

การเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Media Exposure and Quality of Life Among Thai Population Aged 50 Years and Over

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Demography

COLLEGE OF POPULATION STUDIES

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป
โดย	น.ส.กัลยกร ฝูงวานิช
สาขาวิชา	ประชากรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษนก คชานุกาล

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... (ศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)	คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
..... (รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทม สุกนธมาน)	ประธานกรรมการ
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษนก คชานุกาล)	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
..... (ศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)	กรรมการ
..... (อาจารย์ ดร.ชฎาธาร โอษฐ์)	กรรมการ
..... (รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ชุมงคล)	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

กัลยกร ผุ้งวานิช : การเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป. (Media Exposure and Quality of Life Among Thai Population Aged 50 Years and Over) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.รักรชนก คชานูบาล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท และความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 และ 2564 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ ผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 91.23 และอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 92.87 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผ่านสื่ออย่างน้อย 1 ประเภท โดยจะเปิดรับสื่อแต่ละประเภทในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน และมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่ประชากรทั้ง 2 กลุ่ม เปิดรับเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากในระหว่างปี พ.ศ. 2560 และ 2564 มีสถานการณ์การเกิดโรคระบาดโควิด-19 ทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นมาตรการที่จำเป็นในการป้องกันตนเอง นำไปสู่การเพิ่มบทบาทการใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันของประชากรในทุกกลุ่มวัย นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า การเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไปในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง ขณะที่การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจและการมีส่วนร่วม และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ และการมีส่วนร่วม เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย ในขณะที่กลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีสุขภาพกาย การมีส่วนร่วม และการหลักประกันและความมั่นคง ขณะที่การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย ทั้งนี้การเปิดรับสื่อที่มีความหลากหลายจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรอายุ 50 ปีขึ้นไปดีขึ้น ทั้งนี้มิติด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง โดยปัจจัยด้านประเภทสื่อที่เปิดรับและความหลากหลายของสื่อมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6086952351 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORD:

Kalyakorn Foongwanich : Media Exposure and Quality of Life Among Thai Population Aged 50 Years and Over. Advisor: Asst. Prof. RUKCHANOK KARCHARNUBARN, Ph.D.

The objective of this research is to study the characteristics of information reception through various types of media, factors related to the reception of beneficial information through different types of media, and the relationship between the reception of beneficial information through different types of media and the quality of life of Thai population aged 50 years and over. A mixed research method was adopted for this study. For the quantitative aspect of this research, data were obtained from the 2017 and 2021 Survey of the Older Persons in Thailand with the sample group being individuals aged 50 years and over.

The research findings reveal that the population aged 50-59 years and those aged 60 years and over receive beneficial information through at least one type of media at rates of 91.23% and 92.87% respectively. However, the proportions of information reception differ across different types of media, and there are factors related to the reception of beneficial information from different types of media that vary. Nevertheless, online media is the most widely received media for both age groups, compared to other types of media. This could be due to the COVID-19 pandemic situation during 2017 and 2023, which necessitated social distancing as a necessary measure for self-protection, leading to an increased role of online media in the daily lives across all ages of people. Moreover, the research findings revealed that receiving diverse types of media will lead to an improved quality of life of the Thai population aged 50 years and over significantly in terms of physical health, mental health, participation, and security and stability. For the population aged 50-59 years, it was found that selectively receiving television media is related to the quality of life in terms of having security and stability. On the other hand, selectively receiving personal media is related to the quality of life in terms of mental health and participation. Additionally, selectively receiving online media is related to physical health, mental health, and participation compared to the group that does not receive any type of media. For the population aged 60 years and over, selectively receiving television media is related to physical health, participation, and security and stability. Selectively receiving personal media is related to participation and selectively receiving online media is associated with improvements in physical health compared to the group that does not receive any type of media. Therefore, it should be noted that the types of media received and the diversity of media are related to the quality of life of the Thai population aged 50 years and over.

Field of Study: Demography
Academic Year: 2022

Student's Signature
Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักชนก คชานุกูล ผู้ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการศึกษาและการเขียนงานวิชาการ รวมทั้งสละเวลาในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้จนเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทพร สุคนธมาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณม ประจวบเหมาะ และอาจารย์ ดร. ชฎาธาร โอษฐ์ิศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ชุมงคล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ภายนอก ที่กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ และกำลังใจ จนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์นี้ได้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ ที่ให้ความรู้ และความเข้าใจในประเด็นประชากรและประเด็นอื่นๆ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่วิทยาลัยประชากรศาสตร์ที่อำนวยความสะดวกในการศึกษา และการจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด และเพื่อน ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจ จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

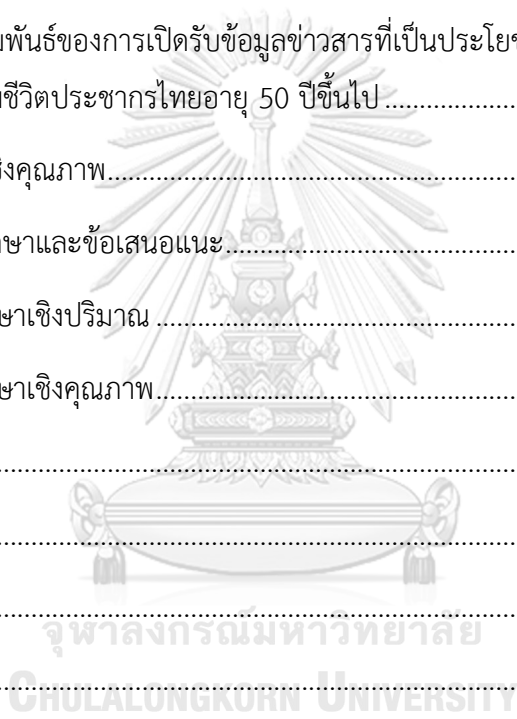
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กัลยกร ผู่วานิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 นิยามศัพท์	7
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ.....	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร	15
2.3 แนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ.....	44
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
2.5 สมมติฐานการวิจัย	69
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	70
3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ	70
3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	85
3.3 ข้อจำกัดของการวิจัย	88
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	89

4.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	89
4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	90
4.1.2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท.....	93
4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท	97
4.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละ ประเภท	128
4.1.5 ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับ คุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป	143
4.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ.....	185
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	193
5.1 สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณ	193
5.2 สรุปผลการศึกษาเชิงคุณภาพ.....	216
5.3 ข้อเสนอแนะ	217
ภาคผนวก.....	221
ภาคผนวก ก	222
ภาคผนวก ข	227
บรรณานุกรม.....	231
ประวัติผู้เขียน.....	242

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์.....	36
ตารางที่ 2 สรุปรูปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ	51
ตารางที่ 3 สรุปรงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสื่อกับคุณภาพชีวิต	55
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)	91
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของ ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 (n = 50,725).....	93
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของ ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629).....	95
ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629).....	98
ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)....	102
ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)	105
ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629).....	108
ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)	111

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล
 ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n
 = 50,629)..... 115

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล
 ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)
 118

ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล
 ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n =
 50,629)..... 121

ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล
 ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629) 125

ตารางที่ 16 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปี
 ขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)..... 136

ตารางที่ 17 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปี
 ขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)..... 141

ตารางที่ 18 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ
 กาย ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1..... 156

ตารางที่ 19 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ
 ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1..... 160

ตารางที่ 20 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม
 ร่วม ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1..... 164

ตารางที่ 21 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านการมี
 หลักประกันและความมั่นคง ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1
 168

ตารางที่ 22 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิต ของประชากร
 ไทยอายุ 50-59 ปี พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.2 (n=22,138)..... 179

ตารางที่ 23	อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิต ของ ประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.2 (n=28,491)	182
ตารางที่ 24	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของ ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564.....	198
ตารางที่ 25	สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละ ประเภท และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564	205
ตารางที่ 26	สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ของ ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564.....	208
ตารางที่ 27	สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ ของประชากร ไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564	209
ตารางที่ 28	สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม ของ ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564.....	210
ตารางที่ 29	สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านการมีหลักประกันและ ความมั่นคง ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564.....	211
ตารางที่ 30	สรุปประเภทและการเปิดรับกับคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564	215

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 ร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของ ประชากรไทยอายุ 50-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2564.....	195
---	-----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (สังคมสูงวัย) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561) ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 19 และมีการคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า สัดส่วนประชากรสูงอายุของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 31 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวนี้เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดน้อย ในปี พ.ศ. 2513 อัตราเจริญพันธุ์รวมอยู่ที่ประมาณ 6 คน หลังจากนั้น อัตราเจริญพันธุ์รวมลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราเจริญพันธุ์รวมในปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 1.16 คน ซึ่งต่ำกว่าภาวะเจริญพันธุ์ระดับทดแทนแล้ว (กรมอนามัย, 2566) สาเหตุประการต่อมาคือคนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2513 อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยต่ำกว่า 60 ปี และได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนพบว่าอายุคาดเฉลี่ยของคนไทยในปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 77 ปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564)

การเข้าสู่วัยสูงอายุนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ สภาพทางสังคมและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเกิดขึ้นเนื่องมาจากการทำงานของอวัยวะต่างๆที่เสื่อมโทรมหรือมีสมรรถภาพลดลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น ที่เห็นเด่นชัดคือ ผิวหนังเหี่ยวยุบ ผมหงอกขาว ตามัว หูตึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมองและกล้ามเนื้อมีสมรรถภาพลดลง รวมไปถึงสติปัญญาและพลังกำลังที่เสื่อมถอย (สิงหา จันทริยวงศ์, 2560) จึงทำให้ผู้สูงอายุเจ็บป่วยได้ง่าย แม้ในปัจจุบันโรคติดเชื้อต่างๆจะลดน้อยลง เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านสาธารณสุข แต่โรคที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะที่เสื่อมลงตามวัยของผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมไปถึงพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่ไม่ถูกต้องและส่งผลเสียต่อสุขภาพผู้สูงอายุเอง สำหรับปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่พบบ่อยคือ โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจขาดเลือด โรคข้อเข่าเสื่อม โรคความดันเลือดสูง โรคอัลไซเมอร์ โรคเบาหวาน (อรพิชญา ศรีวรรณโณภาส, 2563)

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ โดยมากมักจะเกิดจากความรู้สึกสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นสูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รัก เช่น สูญเสียคู่ชีวิต ญาติ หรือเพื่อนสนิท ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเศร้าได้ง่าย สูญเสียสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ จากการที่มีรายได้ลดน้อยลงทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระ หรือ

ในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องออกจากงาน หากปรับตัวไม่ได้ก็อาจทำให้รู้สึกไม่มีคุณค่า หดหู่ ไม่มีเป้าหมายชีวิต สูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว จากการที่บุตรหลานแยกย้ายกันออกไปมีครอบครัว จึงทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือกิจกรรมที่เคยทำร่วมกันลดน้อยลง ผู้สูงอายุอาจเกิดความรู้สึกเหงา เบื่อหน่าย เกิดภาวะซึมเศร้าได้ง่าย รวมไปถึงสูญเสียสภาพทางร่างกายที่เสื่อมโทรมลงไปตามวัย ทำให้ความสวยงามของรูปร่างหน้าตาลดลงตามไปด้วย อีกทั้งการเจ็บป่วยหรือภาวะทุพพลภาพ ทำให้ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เกิดภาวะฟุ้งฟิง อาจส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดความภาคภูมิใจ ไม่มั่นใจและวิตกกังวล

ผู้สูงอายุยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม จากเดิมที่ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวใหญ่ มีผู้สูงอายุเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และความเจริญก้าวหน้าให้แก่ลูกหลาน ทำให้ได้รับการยอมรับนับถือ เมื่อรูปแบบของสังคมเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ก็เกิดภาวะที่มีการแข่งขันทำให้ต่างคนต่างอยู่ การพึ่งพาอาศัยกันในครอบครัว รวมถึงความสำคัญของผู้สูงอายุลดน้อยลง ยิ่งในปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะอยู่คนเดียวเพิ่มมากขึ้น จากเดิมในปี พ.ศ. 2550 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียว ร้อยละ 7.7 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12 ในปี พ.ศ. 2564 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ทำให้เห็นแนวโน้มว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวโดยไม่มีคนดูแลจะมีมากขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะเหงาและหว่าเหว้ได้ง่าย ขณะเดียวกันผู้สูงอายุบางกลุ่มจะลดบทบาททางสังคม ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ส่งผลให้เกิดความรู้สึกหมดคุณค่า เหงา ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางจิตใจได้

นอกจากนี้ ผู้ที่เข้าสู่วัยสูงอายุยังอาจต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องหยุดทำงานเนื่องจากเกษียณอายุ หรือเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และอาจไม่ได้วางแผนทางการเงินไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณ ไม่มีเงินออม อีกทั้งผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานนอกระบบ จึงไม่มีเงินบำเหน็จหรือบำนาญสำหรับเป็นสวัสดิการยามเกษียณ ส่งผลให้มีรายได้น้อยลงหรือขาดรายได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ในขณะที่ค่าครองชีพรวมถึงค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพกลับสูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (อภิรติ พูลสวัสดิ์, 2560) การเปลี่ยนแปลงบทบาททางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้พึ่งพิง ส่งผลต่อความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย และมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องประสบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต

นอกจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดจากตัวผู้สูงอายุเองดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว การมีบุตรน้อยลง การครองโสดมากขึ้น การเคลื่อนย้ายของวัยแรงงาน และความ

เป็นเมืองเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งหรือต้องอยู่โดยลำพังมากขึ้น การเกื้อหนุนจากบุตรลดลง ต้องพึ่งพิงตนเองและเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

สื่อ (media) ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในการเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ ความบันเทิง การเชื่อมต่อผู้สูงอายุกับสังคม โดยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร (message) ระหว่างผู้ส่งสาร (sender) ไปยังผู้รับสาร (receiver) ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อและผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากสื่อในมิติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต สื่อมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพราะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและช่วยสร้างความบันเทิงเพื่อคลายความเหงา (วรรณารถ ดวงอุดม, 2555; จารุวรรณ นิธิไพบูลย์และคณะ, 2559; วิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อต่างๆทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลตนเองได้เบื้องต้น ก็จะเป็นการช่วยลดภาระในการดูแลจากลูกหลาน และยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย (อัจฉรา บุญชุม และคณะ, 2561; รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ, 2554) ดังนั้นสื่อจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตามการเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทยยังเกิดขึ้นพร้อมกับการที่สังคมไทยต้องเผชิญกับการเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ (Information Age) และยุคดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งสวนทางกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เปิดรับเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารน้อยกว่าประชากรวัยอื่น โดยเฉพาะสื่อดิจิทัล เนื่องจากมีข้อจำกัดทางสภาพร่างกายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสามารถทางการมองเห็นหรือการได้ยินที่ลดน้อยลง การเรียนรู้ที่เริ่มช้าลง รวมไปถึงปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่เพิ่งจะเข้ามามีบทบาทในช่วงที่ผู้สูงอายุเริ่มมีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยแล้ว ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกยากลำบากต่อการใช้งาน เพราะไม่คุ้นเคยหรือขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น (Williams & Page, 2011)

จากรายงานเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทยพบว่า สื่อหลักที่ผู้สูงอายุเปิดรับคือ โทรทัศน์ และสื่อบุคคล (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม, 2560; สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564) ในขณะที่สื่อออนไลน์ยังเปิดรับน้อย อย่างไรก็ตามกลับพบว่าสื่อหลักที่เป็นสื่อมวลชน ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ มีรายการหรือคอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุน้อย เพราะมีข้อจำกัดในเชิงพาณิชย์ หากเป็นประเภทรายการโทรทัศน์ ทางสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการก็จะคำนึงถึงความนิยมของผู้ชมรายการเป็นหลักหรือที่เรียกว่า เรตติ้ง (Rating) เนื่องจากถูกใช้เป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาโฆษณาในรายการของผู้สนับสนุนรายการ (Sponsors) (รติมาส นรจิตร์, 2558; ทอแสงรัศมี ถิณะแก้ว, 2559) และการพัฒนาสื่อด้าน

ผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์ต้องใช้งบประมาณในการผลิตสูง ต้องอาศัยทีมงานที่มีความรู้ความสามารถ มีอุปกรณ์ที่ครบครันและทันสมัย อีกทั้งยังต้องแข่งขันกับเวลา เพราะมีวันกำหนดส่งเทป หากส่งไม่ทันกำหนดทางสถานีโทรทัศน์ก็จะออกอากาศไม่ได้ ในทางกลับกันพบว่า สื่อออนไลน์มีผู้สูงอายุเข้าถึงน้อย แม้ว่าจากผลการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า มีเพียงร้อยละ 26.6 ที่เปิดรับสื่อออนไลน์ เมื่อเทียบกับสื่อโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนเปิดรับสูงถึงร้อยละ 67.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) แต่กลับพบว่า เป็นสื่อที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่หลากหลายและมีโอกาสในการพัฒนาได้มากกว่าสื่ออื่น เพราะการผลิตสื่อออนไลน์มีความยืดหยุ่นสูง ใช้เงินทุนน้อย ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์มากมาย มีเพียงกล้องหรือสมาร์ตโฟนเครื่องเดียวก็สามารถถ่ายทำได้ ใช้ทีมงานน้อยหรืออาจไม่ต้องมีทีมงานเลย อีกทั้งยังไม่ต้องถูกบีบด้วยระยะเวลา จะอัปเดตวันไหน เวลาไหนก็ได้ จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ สื่อออนไลน์สามารถรู้ได้ว่าผู้ชมคือใคร กลุ่มอายุประมาณเท่าไร เนื้อหาแบบไหนที่คนส่วนใหญ่ชื่นชอบหรือสนใจ อีกทั้งยังเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารได้สองทางโต้ตอบกันได้ในทันที และสามารถกลับมาดูย้อนหลังเมื่อไหร่ก็ได้ ซึ่งลดข้อจำกัดของการเรียนรู้ในวัยสูงอายุที่ต่ำ มีการทำซ้ำ ดูซ้ำ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ (Roger, 1986; กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล, 2555)

นอกจากนี้จากการเกิดวิกฤตการณ์ในสังคมโลกรวมถึงสังคมไทยครั้งยิ่งใหญ่คือการเข้าสู่สังคมสูงวัยในยุคการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อแล้วมีความรุนแรงของโรคได้มากกว่ากลุ่มอายุอื่น นำไปสู่สถิติการตายจากการติดเชื้อโควิด-19 ที่มีอัตราการตายสูงในกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูง เช่น ประเทศในกลุ่มยุโรปและสหรัฐอเมริกา และจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2564 รายงานว่ามีผู้สูงอายุที่เสียชีวิตจากโควิด-19 ถึงร้อยละ 69.8 ของประชากรทั้งหมดที่เสียชีวิตจากโควิด-19 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) จากการเกิดวิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้นำไปสู่มาตรการป้องกันการติดเชื้อที่สำคัญคือ การป้องกันตนเองโดยการเว้นระยะห่างทางสังคม หรือ Social Distancing แม้แต่กับคนในครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิก ทำให้การสื่อสารด้วยสื่อบุคคลซึ่งมีสัดส่วนการเปิดรับสูงที่สุดในผู้สูงอายุไทยไม่สามารถทำได้ในช่วงวิกฤตดังกล่าว นำไปสู่การปรับตัวและความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวและสังคมโดยรอบ การไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องต่างๆได้โดยตรง ดังนั้นการดำเนินชีวิตได้ถูกผลักดันให้เข้าสู่สื่อออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับคนในครอบครัว ชุมชน การซื้อของ การพบแพทย์ หรือแม้แต่การรับข้อมูลข่าวสารและการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งต้องยอมรับว่าสื่อโดยเฉพาะสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมากในช่วงดังกล่าว จากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2564 ผู้สูงอายุมี

แนวโน้มใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้นทุกปี และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) โดยพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการใช้สื่อออนไลน์ (กันตพล บรรทัดทอง, 2558) เพราะได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์ในการรับส่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ (อดิศักดิ์ จำปาทอง และคณะ, 2559; ณัฐนันท์ ศิริเจริญ, 2558) รวมถึงติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ที่อยู่ไกลกัน ทำให้ช่วยคลายความเหงา ความคิดถึงลูกหลานลงได้ (มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และคณะ, 2560; อารีย์ มัยยพงษ์ และคณะ, 2559) ด้านการมีส่วนร่วม สื่อออนไลน์ช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ในชุมชน การนัดทำบุญตามประเพณี การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (อดิศักดิ์ จำปาทอง และคณะ, 2559) และด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง ผู้สูงอายุบางรายสามารถใช้สื่อออนไลน์ในการส่งเสริมหารายได้ให้กับตนเอง เช่น ใช้สื่อออนไลน์ในการส่งภาพโฆษณาสินค้า หรือใช้เป็นช่องทางในการรับออเดอร์สินค้า เป็นต้น (อดิศักดิ์ จำปาทอง และคณะ, 2559) อย่างไรก็ตาม นอกจากผลทางบวกที่ผู้สูงอายุได้รับจากสื่อออนไลน์แล้ว ผลทางลบที่ผู้สูงอายุได้รับจากสื่อออนไลน์ที่สำคัญคือ การถูกหลอกลวงจากโฆษณาชวนเชื่อของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหรือยาที่อ้างสรรพคุณเกินจริง (นันทศักดิ์ ธรรมานวัตร, 2555; สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2565) ถูกหลอกให้ร่วมลงทุนในลักษณะลูกโซ่ (กรกนก นิลดำ และคณะ, 2563) ซึ่งก็เป็นประเด็นปัญหาในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในกลุ่มผู้สูงอายุ

สำหรับประเทศไทยก็ให้ความสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับสื่อและผู้สูงอายุ จากแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525) จนถึงปัจจุบันเป็นฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มีการกำหนดให้สื่ออยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มาตราการที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ซึ่งผลการประเมินแผนฯ พบว่า ดัชนีที่ 20 “ร้อยละ 70 ของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อ ในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา” ผลการประเมินคือผ่าน เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านสื่ออย่างน้อย 1 แหล่ง ในระยะ 1 เดือน ก่อนการสัมภาษณ์ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 และดัชนีที่ 21 “การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของสัดส่วนรายการที่ออกอากาศเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ผ่านสื่อสาธารณะ” ซึ่งผลการประเมินคือผ่าน แต่ก็พบว่ามีรายการที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2555 - 2559 เพิ่มขึ้นเพียง 1 รายการ จากระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2554 และให้ความสำคัญกับโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก อย่างไรก็ตามจากการประเมินได้มีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ (วิทยาลัยประชากรศาสตร์,

2560) จึงทำให้แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ได้กำหนดแผนปฏิบัติการย่อยที่ 2 มาตรการที่ 3.2 ส่งเสริมการจัดการสื่อสารสนเทศเพื่อผู้สูงอายุ

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสื่อมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม รวมถึงการมีหลักประกันและความมั่นคง ขณะที่การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ก็ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองจากสื่อที่หลากหลายประเภทมากขึ้น โดยงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อและผู้สูงอายุที่ผ่านมามักจะเลือกศึกษาสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ (รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ, 2554; รติมาส นรจิตร์, 2558; ทอแสงรัศมี ถิณะแก้ว, 2559) และงานวิจัยที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเนื้อหาของสื่อมากกว่าประเภทสื่อ (รติมาส นรจิตร์, 2558; ทอแสงรัศมี ถิณะแก้ว, 2559) และพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุ (วรัชญา ทิพย์มาลัย, 2562; อุทัย ยะรี และมณฑนา สีเขียว, 2562) ดังนั้นงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาความสำคัญของประเภทสื่อที่มีต่อผู้ที่รับสื่อประเภทนั้นๆ ตามทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determination) ของมาร์แชล แมคลูแฮน (Marshall McLuhan) ค.ศ. 1990 ที่เชื่อว่าผลของการสื่อสารไม่ได้มาจากตัวสารแต่เป็นผลมาจากประเภทของสื่อที่เป็นตัวกลางในการนำสารนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ และศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้ และยังไม่มีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับประเทศ ผลการศึกษาที่ได้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการวางแผนและนโยบายการพัฒนาสื่อเพื่อผู้สูงอายุ และการส่งเสริมการเข้าถึงสื่อได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนมาตรการด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

1.3 นิยามศัพท์

1. สื่อ หมายถึง ตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ตามข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบไปด้วยสื่อทั้งหมด 8 ประเภท ดังนี้

(1) หอกระจายข่าว คือ สื่อที่กระจายเสียงผ่านลำโพงที่ติดตั้งอยู่บนเสาหรือบนหอสูงภายในชุมชน

(2) วิทยุ คือ สื่อทางเสียงที่รับฟังสดจากการเลือกคลื่นวิทยุ

(3) โทรทัศน์ คือ สื่อภาพและเสียงที่รับชมสดจากการแปลงสัญญาณผ่านระบบดิจิทัล

(4) หนังสือพิมพ์/นิตยสาร คือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ที่ละจำนวนมาก มีระยะเวลากำหนดออกที่แน่นอน

(5) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ

(6) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ คือ สื่อที่ใช้ในอาคารสถานที่ เพื่อให้ผู้รับสารทั่วไปได้พบเห็น เมื่อออกจากบ้านหรือสัญจรไปตามสถานที่ต่างๆ

(7) สื่อบุคคล คือ ตัวบุคคลที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะเผชิญหน้าหรือที่เรียกว่า Face to Face และสำหรับสื่อบุคคลในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วยบุคคลต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน อสม. ญาติ เพื่อน ฯลฯ

(8) สื่อออนไลน์ คือ สื่อประเภทที่ต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงจากอุปกรณ์ ชนิดต่างๆ (Device) เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์บนสมาร์ตโฟน (Smartphone) การฟังวิทยุ ออนไลน์บนแท็บเล็ต (Tablet) การดูยูทูป (Youtube) ผ่านสมาร์ตทีวี (Smart TV) หรือการสนทนา ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ผ่านอุปกรณ์ใดๆ ก็ถือว่าการเปิดรับสื่อออนไลน์ และสำหรับสื่อออนไลน์ในงานวิจัยนี้ มีความหมายรวมถึง อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และ Social media

2. การเปิดรับสื่อ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุเลือกเปิดรับสื่อที่มีข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อประเภทต่างๆอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์

3. คุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดพัฒนาพลังขององค์การอนามัยโลก มาเป็นกรอบในการประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- (1) สุขภาพกาย ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด คือการประเมินสุขภาพร่างกายของตนเอง
- (2) สุขภาพใจ ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด คือการประเมินความสุขของตนเอง
- (3) การมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด คือการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ
- (4) การมีหลักประกันและความมั่นคง ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด คือการมีการออม/สะสมเงิน/ทอง/ทรัพย์สิน

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เชิงวิชาการ

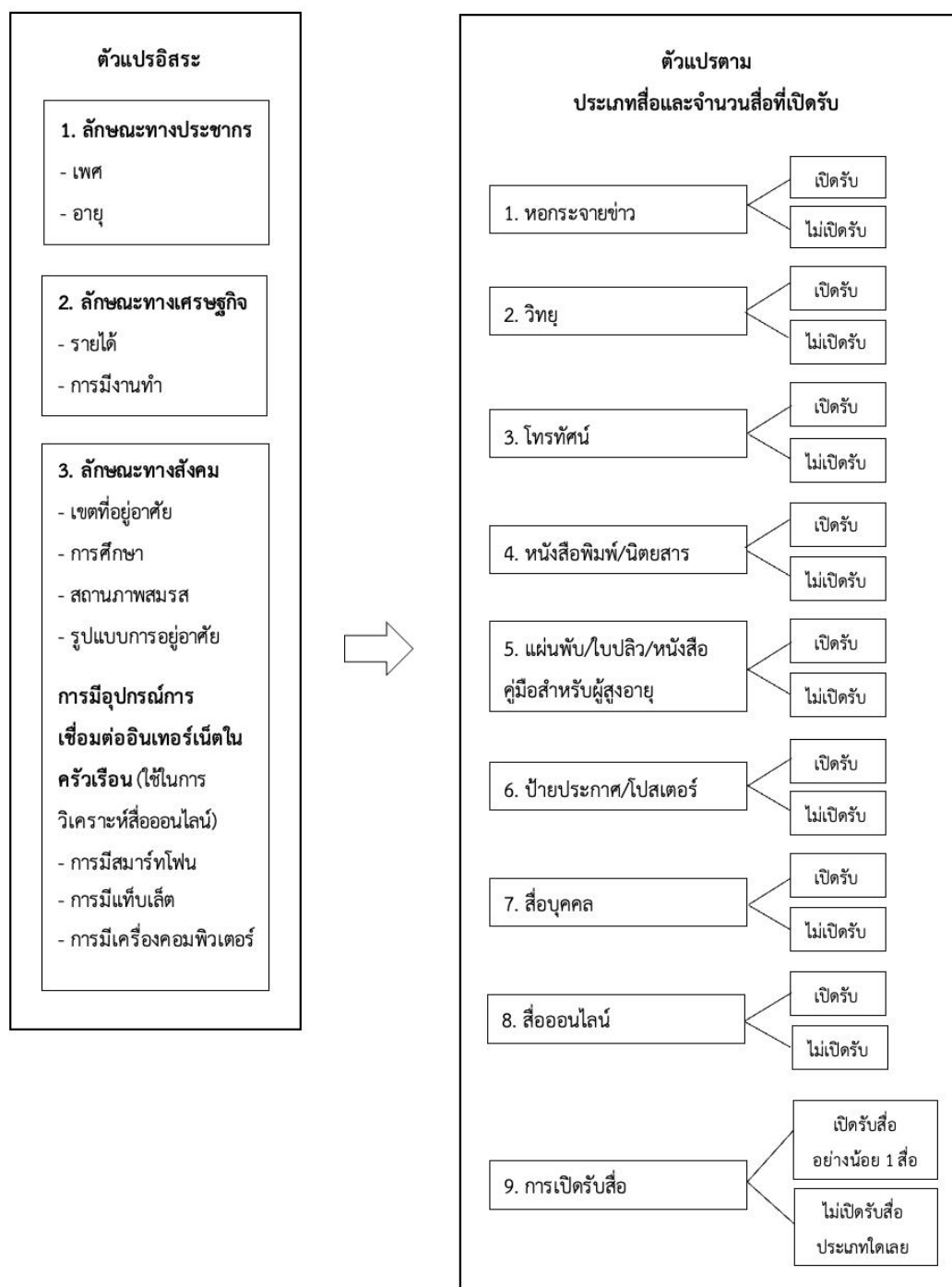
1. หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท
2. ปัจจัยในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป
3. ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

เชิงนโยบาย

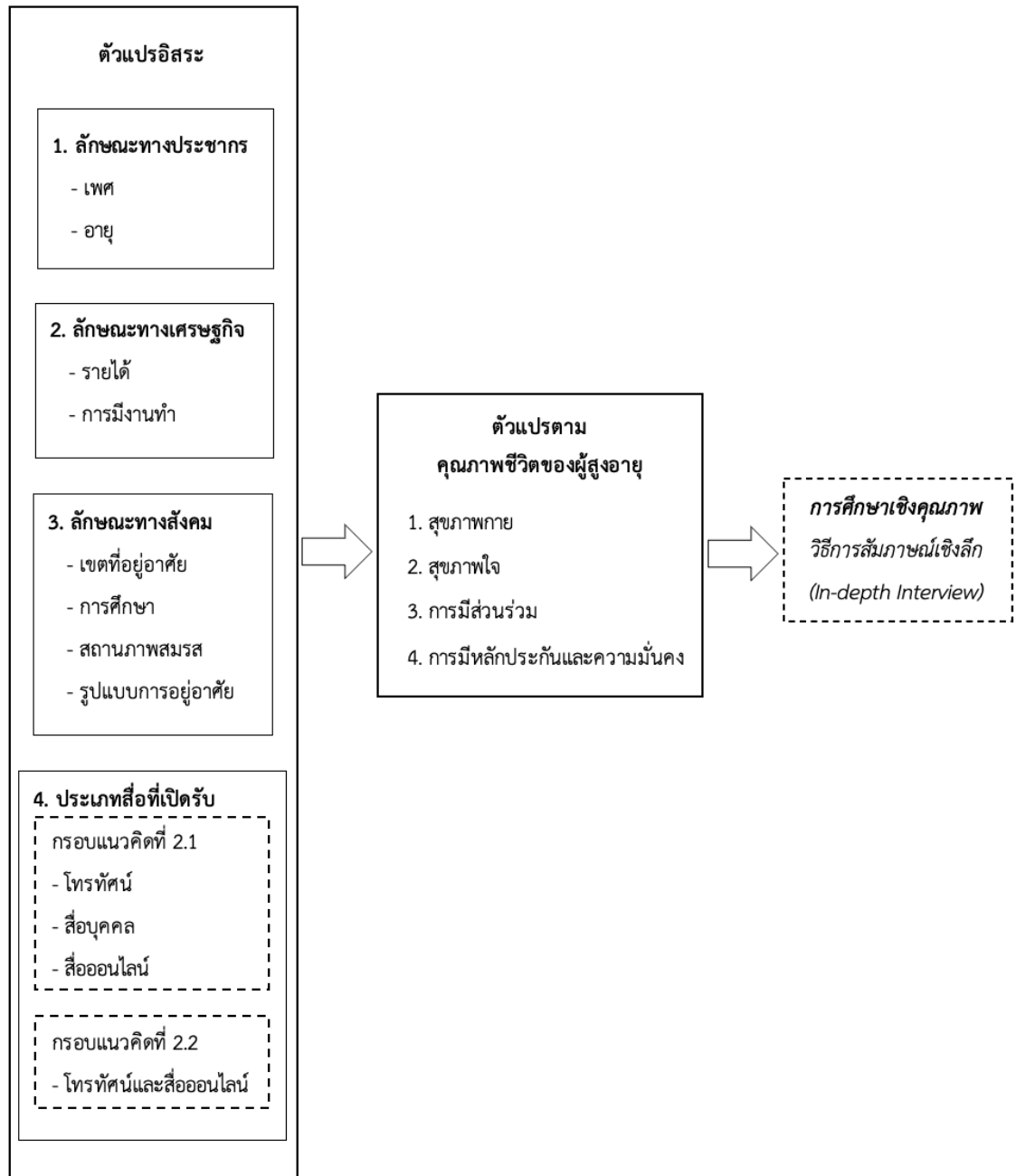
1. แนวทางในการส่งเสริมให้สื่อแต่ละประเภทเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ
2. แนวทางในการส่งเสริมบทบาทของสื่อแต่ละประเภทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ 1 : ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

กรอบแนวคิดที่ 2 : ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท
กับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสนับสนุนงานวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
- 2.3 แนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 สมมติฐานการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

2.1.1 ความหมายของการเปิดรับสื่อ

Assael (2004) นิยามการเปิดรับ (Exposure) ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา (การมองเห็น) หู (การได้ยิน) จมูก (การได้กลิ่น) ปาก (การลิ้มรส) และผิวหนัง (การสัมผัส) ของบุคคลถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (stimuli) ซึ่งบุคคลสามารถเลือกเปิดรับสิ่งเร้าที่ต้องการได้ เช่นเดียวกับ Solomon (2012) กล่าวว่า การเปิดรับ หมายถึง การที่บุคคลรับสิ่งเร้า (stimuli) ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยที่บุคคลส่วนใหญ่มักจะเลือกเปิดรับสิ่งเร้าที่ทำให้รู้สึกสบายใจ สอดคล้องกับ Schiffman & Kanuk (2000) ที่นิยามการเปิดรับว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลเลือกเปิดรับสิ่งเร้าตามความสนใจ และทำการจัดการตีความกับสิ่งเร้านั้นเพื่อการกระทำที่เหมาะสมในสังคม

ส่วน Becker (1972) ให้ความหมายของการเปิดรับสื่อ (Media exposure) จำแนกตามพฤติกรรมของการเปิดรับสื่อไว้ ดังนี้

1. เป็นการแสวงหาข้อมูล (Information seeking) บุคคลจะแสวงหาความรู้เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคนที่อยู่รอบตัว
2. เป็นการเปิดรับข้อมูล (Information receptivity) บุคคลจะเปิดรับสื่อเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ หรือมีความอยากรู้อยากเห็น
3. เป็นการเปิดประสบการณ์ (Experience seeking) บุคคลจะเปิดรับข่าวสาร เพราะต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เปิดรับสื่อเพื่อต้องการผ่อนคลายอารมณ์ เป็นต้น

ภัทรภร เสนไกรกุล (2551) ให้ความหมายของการเปิดรับสื่อว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อประสาทสัมผัสของคุณถูกกระตุ้นด้วยสื่อ โดยบุคคลนั้นสามารถเป็นผู้เลือกสื่อที่ต้องการเปิดรับได้ด้วยตนเอง และศุภณัฐ รัตนเสรีวงศ์ (2559) กล่าวถึงความหมายของการเปิดรับสื่อว่าหมายถึง การที่ผู้รับสารเลือกหรือเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ

จากนิยามของการเปิดรับสื่อที่ถูกนำมาใช้ในการวิจัย สามารถแบ่งตัวชี้วัดของการเปิดรับสื่อได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) การเปิดรับสื่อ หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ (เลิศหญิง หิรัญโร, 2545; ปัทมาพร สัมไทย, 2558; เศรษฐวิรุฬห์ คงกะพันธ์, 2559; ภาพร วุฒินหาร, 2561)

(2) การเปิดรับสื่อ หมายถึง ระยะเวลาและความถี่ในการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ (รัตนา จักกะพาก และคณะ, 2554; ชนัญญา เกษะนันท์, 2556)

2.1.2 ลักษณะของการเปิดรับสื่อ

Klapper (1960) กล่าวว่า กระบวนการเปิดรับหรือเลือกรับ (Selective Process) เปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสาร (Filters) ในการรับรู้ของบุคคล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งตามความสนใจหรือความคุ้นเคยของแต่ละบุคคล และจะหลีกเลี่ยงการเปิดรับสื่อที่ขัดแย้งกับความสนใจหรือความคิดเห็นของตนเอง ในชีวิตประจำวันแต่ละบุคคลมีโอกาสมิ้อกาสที่จะรับสารจากสื่อต่างๆ มากมาย แต่ถึงอย่างไรก็ตามเวลาและความสามารถในการรับสารที่จำกัด รวมทั้งมีความพึงพอใจสื่อแต่ละประเภทต่างกัน ดังนั้น แต่ละบุคคลจึงเลือกเปิดรับสื่อประเภทต่างๆตามความต้องการของตนเอง

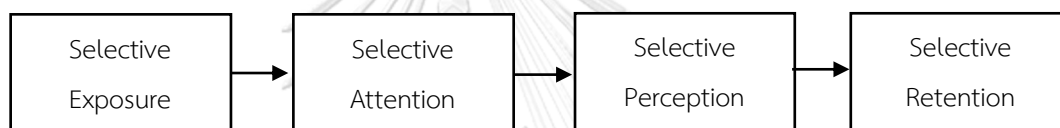
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) บุคคลให้ความสนใจต่อเนื้อหาที่สื่อนำเสนอ โดยเลือกให้ความสนใจต่อข้อมูลที่สอดคล้องกับความคิดหรือความเชื่อของตน ในแต่ละวันบุคคลได้รับสารจากสื่อต่างๆมากมาย ทำให้ไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆรอบตัวได้ทั้งหมด จึงต้องเลือกว่าจะทำการเปิดรับสื่อใดในเวลานั้น

3. การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception) เมื่อบุคคลเปิดรับสื่อหรือข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว บุคคลจะเลือกรับรู้หรือตีความหมายสารแตกต่างกันตามความสนใจ ความคิดเห็น ประสบการณ์ ความเชื่อ หรือความคาดหวัง เป็นต้น และอาจทำให้สารบางส่วนของที่ขัดแย้งกับตนเองถูกตัดทอนออกไป หรือมีการบิดเบือนสารให้มีทิศทางที่เป็นไปตามความพอใจของแต่ละบุคคล

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เมื่อบุคคลเลือกรับรู้หรือตีความหมายสารแล้ว บุคคลจะเลือกจดจำสารตามความสนใจหรือความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สารมีความมั่นคง ชัดเจน และเปลี่ยนแปลงได้ยาก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป ขณะที่บุคคลมักจะลืมหรือไม่นำสารไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือขัดแย้งกับกระบวนการรู้คิดของตนเอง

คล้ายกับ Belch & Blech (2012) ที่กล่าวว่า กระบวนการเปิดรับเป็นกระบวนการที่ช่วยคัดกรองการรับรู้ของบุคคล โดยเป็นไปตาม 4 กระบวนการข้างต้น คือ การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception) และการเลือกจดจำ (Selective Retention) ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการเปิดรับ (Selective Process)

ที่มา : Belch, G. E., & Belch, M. A. (2012). *Advertising and promotion: An integrated marketing communication perspective* (9th ed.). New York: McGraw-Hill.

2.1.3 ประโยชน์ของการเปิดรับสื่อ

Mcboms และ Becker (1979) กล่าวถึงประโยชน์จากการเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล 6 ประการ ดังนี้

1. การควบคุมดูแล (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์สิ่งต่างๆรอบตัวจากการเปิดรับสื่อ ทำให้เป็นคนที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
2. การตัดสินใจ (Decision) บุคคลสามารถกำหนดความคิดเห็นของตนเองต่อสถานการณ์ต่างๆรอบตัวจากการเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
3. การสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลจากการเปิดรับสื่อไปใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นในสังคม
4. การมีส่วนร่วม (Participation) บุคคลสามารถรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมนรอบตัวจากการเปิดรับสื่อ

5. การสนับสนุน (Reinforcement) บุคคลสามารถเสริมสร้างกำลังใจ สนับสนุนความคิดเห็น รวมถึงการตัดสินใจต่อสิ่งต่างๆ ได้อย่างหนักแน่นและมั่นคงจากการเปิดรับสื่อ

6. ความบันเทิง (Entertainment) บุคคลสามารถพักผ่อนหย่อนใจหรือหาความเพลิดเพลิน จากการเปิดรับสื่อ

ส่วน Atkin (1973) กล่าวถึงเหตุผล 8 ประการที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลเปิดรับสื่อคือ 1) เพื่อหาข้อมูล 2) เพื่อทำให้ตนเองทันต่อเหตุการณ์รอบข้าง 3) เพื่อหาความตื่นเต้นและความบันเทิง ให้กับชีวิต 4) เพื่อหาข้อมูลเอาไว้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน 5) เพื่อหลีกเลี่ยงความกังวลในชีวิตประจำวัน 6) เพื่อให้รู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ แม้จะไม่ได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น และ 8) เพื่อใช้ประเมินสถานการณ์รอบตัวที่สำคัญ

สรุปได้ว่า ผู้รับสารจะไม่เลือกรับสื่อทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิตทั้งหมด เพราะด้วยเวลาหรือข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล แต่ผู้รับสารจะเป็นผู้เลือกใช้สื่อตามความต้องการของตน และการที่ผู้รับสารเลือกเปิดรับสื่อประเภทใด นั้นหมายถึงการที่ผู้รับสารจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทนั้น นอกจากนี้แล้วผู้รับสารที่เปิดรับสื่อที่หลากหลาย มักจะมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่หลงเชื่อข่าวสารได้ง่ายๆ และเลือกที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเหมาะสม (ปรมะ สตะเวทิน, 2546) ยิ่งสื่อประเภทใดได้รับการเปิดรับสูงก็จะมีโอกาสส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงผู้รับสารได้จำนวนมากและถือเป็นความสำเร็จของการสื่อสาร ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมตามที่คุณต้องการ (Schramm, 1971 อ้างถึงใน อัญชุลี วงษ์บุญงาม และดารณี ธีบุญศิริ, 2554) ตัวแปรการเปิดรับสื่อจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญในงานวิจัยนี้ เพราะหากทราบว่าปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ก็จะช่วยให้นักวิจัยนี้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงสื่อที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงสื่อในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น เพราะนั่นคือโอกาสที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

และจากความหมายของการเปิดรับสื่อตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นด้วยสื่อประเภทต่างๆ (สิ่งเร้า) ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และบุคคลนั้นเลือกเปิดรับสื่อที่ตรงกับความสนใจของตน สำหรับตัวชี้วัดในการเปิดรับสื่อ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ความถี่จากการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท มาเป็นเกณฑ์ในการวัดการเปิดรับสื่อ เช่นเดียวกับงานวิจัยของเลิศหญิง หิรัญโร (2545), ปัทมาพร สัมไทย (2558), เศรษฐวิรุฬห์ คงกะพันธ์ (2559) และภพธร วุฒิมหาร (2561) ดังนั้น ความหมายของการเปิดรับสื่อในงานวิจัยนี้จึงหมายถึง การที่ผู้สูงอายุ

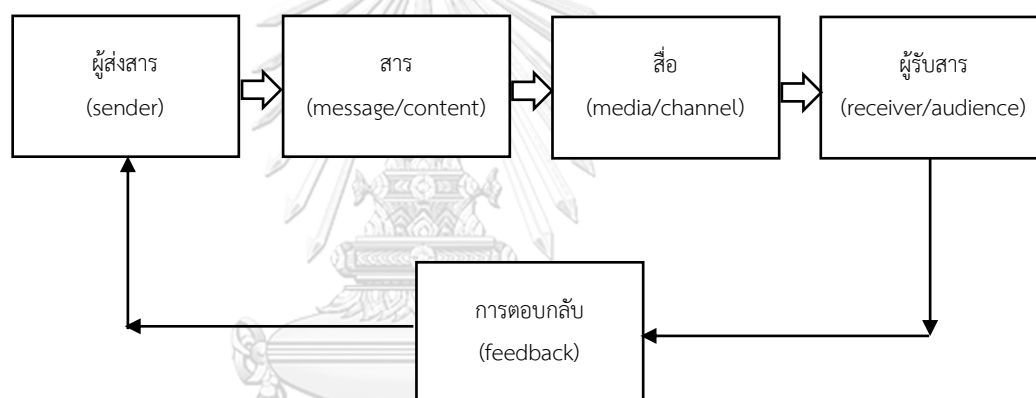
เลือกเปิดรับสื่อที่มีข่าวสารด้านผู้สูงอายุหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อประเภทต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

2.2.1 ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง โดยมีสื่อเป็นตัวกลาง ในการถ่ายทอดสาร องค์ประกอบของการสื่อสารจึงประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังแสดงใน ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

ที่มา: ดัดแปลงจาก Berlo, D. K. (1960). The process of communication. New York: Holt: Rinechart and Winston.

ในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์จึงประกอบไปด้วย (1) ผู้ส่งสาร (sender) ซึ่งมีความประสงค์จะส่ง (2) สาร (message) ไปยัง (3) ผู้รับสาร (receiver) ผ่าน (4) สื่อ (media) โดยแต่ละองค์ประกอบจะประกอบไปด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.2 ผู้ส่งสาร (Sender) คือแหล่งข่าวสาร ต้นตอข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นบุคคล องค์กร ที่เป็นผู้เริ่มต้นส่งสารไปให้อีกฝ่ายหนึ่งจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ผู้ส่งสารจึงมีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวสารด้วยคุณลักษณะของผู้ส่งสารเอง

มณีนีรัช รอดทรัพย์ (2552) และอรวรรณ ปิรันธน์โอวาท (2554) ได้สรุปออกมาในทำนองที่คล้ายคลึงกันว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ความสามารถหรือความ

เป็นผู้ชำนาญ (Competence of expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ทั้ง 2 ประการนี้ เป็นปัจจัยที่ผู้รับสารต้องมองเห็นว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ซึ่งความน่าเชื่อถือนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุหรือเพศ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็น รับรู้ และเชื่อ โดยที่ ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญเป็นลักษณะที่เฉพาะเจาะจง เช่น ผู้ส่งสารมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับภารกิจการทำงานที่ผู้ส่งสารเกี่ยวข้องอยู่ สะท้อนไปถึงการมีความรู้ ความสามารถของผู้ส่งสารโดยตรง ส่วนความน่าไว้วางใจเป็นลักษณะทั่วไป หรืออาจกล่าวได้ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารจะแตกต่างกันไปตามหัวข้อของสารแต่ละเรื่องไป และแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์

Berlo et al. (1969) ทำการวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารจนได้ข้อสรุปออกมา 3 ปัจจัย ที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ดังนี้

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety factor) ผู้ส่งสารที่จะมีคุณลักษณะด้านนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้ เช่น เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีความเป็นเพื่อน น่าคบ สุภาพ ยุติธรรมหรือเป็นกลาง มีศีลธรรม อดทน สุภาพ เป็นต้น

2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification factor) ส่วนใหญ่จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร อาทิเช่น มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง ได้รับการฝึกฝน มีความชำนาญ มีอำนาจหน้าที่ มีความสามารถ เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านพลวัตรของผู้ส่งสาร (Dynamism factor) เป็นปัจจัยที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ได้แก่ เป็นฝ่ายรุก เอาใจเขามาใส่ใจเรา ตรงไปตรงมา กล้า กระตือรือร้น คล่องแคล่ว รวดเร็ว เป็นต้น

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ หากผู้รับสารพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็จะกล่าวได้ว่า ถ้าผู้รับสารเห็นว่าผู้ส่งสารเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าเรื่องที่พูดเป็นเรื่องอะไรก็ย่อมจะไม่น่าเชื่อถือไปด้วย

2.2.3 สารหรือเนื้อหา (Message/Content) คือเนื้อหาสาระที่ผู้ส่งสารส่งไปยังผู้รับสาร อาจอยู่ในรูปแบบของ (1) วจนภาษา หมายถึง ภาษาพูดหรือภาษาเขียน (2) อวัจนภาษา หมายถึง ภาษาที่ปราศจากถ้อยคำ แต่ใช้กิริยาท่าทาง น้ำเสียง หรือสภาพแวดล้อมในขณะที่สื่อสารเป็นตัวสื่อความหมาย หรือ (3) นัยภาษา หมายถึง ภาษาที่มีความหมายโดยนัย แฝงจากคำพูดหรือกิริยาท่าทางที่มนุษย์แสดงออกในขณะที่สื่อสาร (มณีรัช รอดทรัพย์, 2552)

การวิเคราะห์สารหรือเนื้อหา (Message/Content Analysis)

สำหรับบรรทัดฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ (1) การถ่ายทอดเนื้อหา (Transmission Model) โดยจะมุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดเนื้อหา (message) และใช้วิธีการวิจัยที่มักจะเป็นการแจกแจงเนื้อหาในเชิงปริมาณ (Quantitative Content) เพื่อตอบคำถามว่า ในการสื่อสารครั้งนั้นๆ ได้ถ่ายทอดข่าวสารออกไปเป็นปริมาณมากน้อยเพียงใด ในขณะที่ (2) การสร้างความหมายร่วม (Ritualistic Model) กลับให้ความสนใจเรื่องของความหมาย โดยมักจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) เพื่อตอบคำถามว่า ในการสื่อสารครั้งนั้นๆ ได้มีการสร้าง การรับ การดัดแปลงความหมายอย่างไร

ความสนใจในเรื่องเนื้อหาของสื่อ เริ่มต้นมาจากยุคที่มีความเชื่อว่าสื่อที่ส่งนั้นทรงพลังต่อผู้รับสาร ความสนใจในเนื้อหาสาร จึงมีคำถามหลักอยู่ 2 ประการคือ (1) ผลกระทบจากสื่อมีมากน้อยเพียงใด และ (2) ลักษณะเนื้อหาแบบใดที่เรียกร้องความสนใจหรือสามารถโน้มน้าวผู้รับสารได้ แต่มาในระยะหลัง ความสนใจในการที่จะวิเคราะห์เนื้อหาตั้งแต่ระยะแรกได้ลดน้อยถอยลงไป และได้มีเป้าหมายอื่นมาแทนที่ เช่น การวัดผลกระทบที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา หรือเนื้อหาของสื่อที่ส่งนั้น สามารถจะเป็นพยานหลักฐานของวัฒนธรรมและสังคมที่สร้างเนื้อหานั้นขึ้นมาได้หรือไม่ และมักเกิดคำถามอยู่เสมอว่า เนื้อหาของสื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่เป็นกระจกส่องสภาพความเป็นจริงในสังคมได้มากน้อยเพียงใด หรือความจริงนั้นเป็นความจริงในมุมมองของใคร

แนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 แนวทาง

(1) การวิเคราะห์เนื้อหาแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Approach) ที่มาของแนวคิดวัฒนธรรมศึกษามาจากหลายแนวทางด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ด้านภาษาศาสตร์ การวิจารณ์วรรณกรรม การวิเคราะห์แบบสัญวิทยา รวมไปถึงการวิเคราะห์แนวเศรษฐศาสตร์การเมือง สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาแนววัฒนธรรมศึกษา มีหลักการที่สำคัญดังนี้ 1) ตัวบทจะถูกผลิตขึ้นมาพร้อมกับผู้อ่าน คำว่า “ตัวบท” (Text) ในแนวคิดนี้ สามารถใช้ได้ 2 ความหมายคือ ตัวบทหมายถึง ผลงานทุกชนิดของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นรายการทุกประเภทในโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ฯลฯ และอีกความหมายหนึ่ง ตัวบท หมายถึง ผลรวมที่เกิดขึ้นจากปฏิกริยาระหว่างเนื้อหา กับผู้อ่าน นั่นหมายความว่า หนังสือหนึ่งจะยังไม่มี ความหมายจนกว่าจะมีคนมาอ่าน 2) โดยที่การใส่รหัสในตัวบทนั้นอาจมีความหมายได้หลายอย่าง 3) จึงอ่านได้หลายความหมาย 4) ซึ่งตัวบทต่างๆ มักจะเชื่อมโยงต่อกัน 5) มีรูปแบบการเล่าเรื่องที่ต่างกัน และ 6) ตัวบทนั้นอาจจะมีทั้งที่เป็นเรื่องจริง และเรื่องที่แต่งขึ้นก็ได้

(2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา (Semiology-Structuralism) สำหรับ “โครงสร้าง” ที่ใช้ในทางภาษาศาสตร์ หมายถึง วิธีการที่ความหมายถูกสร้าง

ขึ้นมาในตัวบท ไม่ว่าจะด้วยวิธีการเรียงลำดับของคำ การใช้สัญลักษณ์แบบต่างๆ การเล่าเรื่อง โดยที่โครงสร้างนั้นน่าอึ้งประกอบย่อยๆ (คำ/สัญลักษณ์ ตัวละคร ฉาก ฯลฯ) มารวมกันอย่างมีแบบแผน เช่น ในภาษาไทยประธานต้องมาก่อนกริยา หนังสือเรื่องแม่เฒ่าพระโขนง ต้องใช้ฉากตอนกลางคืน ต้องมีเสียงหมาหอน แม่เฒ่าจึงค่อยออกมา เป็นต้น โครงสร้างดังกล่าวเหล่านี้เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่นักวิเคราะห์มีหน้าที่ค้นหาเพื่อนำออกมาแสดงให้เห็น

การวิเคราะห์แนวนี้มีความแตกต่างจากภาษาศาสตร์อยู่ 2 ประการคือ 1) การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างนิยม ไม่ได้จำกัดอยู่ที่การวิเคราะห์ภาษา แต่หมายรวมถึงทุกอย่างที่อยู่ในระบบสัญลักษณ์ นั่นคือทุกอย่างที่มีความหมายแฝงอยู่ เช่น แหวนแต่งงาน การกินอาหาร อาหารเจ็บป่วย เป็นต้น และ 2) ในการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างนิยมจะสนใจความสัมพันธ์ของตัวบท ความหมายของตัวบท และวัฒนธรรมบริบทของตัวบท เช่น ตัวบทที่เป็นหมู อาจหมายถึงถึงอาหารในวัฒนธรรมจีน ไม่ใช่อาหารในวัฒนธรรมมุสลิม เป็นต้น

(3) การพิจารณาสื่อจากทัศนะของศาสตร์แห่งการสื่อสาร (Media as Communication Sciences) แนวคิดนี้นิยามการสื่อสารว่าเป็นการถ่ายทอดเผยแพร่ข่าวสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ โดยมีมุมมองว่าเนื้อหาสารคือข่าวสารข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการสื่อสารในแนวคิดนี้จะดูจากประสิทธิภาพ (ปริมาณและค่าใช้จ่าย) และประสิทธิผลในการบรรลุถึงเป้าหมายของการสื่อสารที่ได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งต้องสามารถวัดผลได้

(4) การพิจารณาว่าทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อ (Media Performance Science) แนวคิดนี้จะเน้นถึงการปฏิบัติงานของสื่อ ซึ่งมีอยู่ 2 แนวทางใหญ่ๆคือ การใช้บรรทัดฐาน (Normative) บางประการเป็นเกณฑ์ในการวัด เช่น เนื้อหาของสื่อมีประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ และการใช้การวิเคราะห์กระบวนการทำงานของสื่อ (Procedures) เพื่อตอบคำถามต่างๆ เช่น สื่อได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมต่อสังคมหรือไม่ จากการศึกษาเนื้อหาของสื่อมาตอบคำถามทั้ง 2 ประการข้างต้น

(5) การวิเคราะห์เนื้อหาจากมุมมองของทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Approaches) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยได้ ดังนี้

1) กลุ่มที่ใช้แนวทางเศรษฐศาสตร์การเมืองแบบมาร์กซิสต์ เอกลักษณ์ของแนวทางนี้คือ การวิเคราะห์ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของสื่อกับความแตกต่างและความขัดแย้งทางชนชั้น

2) กลุ่มที่วิพากษ์ลัทธิพาณิชย์นิยมของสื่อ (Commercialism) อุดมการณ์ในระบบพาณิชย์นิยม จะประสบความสำเร็จจากการสถาปนาสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวคน เพื่อบอกว่าพวกเขาเป็นใคร ต้องการอะไร ตัวอย่างเช่น เมื่อธรรมชาติถูกพรากไปจากมนุษย์ ระบบพาณิชย์นิยมก็จะนำเอาธรรมชาติไปทำเป็นสินค้า แล้วก็บอกว่าคุณมนุษย์เราต้องการธรรมชาติ จากนั้นก็นำเอาธรรมชาติในรูปแบบของสินค้ากลับมาขายให้เราอีกทอดหนึ่ง เป็นต้น

3) การวิจารณ์โดยใช้ทัศนศาสตร์นิยม (Gender-Based Critique) สำหรับแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาสารตามแนวทางของสตรีนิยม จะเริ่มจากการตั้งคำถามเอาไว้กว้างๆว่า ในวิธีการเล่าเรื่องหรือผลจากการอ่านตัวบทนั้นได้ทำให้ผู้อ่านที่เป็นสตรีหล่อหลอมแนวคิดเกี่ยวกับ “ความเป็นหญิง” (Feminity) ขึ้นมาได้อย่างไร เช่น ความเป็นผู้หญิง หมายถึง ความอดทน รักเดียวใจเดียว เสียสละ อุทิศตน ชอบการประนีประนอม ไม่ชอบแย่งชิงอำนาจ เป็นต้น

จากแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา ทำให้ผู้วิจัยได้ทบทวนว่างานวิจัยนี้มีมุมมองต่อเนื้อหาแบบเชิงปริมาณ คว้าเนื้อหาแต่ละประเภทที่ถูกถ่ายทอดออกมานั้นมีปริมาณมากน้อยเพียงใด โดยเนื้อหาสารในงานวิจัยนี้ก็คือเนื้อหาด้านคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการถ่ายทอดเนื้อหา (Transmission Model) และหากเทียบเคียงแนวคิดที่ผู้วิจัยมีต่อการวิเคราะห์เนื้อหา ก็พบว่า การพิจารณาสื่อจากทัศนะของศาสตร์แห่งการสื่อสาร (Media as Communication Sciences) น่าจะเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกับมุมมองของงานวิจัยนี้ เพราะสนใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสาร

2.2.4 สื่อ (Media) คือสิ่งที่พุงหรือนำเอาสารให้เคลื่อนที่ไป เช่น คลื่นแสง คลื่นเสียง อากาศ และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ หนังสือ นิตยสาร เป็นต้น และพัชนี เขยจรยา (2558) ให้นิยามของสื่อว่าหมายถึง พาหนะนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นช่องทางที่อยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ คลื่นเสียง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือเป็นช่องทางการสื่อสารที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ สื่อกิจกรรม เป็นต้น

ประเภทของสื่อ

ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆต้องอาศัยสื่อเป็นตัวกลางที่สำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งสื่อในปัจจุบันก็มีหลากหลายประเภทตามเทคโนโลยีการสื่อสารที่ถูกพัฒนาขึ้น โดยสื่อแต่ละประเภทจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

(1) สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะเผชิญหน้า (Face to Face) การใช้บุคคลในการสื่อสาร อาจทำได้ทั้งทางสนทนากับผู้รับสารเพียงคนเดียวหรือในรูปแบบของการประชุมกลุ่มก็ได้

สำหรับการใช้สื่อบุคคลในการสื่อสาร ก่อให้เกิดผลดี 3 ประการ คือ

1. สามารถนำข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้โดยตรง และยังหากมีการติดต่อสื่อสารสนทนากันเป็นประจำ ก็จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน จะสนิทสนมคุ้นเคย ส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจและสามารถชักจูงประชาชนได้ด้วยวิธีการพูดคุยแบบเป็นกันเอง

2. การใช้สื่อบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสาร จะมีลักษณะที่สามารถปรับให้ยืดหยุ่นกับผู้รับสาร เป็นรายๆไปได้ และทำให้ทราบความรู้สึกนึกคิดของประชาชนได้ทันที

3. การใช้สื่อบุคคลทำให้ผู้รับสารที่ตัดสินใจทำตามคำแนะนำของผู้เผยแพร่ข่าวสาร รู้สึกได้รับรางวัลเป็นส่วนตัว จากการที่ผู้เผยแพร่เห็นชอบในการตัดสินใจของผู้รับสาร

นอกจากนี้ ธนารีย์ สะสุนทร (2558) ยังกล่าวว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อเก่าแก่ที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสื่อบุคคลสามารถพูดคุยแบบเป็นกันเอง ทำให้ทราบปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารได้ทันทีทันที และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้รับสารได้ตลอดเวลาเพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุเป้าหมาย

โดยสื่อบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้นำชุมชน อสม. ญาติ เพื่อน ฯลฯ

(2) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ จัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ถูกผลิตขึ้นมาใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่ง โดยเฉพาะ ที่เหมาะสำหรับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม

คุณลักษณะที่ดีของแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ คือ ผู้ใช้สามารถนำข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ทันที ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบข่าวสาร ความรู้ โดยตรงและถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกวิธี ซึ่งเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนแล้ว สื่อประเภทนี้จะเข้าถึงง่ายกว่าในแง่ของการเข้าถึงผู้รับสาร (ธนารีย์ สะสุนทร, 2558)

โดยตัวอย่างของแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 3-5

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแผ่นพับ

แผ่นพับทำออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ : Active Aging

ที่มา : <http://www.raipoong.com/content/detail.php?section=12&category=17&id=509>

ภาพที่ 4 ตัวอย่างใบปลิว

ใบปลิวบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา : <https://rb.gy/ynvcmr> และ <https://www.facebook.com/homeagedkorat/>

ภาพที่ 5 ตัวอย่างหนังสือคู่มือ
หนังสือคู่มือสูงวัยอย่างสมารถ

ที่มา : <http://resource.thaihealth.or.th/library/musthave/14911>

(3) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ เป็นสื่อที่ใช้สำหรับนอกอาคารสถานที่ เพื่อให้ผู้รับสารทั่วไปได้พบเห็น เมื่อออกจากบ้านหรือสัญจรไปตามสถานที่ต่างๆ โดยมากจะนิยมนำไปติดไว้ในตามสถานที่ที่ผู้คนจะมองเห็นได้เด่นชัด

คุณลักษณะที่ดีของสื่อประเภทนี้คือ สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ที่ละจำนวนมากๆ เพราะเป็นข่าวสารที่จัดแสดงไว้ตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งยังไม่มีขอบเขตในการใช้สี ขนาด และเทคนิคการสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจหรือสร้างความประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น แต่ก็มีจุดอ่อนด้านข้อจำกัดของเนื้อที่ประกาศ ทำให้ข่าวสารที่นำเสนอออกไปให้รายละเอียดได้ไม่ครบถ้วน

โดยตัวอย่างของป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 6-7

ภาพที่ 6 ตัวอย่างป้ายประกาศ

ป้ายประกาศเปิดลงทะเบียนยังชีพผู้สูงอายุ

ที่มา : <http://www.bangkok.go.th/saimai/page/sub/3472/44/33/info/74581/>

ภาพที่ 7 ตัวอย่างโปสเตอร์

โปสเตอร์สูงอายุต้องดูแลตนเองอย่างไร เมื่อเป็นโรคความดันโลหิตสูง

ที่มา : <https://today.line.me/th/pc/article/แนะผู้สูงอายุปฏิบัติตัวเมื่อเป็นโรคความดันโลหิตสูง-WXXo0y>

(4) หอกระจายข่าว หรือบางครั้งถูกเรียกว่าเสียงตามสาย เป็นสื่อที่กระจายเสียงผ่านลำโพงที่ติดตั้งอยู่บนเสาหรือบนหอสูงภายในชุมชน ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหอกระจายข่าว ทีมผู้ดูแลจะต้องทำการคัดเลือกข่าว ผลิตข่าว จัดรูปแบบรายการข่าว ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และชุมชน เนื่องจากการนำเสนอข่าว

ทางหอกระจายข่าวมีเวลาค่อนข้างจำกัด จึงเป็นไปได้ที่จะเสนอข่าวทุกประเภทภายในแต่ละวันได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549) ทั้งนี้ คุณลักษณะที่ดีของหอกระจายข่าวที่แตกต่างจากสื่ออื่นๆคือ สามารถพูดเสนอข้อมูลข่าวสารโดยใช้ภาษาหรือสำเนียงท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย (สำนักข่าวไทย, 2563)

ข้อดีของการมีหอกระจายข่าวในชุมชน

1. คนในชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
2. คนในชุมชนสามารถใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน
3. หอกระจายข่าวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
4. เป็นเครื่องมือในการช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ตัวอย่างของหอกระจายข่าวที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์การเกิดโรคระบาดโควิด-19 เช่น ชุมชนบ้านนาสีนวล ต.ตองโขบ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร (สำนักข่าวไทย, 2563) ที่มีการใช้หอกระจายข่าวเพื่อแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาด รวมถึงข้อแนะนำในการป้องกันการติดเชื้ออย่างเป็นประจำ

(5) หนังสือพิมพ์ (Newspaper) เป็นสื่อที่เหมือนเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ (Historical record) มีหน้าที่ในการดูแลสังคม (Watchdog) และเท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ (Dominick, 2009) สามารถเข้าถึงประชาชนได้ที่ละจำนวนมาก มีระยะเวลากำหนดออกที่แน่นอน สามารถเสนอข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ผสมผสานกันไปในฉบับเดียวกัน ทั้งข่าวสาร เรื่องราว ที่ประชาชนเฉพาะกลุ่มและประชาชนทั่วไปสนใจ เช่น ข่าวการเมือง อาชญากรรม เศรษฐกิจ สังคม กีฬา บันเทิง เป็นต้น

ข้อดีของหนังสือพิมพ์

1. นำเสนอข่าวที่น่าสนใจ และเสนอข่าวสารได้ครั้งละมากๆเป็นประจำทุกวัน
2. มีความคงทนถาวรกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะสามารถย้อนกลับมาอ่านได้
3. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง นำเสนอได้ทั้งข่าวสารที่เหมาะสมกับประชาชนเฉพาะกลุ่มและประชาชนทั่วไป
4. ราคาถูก หาซื้อได้ง่าย

ส่วนข้อจำกัดของหนังสือพิมพ์ก็มีอยู่หลายประการ เช่น ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือผู้สูงอายุที่สายตาไม่ดีได้ รูปภาพ สีสันทึบ และคุณภาพของกระดาษหนังสือพิมพ์ค่อนข้างต่ำ ทำให้ไม่มีสิ่งใดสะดุดตาผู้อ่านนอกจากการพาดหัวข่าว

โดยตัวอย่างหนังสือพิมพ์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ตัวอย่างหนังสือพิมพ์
รายงานพิเศษ “ชวนสูงวัยใส่ใจ ‘ไม่ล้มไม่พจน’”

ที่มา : <https://clipping.redcross.or.th/?tag=%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%B2>

(6) นิตยสาร (Magazines)

นิตยสาร คือ สื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มักจะนำเสนอสิ่งที่เป็นที่นิยมทั้งทางสังคมและทางเศรษฐกิจ (Dominick, 2009) เน้นสื่อสารเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน นิตยสารจะมีรูปเล่มที่กะทัดรัดสวยงาม มีระบบการพิมพ์ที่ประณีต และมีสีสวยงามช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ ขณะเดียวกันนิตยสารก็เหมือนกับหนังสือพิมพ์ตรงที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ที่ละจำนวนมาก และมีระยะเวลากำหนดออกที่ชัดเจน

ข้อดีของนิตยสาร

1. รูปเล่มสวยงาม มีเนื้อหาแปลกใหม่
2. นำเสนอรายละเอียดเรื่องราวได้มาก และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้

3. จำนวนการผลิตไม่มาก มีการบอกเงื่อนไขการรับเป็นสมาชิก ทำให้ไม่สูญเปล่า ส่วนข้อจำกัดของนิตยสารก็คือ มีราคาแพง ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถซื้อได้ และยังขาดความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพราะอาจออกเป็นรายเดือนหรือรายปักษ์ โดยตัวอย่างนิตยสารที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ตัวอย่างนิตยสาร

นิตยสารเพื่อผู้สูงอายุ O-lunla

ที่มา : <http://www.olunla.net/lunla-home/index.php/subscribe/back-issue/item/188-53>

(7) วิทยุ (Radio) เป็นสื่อเคลื่อนที่และพกพาได้ (Portable) จึงเป็นสื่อที่สามารถไปกับผู้ฟังได้ทุกที่ และผู้ฟังส่วนใหญ่มักจะฟังวิทยุขณะทำกิจกรรมอื่นๆไปด้วย (Dominick, 2009) วิทยุถือว่าเป็นสื่อที่ส่งข่าวสารได้รวดเร็วและเผยแพร่ข่าวไปได้ไกลมาก จึงที่นิยมทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงประชาชนในชนบทที่อยู่ห่างไกลและยังไม่มีไฟฟ้าใช้ รายการในวิทยุก็มีหลากหลาย ทั้งข่าวสาร บทกวี เพลง รายการละคร โดยวิทยุจะทำหน้าที่รับและเลือกคลื่นวิทยุจากสายอากาศโดยใช้ช่วงความถี่ของคลื่น ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งระบบ AM และ FM

ข้อดีของวิทยุ

1. มีราคาถูก
2. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถรับฟังได้
3. ให้ความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้ฟัง สร้างความใกล้ชิด พกติดตัวได้ตลอดเวลา
4. ให้ความรู้สึกร้าอารมณ์ และเป็นสื่อที่จูงใจได้ง่าย เพราะเน้นจังหวะ ลีลาที่ใส่อารมณ์ทำให้ผู้ฟังจินตนาการ และมีความรู้สึกร่วมด้วย
5. สามารถฟังไปด้วยและทำงานอื่นไปด้วยได้

ส่วนข้อจำกัดของวิทยุก็คือ ไม่สามารถนำเสนอรายละเอียดได้มาก เพราะต้องพูดให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย ไม่มีความคงทนถาวรเพราะหากผู้ฟังพลาดรายการไปก็ไม่สามารถจะรับฟังได้อีก เมื่อมีข้อผิดพลาดจะแก้ไขได้ยาก และผู้ฟังต้องตั้งใจฟังอย่างมีสมาธิจึงจะได้ใจความทั้งหมด

โดยตัวอย่างสถานีวิทยุที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ตัวอย่างผังรายการ คลื่น AM1494 "Like Station Radio Online 1494 คลื่น เพลงดี มีสาระ คู่ความคิด" สถานีวิทยุเพื่อผู้สูงอายุคลื่นแรกในประเทศไทย

ที่มา : <https://www.ryt9.com/s/prg/2481197>

(8) โทรทัศน์ (Television) เป็นสื่อหลักในการเปิดรับข่าวสารและความบันเทิงของประชาชน จึงทำให้ธุรกิจโทรทัศน์มีมูลค่าสูงมาก (Dominick, 2009) โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดข่าวสารได้ทั้งคำพูด ข้อความ และรูปภาพ เป็นทั้งภาพสี ภาพขาวดำ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์และอื่นๆ สามารถถ่ายทอดข่าวสารได้เร็วมาก และส่งภาพในระยะทางไกลๆได้ มีรายการที่มีความหลากหลาย จึงมีคุณลักษณะเด่นและได้เปรียบสื่อมวลชนอื่นๆ (ธนารีย์ สะสุนทร, 2558) ในอดีตโทรทัศน์จะทำหน้าที่แปลงสัญญาณภาพและเสียงโดยผ่านสัญญาณระบบอนาลอก (Analog Signal) แต่ปัจจุบันการถ่ายทอดโทรทัศน์ในประเทศไทยได้ถูกเปลี่ยนเป็นสัญญาณระบบดิจิทัล (Digital Signal) ทั้งหมดแล้ว

ข้อดีของโทรทัศน์

1. ดึงดูดความสนใจได้มาก เพราะทดแทนได้ทั้ง หนังสือพิมพ์ วิทยุ และภาพยนตร์
2. ผู้ชมเก็บข่าวสารได้มากเพราะมีทั้งภาพและเสียง
3. ถ่ายทอดข่าวสารได้รวดเร็ว ทำให้ข่าวเป็นที่น่าเชื่อถือ
4. นำเสนอรายการบางประเภทได้ดีกว่าวิทยุและหนังสือพิมพ์ เช่น รายการสารคดี การสาธิต

ทางวิชาการต่าง ๆ

ส่วนข้อจำกัดของโทรทัศน์คือมีราคาแพงกว่าสื่อประเภทอื่น

ตัวอย่างรายการโทรทัศน์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ตัวอย่างรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

รายการลุยไม่รู้โรย สูงวัยดีดี ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)

ที่มา : <https://program.thaipbs.or.th/Lui>

(9) สื่อออนไลน์ ในอดีตการสื่อสารมวลชนจะอยู่ในมิติเดียว คือเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (one-way communication) เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ หรือเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างสองฝ่าย (one-to-one communication) เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ แต่ในปัจจุบันสื่อออนไลน์เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งหนึ่งสู่หนึ่ง (one-to-one) หนึ่งสู่หลาย (one-to-many) หรือหลายสู่หลาย (many-to-many) ผ่านอุปกรณ์ (Device) ที่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็จะสามารถนำเสนอเนื้อหาใดๆก็ได้มาสู่ผู้รับสารที่อาจเป็นปัจเจกหรือมวลชนได้

คุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่อออนไลน์คือเป็นสื่อที่มีความเป็นประชาธิปไตย เพราะมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย 1. กระจายความเป็นเจ้าของ ผู้ใช้ทั่วไปสามารถเข้าถึงได้และเป็นเจ้าของได้ง่าย ไม่จำกัดความเป็นเจ้าของเฉพาะรัฐและกลุ่มทุน 2. การควบคุมโดยรัฐมีน้อยและเป็นไปได้ยาก เมื่อช่องทางหนึ่งถูกระงับก็จะมีช่องทางใหม่เกิดขึ้นเสมอ จึงแทบปราศจากการควบคุม 3. ผู้ใช้

เป็นผู้สร้างและส่งสารด้วยตนเอง ประชาชนสามารถสร้างสารด้วยตนเองและส่งสารดังกล่าวออกไปในวงกว้าง โดยไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้มีอำนาจรัฐหรือนักวิชาชีพ (ภีรกาญจน์ ไคนุ่นนา, 2559)

ส่วน Shimp (2010) กล่าวว่า สื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่เปลี่ยนบทบาทของผู้รับสื่อมาเป็นผู้ใช้สื่อ สามารถควบคุมปริมาณข้อมูลที่ได้รับสารต้องการได้ จึงเป็นสื่อที่ทำให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม และเป็นสื่อที่สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ Logan (2010) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสื่อออนไลน์บนฐานของแนวคิดและทฤษฎีแมคลูแฮน (McLuhan) สรุปได้ดังนี้

1. สร้างปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (Interactivity) เพราะสามารถสื่อสารได้สองทาง (Two-Way Communication)
2. สามารถพกพาและเคลื่อนที่ได้ (Mobility) ทำให้มีความสะดวก รวดเร็ว ส่งผลให้สื่อสารได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา
3. มีคุณสมบัติในการปรับแต่ง ปรับเปลี่ยน เพิ่มลักษณะเสริมต่างๆได้ง่าย (Convertibility)
4. มีลักษณะของการเข้ารหัสแบบดิจิทัล (Digitalization)
5. สามารถหาได้/ใช้ประโยชน์ได้ในทุกที่ (Ubiquity)
6. ไม่มีข้อจำกัดด้านระยะทางและสถานที่ (Absence of Boundaries)
7. เชื่อมต่อได้ทุกที่ ทุกเวลา (Connectivity)
8. ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว (Speed of Communication)

Shimp (2010) แบ่งประเภทของสื่อออนไลน์ไว้ 5 ประเภท โดยอธิบายถึงรายละเอียดและคุณลักษณะไว้ดังนี้

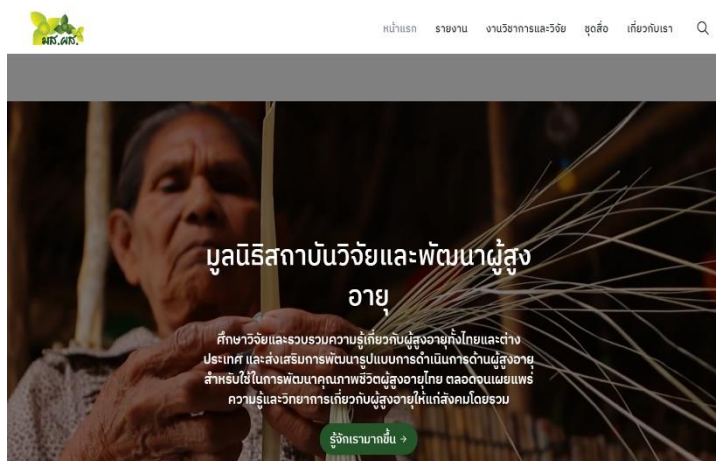
9.1) เว็บไซต์ทั่วไป

เว็บไซต์ที่ดีจะต้องเข้าใจความต้องการของผู้ใช้งาน เพราะผู้ใช้งานมักจะเข้าเว็บไซต์เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างเสมอ เช่น เพื่อค้นหาข้อมูล หรือความบันเทิง

ตัวอย่างเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ตัวอย่างเว็บไซต์

เว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ

ที่มา : <https://thaitgri.org/>

9.2) สื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ให้คนทั่วโลกได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลซึ่งกันและกัน เกิดเป็นชุมชนออนไลน์ที่มีความชื่นชอบหรือสนใจสิ่งเดียวกัน ทั้งนี้ Sheldon (2008) กล่าวถึงสื่อสังคมออนไลน์ว่า เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและให้ประโยชน์กับผู้ใช้งานมากมาย เช่น ติดต่อกับเพื่อนเก่า เพื่อนต่างโรงเรียน ทำให้มีเพื่อนใหม่ ไขษณาสินค้าของตนเอง รวมไปถึงตรวจสอบข้อมูลต่างๆ

สำหรับประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย

9.2.1 Facebook (เฟซบุ๊ก)

เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะทำอะไร ที่ไหนก็สามารถแชร์ ทั้งรูปภาพและวิดีโอ โพสต์ขึ้นแสดงบนหน้าเฟซบุ๊กของตน แล้วแชร์ให้กับเพื่อนๆในกลุ่มได้เห็นภายในเสี้ยววินาที นอกจากนี้ เฟซบุ๊กยังมีการติดแท็ก (Tag) ให้กับคนที่เรารู้จัก มีระบุสถานที่ (Location) ในการนัดหมายได้อีกด้วย และนิยมใช้เป็นช่องทางขายสินค้าออนไลน์ในปัจจุบัน

ตัวอย่างเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ตัวอย่าง Facebook (เฟซบุ๊ก)

เฟซบุ๊กของกรมกิจการผู้สูงอายุ

ที่มา : <https://www.facebook.com/OlderDOP>

9.2.2 LINE (ไลน์)

เป็นแอปพลิเคชันที่มีรูปแบบการสื่อสารหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแชท (Chat) โทรด้วยเสียงฟรี (Free Voice Calls) และการคุยแบบเห็นหน้า (Video Calls) แต่มีอินเทอร์เน็ตอยู่บนเครื่องมือสื่อสาร ปัจจุบันแอปพลิเคชัน LINE ได้พัฒนาจนสามารถแนบรูปภาพ ไม่ว่าจะเป็น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือกระทั่งคลิปเสียง (Voice Message) ให้เพื่อนๆ ได้ทั้งหมด มีสัญลักษณ์แสดง ความรู้สึก (Emoticons) มีสติ๊กเกอร์ (Stickers) ไว้ส่งต่อให้กับเพื่อน ซึ่งก็มีให้ทั้งดาวนโหลดฟรี และเสียค่าใช้จ่าย

ตัวอย่างไลน์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่

ภาพที่ 14 ตัวอย่าง LINE (ไลน์)

ไลน์ Young Happy ความสุขของคนวัยเก๋า

ที่มา : <https://line.me/th/>

9.2.3 YouTube (ยูทูป)

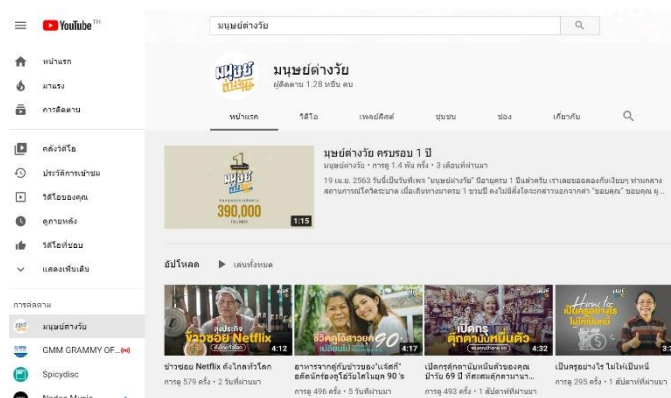
เป็นที่รวบรวมความบันเทิงและดนตรี เป็นแหล่งความรู้ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการ สอนเต้น เล่นดนตรี สอนประดิษฐ์ของใช้ สอนทำอาหาร หรือสารคดี และผู้ใช้งานยังสามารถแสดงความสามารถของตนเองให้คนทั่วโลกได้เห็นด้วยการ อัปโหลดวิดีโอที่สร้างขึ้นไว้บนยูทูป

ตัวอย่างยูทูปที่ให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แสดงในภาพที่ 15

ภาพที่ 15 ตัวอย่าง YouTube (ยูทูป)

ช่องมนุษย์ต่างวัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

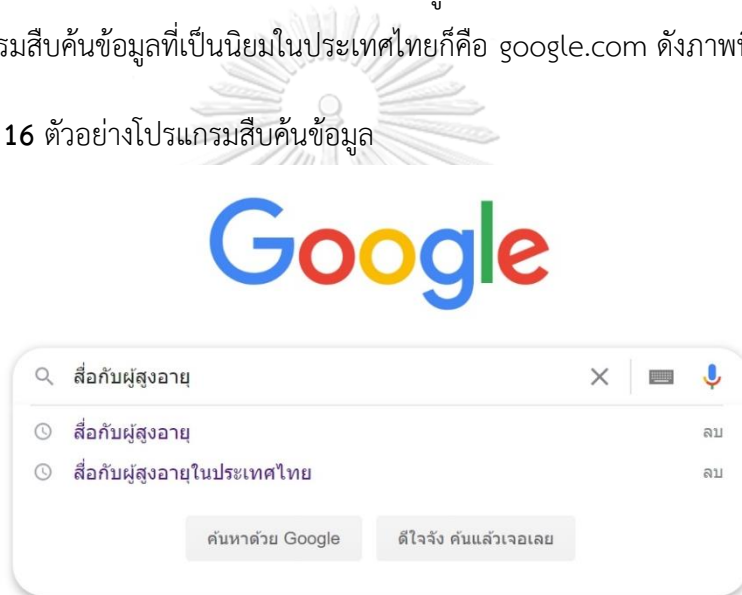
ที่มา : <https://www.youtube.com/channel/UC97zELEpuueIF7L150dD55Q>

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลจากผลสำรวจการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่ม Baby Boomer ที่อยู่ในช่วงอายุ 53-71 ปี พบว่า มีการใช้ Line เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ Facebook และอันดับสุดท้ายคือ Youtube (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2560)

9.3) โปรแกรมสืบค้นข้อมูล

โปรแกรมสืบค้นข้อมูล เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยค้นหาข้อมูลต่างๆผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้เพียงแค่กรอกคำสำคัญ (Keywords) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการค้นหาลงไป โปรแกรมก็จะช่วยแสดงผลการค้นหาข้อมูลนั้นออกมาเป็นรายชื่อเว็บไซต์ต่างๆ สำหรับโปรแกรมสืบค้นข้อมูลที่เป็นนิยมในประเทศไทยก็คือ google.com ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 ตัวอย่างโปรแกรมสืบค้นข้อมูล

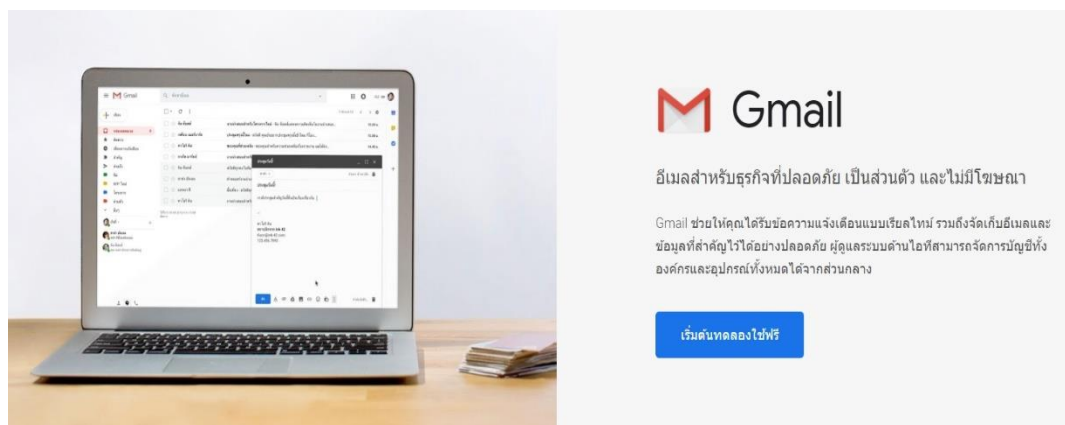

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ที่มา : <https://www.google.co.th/>
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

9.4) อีเมล

อีเมล คือ การส่งข้อความจากอุปกรณ์ที่ต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตเครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่งที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยการส่งข้อความในอีเมลสามารถส่งได้ทั้งตัวอักษร ภาพ วิดีโอ เพลง และไฟล์ในลักษณะต่างๆได้ด้วย ถือว่าเป็นสื่อที่รวดเร็ว ถูก เชื่อถือได้ ไม่มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาและระยะทาง จึงเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 ตัวอย่างอีเมล

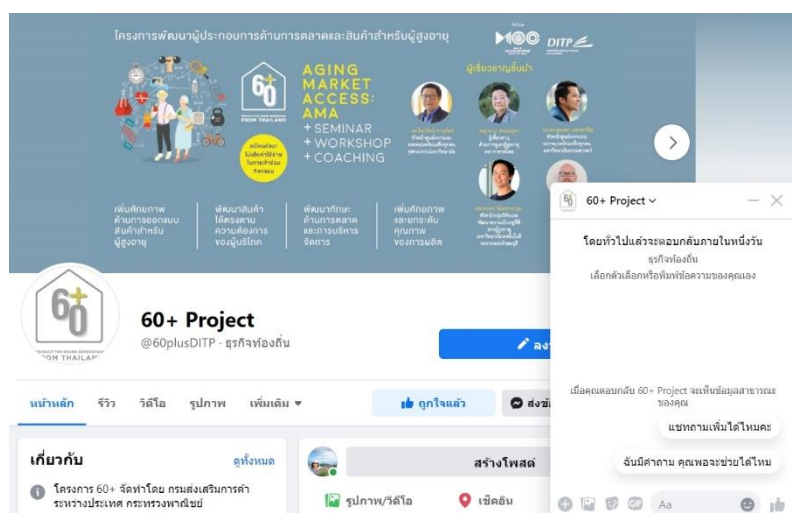

ที่มา : https://support.google.com/mail/answer/8494?hl=th&ref_topic=7065107

9.5) โปรแกรมสนทนา

โปรแกรมสนทนา คือ บริการส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้แลกเปลี่ยนข้อความกับผู้ติดต่อด้วยแบบทันทีทันใด (Real time) เมื่อผู้สนทนาทั้งสองฝ่ายเชื่อมต่อกับระบบข้อความในเวลาเดียวกัน เช่น การสนทนาผ่าน (Blog Web 2.0/chat/instant message), Discussion ออนไลน์ ดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 ตัวอย่างโปรแกรมสนทนา

ที่มา : <https://www.facebook.com/messages/t/60plusDITP>

จากคุณลักษณะของสื่อออนไลน์ จะเห็นได้ว่าเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา หรืออุปกรณ์ อีกทั้งยังมีความสะดวก รวดเร็ว และเคลื่อนที่ได้ ขอเพียงแค่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต และเนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันกำลังผสมผสานกันอย่างรวดเร็วเพื่อก้าวไปสู่การเป็นยุค ดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ความก้าวหน้าของเครือข่ายคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนหรือเกิดการหลอมรวมกันของสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ โทรศัพท์ ให้อยู่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ได้ ทำให้เกิดเนื้อหาที่หลากหลายในช่วงเวลาเดียวกัน จึงทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงสื่อทุกประเภทได้ผ่าน สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล เพียงเครื่องเดียว ผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ต จึงเป็นที่มาของคำจำกัดความของสื่อออนไลน์ในการวิจัย นี้ว่า สื่อออนไลน์ คือ สื่อประเภทที่ต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงจากอุปกรณ์ชนิดต่างๆ (Device) เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์บนสมาร์ตโฟน (Smartphone) การฟังวิทยุออนไลน์บน แท็บเล็ต (Tablet) การดูยูทูป (Youtube) ผ่านสมาร์ตทีวี (Smart TV) หรือการสนทนาผ่าน แอปพลิเคชันไลน์ผ่านอุปกรณ์ใดๆ และสำหรับสื่อออนไลน์ในงานวิจัยนี้ มีความหมายรวมถึง อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และ Social media

เมื่อได้ทราบถึงคุณลักษณะ จุดเด่นและข้อจำกัด ของสื่อทั้ง 8 ประเภทแล้ว ผู้วิจัยได้นำสื่อ 3 ประเภท ที่มุ่งศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ 2 มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงคุณลักษณะที่แตกต่างกันของสื่อ ดังกล่าว โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียง 3 สื่อ นั้น ก็เป็นไปตามความเป็นมาและความสำคัญที่ได้ กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ซึ่งเหตุผลหลักก็คือ สื่อที่ผู้สูงอายุนิยมเปิดรับคือสื่อบุคคลและโทรทัศน์ ขณะที่ สื่อออนไลน์ยังเปิดรับน้อยแต่ก็เป็นสื่อที่มีโอกาสในการพัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุได้มาก และด้วยการเกิด

โรคระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ต้องมีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) แม้แต่กับคนในครอบครัว สื่อออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำตารางเปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อทั้ง 3 ประเภท ตามแนวคิดของ Rogers (1986) มาอธิบายเพิ่มเติม แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

คุณลักษณะ	สื่อบุคคล	สื่อมวลชน (โทรทัศน์)	สื่อออนไลน์
1) ระดับการตอบโต้	สูง	ต่ำ	สูง
2) ปฏิกริยาตอบกลับ (Reaction)	สูง แบบทันทีทันใด	มีข้อจำกัด และมีความล่าช้า	สูง บางกรณีอาจต้องรอ
3) ระดับศักยภาพการเก็บรักษาข้อมูล	ต่ำ (ถ้าไม่มีการบันทึก)	ขึ้นอยู่กับสื่อ แต่ละประเภท	สูงมาก (เก็บรักษาแบบดิจิทัล)
4) ประเภทของเนื้อหาสาระ (Content)	เรื่องอารมณ์ ครอบครัว สังคม	เรื่องที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง	มีทุกรูปแบบให้เลือกตามความต้องการของผู้ใช้ (User)
5) ประเภทการแบ่งของผู้รับสาร (Receiver)	สูงมาก (เป็นรายบุคคล)	ค่อนข้างต่ำ-ปานกลาง (เน้นคนส่วนใหญ่)	สูงมาก (เป็นรายบุคคล)
6) การไหลของข่าวสาร	จากผู้ส่งคนเดียวถึงผู้รับคนเดียวหรือ 2-3 คน	จากผู้ส่งคนเดียวถึงผู้รับจำนวนมาก	จากผู้ส่งหลายคนถึงผู้รับหลายคน
7) ความรู้ที่แหล่งผู้ส่งสารมีต่อผู้รับสาร	ส่งต่อระหว่างบุคคล ในฐานะปัจเจกบุคคล	ผู้ส่งสารที่ทำงาน อยู่ในองค์กรสื่อแทบจะไม่มี ความรู้เรื่องผู้รับสาร	ความรู้ตาม ความสนใจเฉพาะ
8) ลักษณะการแยกเนื้อหาสาระเป็นส่วนๆ (Asynchronous)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง (ข้อมูล 1 เรื่อง แตกประเด็นย่อยๆ แล้วนำเสนอได้หลายรูปแบบ)
9) ความเป็นส่วนตัว (Privacy)	ปานกลาง	สูง	ต่ำจนถึงปานกลาง
10) การควบคุมการไหลของข่าวสาร	ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายควบคุม การสื่อสารได้อย่างเท่าเทียม กัน	ผู้รับสารไม่สามารถควบคุมได้ เพราะถูกกำหนดโดยสื่อ	ขึ้นอยู่กับที่ตั้ง ความเป็นส่วนตัว แต่บางครั้งก็ควบคุมยาก

ที่มา : Rogers, E. M. (1986). Communication technology: The new media in society. New York: Free Press. อ้างถึงในพล เนื่องจำนงค์ (2559)

จากตารางเปรียบเทียบคุณลักษณะของสื่อทั้ง 3 ประเภทของ Rogers (1986) พบว่า สื่อออนไลน์มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกับสื่อบุคคลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสามารถในการโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ความรวดเร็วของการมีปฏิริยาตอบกลับ รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสารได้ในระดับรายบุคคล ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่อทั้ง 2 ประเภทนี้ ขณะเดียวกันสื่อออนไลน์ก็ช่วยเติมเต็มสื่อบุคคลได้หลายประการ เช่น เรื่องการเก็บรักษาข้อมูล เนื่องจากสื่อออนไลน์สามารถเก็บรักษาข้อมูลแบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบได้โดยไม่ต้องอาศัยการบันทึกแบบสื่อบุคคล สามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลายรูปแบบและหลายประเด็น เพราะมีผู้กำหนดเนื้อหาได้มากมายตามทีผู้ใช้นั้นมีความรู้หรือความสนใจ โดยไม่ต้องรอเพียงคนใดคนหนึ่งเป็นผู้กำหนด ส่งผลให้เกิดประเด็นที่หลากหลายขึ้นในสื่อออนไลน์ และยังสามารถส่งสารไปยังผู้รับหลายคนได้ในเวลาเดียวกันด้วย ไม่เหมือนกับสื่อบุคคลที่สารอาจถึงผู้รับได้เพียงจำนวนไม่กี่คน

และเมื่อลองเปรียบเทียบสื่อออนไลน์กับสื่อมวลชนก็พบว่า สื่อออนไลน์มีคุณลักษณะที่โดดเด่นกว่าสื่อมวลชน ผู้ส่งสารและผู้รับสารในสื่อออนไลน์สามารถพูดคุย ตอบโต้หรือมีปฏิริยาร่วมกันในทันทีได้ ซึ่งแตกต่างจากสื่อมวลชนที่มีข้อจำกัด ขณะที่เนื้อหาของสื่อออนไลน์ก็หลากหลายกว่าเข้าถึงระดับบุคคลได้มากกว่าและเป็นจำนวนมากด้วย สื่อมวลชนเน้นนำเสนอแต่เรื่องที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ เช่น เรื่องการเมือง หรือเศรษฐกิจ โดยที่ผู้ส่งสารถูกจำกัดด้วยบุคคลเพียงไม่กี่คนและผู้ส่งสารนั้นอาจไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆเลยก็ได้ ส่งผลให้สื่อมวลชนมีเนื้อหาหลากหลายน้อยกว่าสื่อออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอไม่หลากหลาย แต่คุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่อมวลชนก็คือมีความเป็นส่วนตัวสูงกว่าสื่อประเภทอื่น

2.2.5 ผู้รับสาร (Receiver/Audience) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับสารมาจากผู้ส่งสารจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ในแต่ละครั้งอาจมีผู้รับสารเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

การวิเคราะห์ผู้รับสาร (Receiver/Audience Analysis)

แนวทางในการวิเคราะห์ผู้รับสารตามการแบ่งประเภทเพื่อการวิจัยมีแนวคิดที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังทัศนะนั้นอยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ ผู้วิจัยมีทัศนะว่าผู้รับสารคือใคร เป็นผู้รับสารแบบตื่นตัวและพร้อมจะมีปฏิสัมพันธ์เสมอ เรียกว่าผู้รับสารที่มีการกระทำ (Active) หรือเป็นผู้รับสารที่เป็นฝ่ายถูกป้อนข่าวสารอยู่เพียงฝ่ายเดียว เรียกว่าผู้รับสารที่ถูกกระทำ (passive) ในสังคมแห่งเทคโนโลยี ผู้สูงอายุมักจะถูกจัดวางอยู่ในตำแหน่งที่ล้าหลังเสมอ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้รับสารที่ไร้เดียงสา ถูกผลกระทบจากสื่อได้ง่าย (กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล, 2555) รวมถึงมีสถานะเป็นผู้รับสารมากกว่าจะเป็นผู้ส่งสาร จึงเป็นผู้รับสารแบบเฉื่อยชา ไม่ใช่เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม และมักจะเลือกเปิดรับสื่อเพราะความเคยชิน โดยไม่มีเหตุผลอะไร ผู้วิจัยจึงมีมุมมองต่อผู้รับสารว่าเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ หรือเป็นผู้รับสารที่มีลักษณะแบบ passive

ประการที่สองคือ นักวิจัยจะยึดคำอธิบายว่า คนเราทำพฤติกรรมเนื่องมาจากมูลเหตุผลักดันแบบใด เช่น ปัจจัยภายใน (Endogenous Factor) อันเป็นคำอธิบายมาจากวิชาจิตวิทยา (เช่น ความต้องการ แรงจูงใจ ความคาดหวัง ทัศนคติ ความสนใจ ฯลฯ) หรือมาจากปัจจัยภายนอก (Exogeneous Factor) อันเป็นคำอธิบายมาจากวิชาสังคมวิทยา (เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ฯลฯ) มาเป็นตัวกำหนดในการเข้าถึงสื่อ

การแบ่งประเภทผู้รับสารเพื่อการวิจัย (Empirical Approach) สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

(1) การใช้ปัจจัยด้านประชากรเป็นตัวแปร (Demographic Approach/ Socio-Economics Status) วิธีการรับสารแบบนี้เป็นวิธีที่ใช้ในระยะเริ่มแรกและเป็นที่คุ้นเคยกันโดยทั่วไป โดยใช้ตัวแปรที่เป็นคุณสมบัติทางประชากรของผู้รับสาร คือ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ฯลฯ มาทำการวิเคราะห์ว่า การเปิดรับสื่อของกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีลักษณะเป็นอย่างไร

แนวคิดเบื้องหลังของวิธีการวิเคราะห์ผู้รับสารแบบนี้ คือหลักการที่ว่าคนเราทำพฤติกรรมตามแรงผลักดันจากภายนอก (Exogeneous Factors) และพฤติกรรมส่วนใหญ่จะเป็นไปตามแบบฉบับที่สังคมวางเอาไว้ เช่น คนรุ่นไหนควรจะทำพฤติกรรมอย่างไร หรือบุคคลที่มีคุณสมบัติประชากรแตกต่างกัน จะมีแบบแผนของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อก็เป็นไปตามพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งตามหลักการนี้

มีตัวอย่างงานวิจัยที่ดำเนินการโดยใช้ปัจจัยด้านประชากรเป็นตัวแปรต้น และนำไปหาความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านการสื่อสาร เช่น ข้อค้นพบที่ว่า ปริมาณและแบบแผนการใช้สื่อจะสัมพันธ์กับช่วงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากในแต่ละช่วงชีวิตจะมีการเปลี่ยนสถานที่ที่ใช้เวลาอยู่เป็นส่วนใหญ่ แบบแผนการใช้เวลาจึงเปลี่ยนไป ส่งผลให้ลักษณะของกิจกรรมที่ทำ กลุ่มบุคคลแวดล้อมเปลี่ยนไปด้วย และส่งผลต่อปริมาณการใช้สื่อ เช่น ถ้าเป็นเด็กเล็กจะใช้สื่อในบ้านเป็นส่วนใหญ่ และใช้เพื่อความบันเทิง ส่วนวัยรุ่นจะใช้สื่อนอกบ้านและใช้สื่อพร้อมกลุ่ม เช่น ภาพยนตร์ ขณะที่ผู้ใหญ่จะใช้สื่อในบ้านและนอกบ้าน แต่เป้าหมายจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการใช้งานมากกว่า และถ้าเป็นวัยสูงอายุ ก็จะหันมาใช้สื่อในบ้านอีกครั้ง แต่จะใช้เพื่อฆ่าเวลาหรือเป็นเพื่อนเป็นหลัก

(2) การวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรม (Culture Approach)

การวิเคราะห์ผู้รับสารในเชิงวัฒนธรรม เริ่มต้นจากการขยายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารออกไปจากเดิม เพราะโดยพื้นฐานแล้วสื่อมวลชนจะมีหน้าที่ 2 ประการต่อวัฒนธรรมและผู้รับสาร คือ (1) สื่อมวลชนจะมีส่วนช่วยเป็นผู้สืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมของสังคม ทั้งในแง่ของการส่งผ่านวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (Generation to Generation) และในแง่ที่แพร่หลายวัฒนธรรมของกลุ่มย่อยบางกลุ่มในสังคมให้คนกลุ่มอื่นๆ ได้รับรู้ เช่น เมื่อมีการแสดงกันตรึม (วัฒนธรรมของชาวอีสานเชื้อสายเขมร) มาออกแพร่ภาพทางโทรทัศน์ คนภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ก็ได้รับรู้จักวัฒนธรรมของคนกลุ่มนี้ (2) สื่อมวลชนเป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมของสังคมนั้นเสียเอง ดังหลักการของสำนักวัฒนธรรมศึกษาที่ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นผู้ถักสาน “โลกแห่งความหมาย” ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของความรู้ ความคิด อารมณ์แห่งยุคสมัย แนวทางการประพฤติปฏิบัติให้ห่อหุ้มอยู่รอบๆ ตัวบุคคลและกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “Culture We Breathe”

สำหรับการพิจารณาสื่อมวลชนในแง่วัฒนธรรมนั้นกล่าวว่า ก่อนหน้าที่จะมีสื่อมวลชนในสังคมจะมีวัฒนธรรมอยู่ 2 แบบที่แตกต่างกัน และผู้รับสารของสองวัฒนธรรมนั้นเป็นคนละกลุ่มคือ (1) วัฒนธรรมชั้นสูง (High Culture) เป็นวัฒนธรรมของชนชั้นนำในสังคม เนื่องจากลักษณะมั่งคั่งของชนชั้นจะสูงมีลักษณะประณีตงดงาม กระบวนการผลิตเป็นไปด้วยความพิถีพิถันและเต็มไปด้วยสุนทรียะ แต่วัฒนธรรมดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีประโยชน์ในการใช้งาน และ (2) วัฒนธรรมพื้นบ้าน (Folk Culture) เป็นวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคม เนื่องจากคนส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาที่มีเกือบทั้งหมดไปกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ ดังนั้นวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นจึงมีลักษณะรับใช้ชีวิต และเนื่องจากเวลาที่มีไม่มากนักในการผลิตวัฒนธรรม จึงส่งผลให้วัฒนธรรมพื้นบ้านมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ประดิดประดอย แต่มีประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง

ต่อมาเมื่อเกิดสื่อมวลชนขึ้น วัฒนธรรมทั้งสองชนิดก็โน้มเข้าหากันและกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เรียกว่า วัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) หรือวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture)

โดยสื่อมวลชนจะเป็นตัวกลางผสมผสานวัฒนธรรมทั้ง 2 ที่เคยมีอยู่ เช่น การอัดเทปเพลง ก็จะอัดทั้งเพลงไทยเดิมจากในรั้วในวัง และเพลงลูกทุ่งของชาวบ้าน หรืออย่างโทรทัศน์ ที่ทำให้คนทุกกลุ่มต่างก็ดูรายการประเภทเดียวกันหมด สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการสร้างกลุ่มผู้รับสารกลุ่มใหม่ ที่มีลักษณะเป็นมวลชนที่มีความแตกต่างน้อยลงไปทุกที

สำหรับเอกลักษณ์ของการวิเคราะห์ผู้รับสารในเชิงวัฒนธรรม จะเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวควบคู่กันไป คือ ตัวบท (Text) ผู้รับสาร (Audience) และบริบทของการรับสาร (Context) ดังนั้นการวิเคราะห์ผู้รับสารจึงต้องเริ่มจากการพิจารณาที่ตัวเนื้อหา/ตัวสื่อ ซึ่งก็คือตัวบท ว่าจะมีผลหรือมีความสัมพันธ์ต่อผู้รับสารนั้นอย่างไร อีกทั้งยังต้องพิจารณาบริบทของการรับสารนั้นประกอบด้วย และเมื่อตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนไปก็จะส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆเสมอ

(3) แนวทางการวิเคราะห์การใช้และความพึงพอใจของผู้รับสาร (Uses & Gratifications Approach)

การวิเคราะห์แบบแผนการใช้และความพึงพอใจของผู้รับสาร อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อ (Functionalism) เพียงแต่ว่าแทนที่จะตอบคำถามว่า สื่อมีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมอย่างไร ก็เปลี่ยนมาเป็นมุมมองของปัจเจกบุคคลว่า “คนแต่ละคนใช้สื่อเพื่อทำหน้าที่อะไรบ้าง”

สำหรับเอกลักษณ์ของการวิเคราะห์และการใช้ความพึงพอใจของผู้รับสารก็คือ นักวิจัยจะให้ความสำคัญต่อตัวผู้รับ/ใช้สาร (Media Users) มากกว่า “ตัวสาร” (Media Contents) และเป็นที่น่าสนใจว่าแนวทางนี้ไม่นิยมเรียกผู้รับสารว่า “Receiver/Audience” แต่มักจะเรียกว่า “Users” อันมีนัยยะว่าผู้รับสารนั้นเป็นฝ่ายกระทำในกระบวนการสื่อสาร มิใช่เป็นฝ่ายรองรับหรือตั้งรับ โดยแนวคิดหลักของการวิเคราะห์นี้คือ (1) ในการเปิดรับสารของผู้รับสารนั้น จะเกิดจากการที่คนเรามีความตั้งใจที่จะแสวงหาข่าวสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง เช่น เพื่ออาชีพการงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจ หรือเพื่อควบคุมสถานการณ์ ต่อมา (2) เมื่อตั้งใจแน่วแน่แล้ว การเข้าไปใช้สื่อจึงไม่ใช่กิจกรรมที่ไร้เป้าหมาย แต่เป็นกิจกรรมที่มีเป้าประสงค์ (3) โดยที่สื่อมวลชนไม่ได้เป็นทางเลือกเดียวของบุคคล แต่เป็นเพียงตัวเลือกตัวหนึ่งท่ามกลางตัวเลือกอื่นๆ ทำให้สื่อมวลชนพบว่าแหล่งข่าวสารอื่น ๆ มีฐานะเป็นคู่แข่งไปโดยปริยาย และ (4) ทิศทางที่บุคคลจะเลือกแสวงหาและใช้สื่อประเภทใดนั้น เกิดจากความต้องการของบุคคลนั้นเป็นปฐมเหตุ จากนั้นความต้องการดังกล่าวก็จะถูกแปรมาเป็นแรงจูงใจ (Motivation) ที่จะผลักดันให้บุคคลเข้าหาการใช้สื่อประเภทต่างๆ

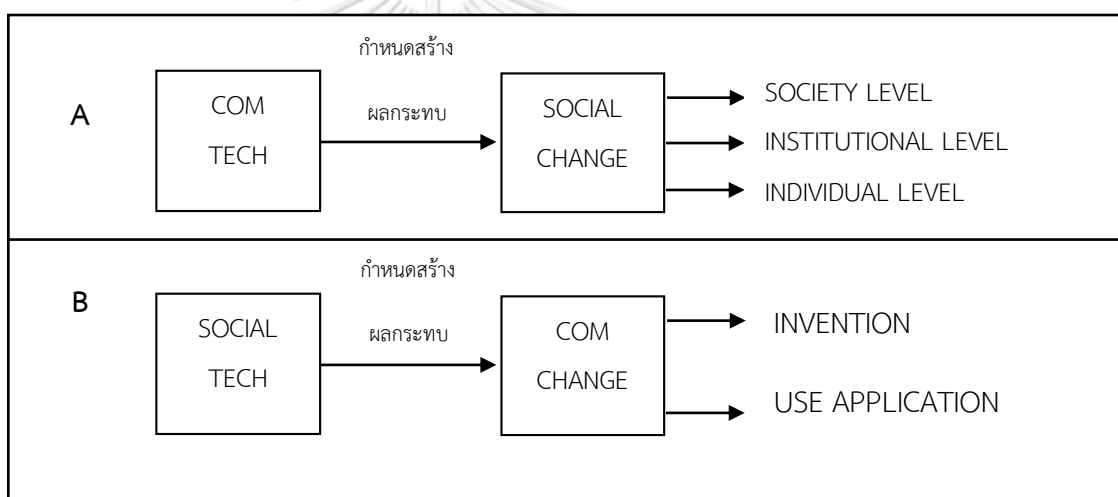
กล่าวโดยสรุป แม้งานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาประเภทของสื่อ แต่ผู้วิจัยก็มีแนวคิดเบื้องหลังว่าผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำ (passive) เป็นกลุ่มที่เปิดรับสื่อตามความเคยชิน ไม่ได้มีลักษณะเลือกสรร

แสวงหา หรือโต้ตอบข่าวสารต่างๆที่มีอยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วยังมีมุมมองว่า เราจะทำพฤติกรรมใดก็ตาม พฤติกรรมนั้นจะเกิดมาจากแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอก (Exogeneous Factors) ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการใช้ปัจจัยด้านประชากรเป็นตัวแปร

2.2.6 ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determination) : สำนักโทรอนโต (The Toronto school)

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดเป็นทฤษฎีสื่อสารมวลชนที่กล่าวถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร (ประเภทสื่อ) สำหรับแนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคมสามารถพิจารณาได้จาก 2 มุมมอง ตามภาพที่ 19

ภาพที่ 19 แนวทางการศึกษาของเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคม

ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ. (2553). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการสื่อสาร.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์. หน้า 151.

แนวคิดตามมุมมอง A จะตั้งคำถามว่า เมื่อเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไป จะสร้างผลกระทบอะไรให้เกิดขึ้นกับระดับสังคม สถาบัน และปัจเจกบุคคลบ้าง **ซึ่งแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานของกลุ่มเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดอย่างแท้จริง** เพราะมีความเชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นตัวสาเหตุหลัก (Prime Mover) ในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับส่วนอื่นๆ เช่น เมื่อเกิดเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตขึ้นมา การติดต่อระหว่างผู้คนก็จะกลายเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่รวดเร็วขึ้น

ส่วนแนวคิดตามมุมมอง B จะตั้งคำถามในทางกลับกันว่า ภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อะไรบ้างที่จะเป็นตัวให้กำเนิดแก่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบต่างๆ แนวคิดนี้จะ

มองเงื่อนไขสังคมเป็นสาเหตุหลัก ส่วนการพัฒนาเทคโนโลยีจะเป็นผลลัพธ์ ตัวอย่างเช่น ในสังคมที่มีอากาศหนาว ย่อมเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการคิดค้นเทคโนโลยี ที่จะสร้างความอบอุ่นให้แก่ผู้คน เป็นต้น

สำหรับกลุ่มทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด จะใช้สื่อเป็นตัวแปรต้น โดย D. McQuail (1994) ได้ประมวลคุณลักษณะเด่นๆของกลุ่มทฤษฎีนี้ ไว้ดังนี้

1. เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกสังคม
2. เทคโนโลยีแต่ละชนิดจะเหมาะกับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง
3. ขั้นตอนของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นตัวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม
4. การปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้ง จะทำให้เกิดการปฏิบัติสังคมตามมาเสมอ

มาร์แชล แมคลูแฮน (Marshall McLuhan) เป็นหนึ่งในนักทฤษฎีกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด สำนักโตรอนโต (The Toronto school) เหตุที่ถูกรู้จักว่าสำนักโตรอนโต เพราะกลุ่มคนที่คิดค้นทฤษฎีนี้ ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัย Toronto ประเทศแคนาดา แมคลูแฮนได้นำเสนอแนวคิดของตนเองไว้ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ว่าการเปลี่ยนแปลงประเภทหรือรูปแบบของสื่อมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ด้านผัสสะ (sense) ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็น การได้ยิน หรือการสัมผัส เช่น ในสังคมที่ใช้รูปแบบการสื่อสารด้วยปากเปล่าเป็นหลัก ผัสสะส่วนที่ไวต่อการรับรู้ของมนุษย์ในสังคมนั้นก็จะเป็นหูเพื่อรับฟัง และเมื่อสังคมถูกพัฒนาเข้าสู่การสื่อสารแบบใช้ลายลักษณ์อักษร ผู้คนในสังคมก็จะใช้สายตาได้ไวกว่า ในขณะที่การได้ยินจะเริ่มรับรู้ได้น้อยลง เช่นเดียวกับรูปแบบของสื่อในปัจจุบัน โทรศัพท์ก็คือช่องทางขยายผัสสะทางหูของมนุษย์ ทำให้ได้ยินเสียงจากระยะไกล โทรศัพท์ก็คือช่องทางขยายผัสสะทางตา ทำให้เราได้เห็นสิ่งที่แพร่ภาพมาจากที่ไกลๆ เป็นต้น

ประเภทหรือรูปแบบของสื่อจึงก่อให้เกิดผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคลได้มากกว่าตัวสาร ตามคุณลักษณะของสื่อที่ต่างกันออกไป ดังวลีที่ว่า สื่อคือสาร (the medium is the message) แมคลูแฮนไม่ได้สนใจว่าคนเราจะมีประสบการณ์อะไรผ่านสื่อ (what we experience) แต่เลือกที่จะวิเคราะห์ว่า คนเรามีประสบการณ์ต่อโลกรอบตัวอย่างไร (how we experiences the world) ซึ่งประสบการณ์ที่แมคลูแฮนกล่าวถึงเกิดจากผัสสะที่ขยายขึ้นจากเทคโนโลยีของสื่อประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่ช่วยขยายผัสสะได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส ทั้งในมิติของเวลาที่รวดเร็วขึ้น และเทศะ (ไร้พรมแดน) ทำให้คนจำนวนมากรับรู้เรื่องราวที่ไหนก็ได้ ในเวลาที่รวดเร็ว จึงเป็นที่มาว่าตัวสารไม่มีความสำคัญเท่าตัวสื่อ เพราะทุกครั้งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสื่อ จะไปมีผลกระทบต่อเนื้อหาสารเสมอ Strate (2008) ได้ช่วย

ขยายความว่า การที่แมคลูแฮนมองว่าสื่อคือสาร เป็นเพราะว่าสารไม่สามารถที่จะอยู่ได้เองลำพังโดยปราศจากสื่อ อีกเหตุผลหนึ่งก็คือ แมคลูแฮนมองว่าผู้รับสารเป็นเหมือนเนื้อหา ที่จะต้องตีความจากสื่อที่ได้รับ นำไปประมวลผลแล้วแปลความหมายออกมาจากสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของพวกเขา

สรุปได้ว่า แมคลูแฮนเชื่อว่าผลของการสื่อสารไม่ได้มาจากเนื้อหาข่าวสาร แต่เป็นผลมาจากคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภทมากกว่าที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับผัสสะของมนุษย์ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ที่ไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลา สถานที่ รวมถึงประสบการณ์

2.3 แนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.3.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of life) เป็นคำที่เริ่มถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2510 (คุชฎี อายุวัฒน์, 2548: 41) โดยเกื้อ วงศ์บุญสิน (2549) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าหมายถึงชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตสอดคล้องตามสภาวะสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และทรัพยากรที่มีอยู่ ต่อมาพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 291) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต ว่ามีที่มาจากคำ 2 คำ คือ “คุณภาพ” หมายถึง ลักษณะความดี ลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ และ “ชีวิต” หมายถึงความเป็นอยู่ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงหมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล

2.3.2 องค์ประกอบคุณภาพชีวิต

ปัจจุบันคุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่อย่างไรก็ตามการมองคุณภาพชีวิตจากคนต่างกลุ่ม ต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม ต่างเศรษฐกิจ และต่างเป้าหมาย ก็มีความต่างกัน ส่งผลให้องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตบางประเด็นต่างกันไปด้วย (วัลลภา เขยบัวแก้ว, 2560)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ๓ ข้อไว้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านร่างกาย (Physical domain) เป็นการประเมินสุขภาพร่างกายของบุคคลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต (2) ด้านจิตใจ (Psychological domain) เป็นการประเมินการรับรู้สภาพจิตใจของบุคคลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationship) เป็นการประเมินการรับรู้ทางความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment domain) เป็นการประเมินเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล (นิศารัตน์ ศิลปะเดช, 2540: 4) นอกจากนี้ Haug & Folmar (1986) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การมีสุขภาพที่ดี มีรายได้เพียงพอ ไม่มีความผิดปกติทางจิตใจ และการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นๆ

2.3.3 แนวคิดพหุพลัง (Active Ageing)

แนวคิดพหุพลัง เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญและอยู่ภายใต้แนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สืบเนื่องจากการที่หลายประเทศทั่วโลกเข้าสู่สังคมสูงอายุ จึงส่งผลให้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) นำเสนอกรอบแนวคิดพหุพลัง หรือ Active Ageing ซึ่ง

เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ดีมีสุข ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ มีความมั่นคงในชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคม เป็นแนวทางให้ทุกๆ ประเทศนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศตนเอง

ความหมายและองค์ประกอบของพหุผลัง

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002) ให้ความหมายของ Active Ageing ไว้ว่า “Active ageing is the process of optimizing opportunities for health, participation, and security in order to enhance quality of life as people age” หมายถึง กระบวนการที่เหมาะสมในการส่งเสริมสุขภาพ การมีส่วนร่วม และหลักประกันที่มั่นคง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

สำหรับในประเทศไทยคำว่า Active Ageing ยังไม่มีการบัญญัติคำแปลโดยราชบัณฑิตยสถาน แต่มีการใช้คำในภาษาไทยแตกต่างกันออกไป เช่น “พหุผลัง” (ศุภเจตน์ จันทรสาส์น, 2555; ระเบียบ สัจจโสภณ, 2556) “พหุผลัง” (จิราพร เกศพิชญวัฒนา และคณะ, 2549; วิไลพร วงศ์คินี และคณะ, 2556; ปณิธีร์ บราวน์, 2557; ดวงเดือน รัตน์มงคลกุล, 2558; วิภาพันธ์ ม่วงสกุล, 2558; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560a) “วุฒิวัย” (สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล, 2557) รวมถึง “การสูงวัยเชิงรุก” ที่แปลมาจากคำว่า active และคำว่า aging ตามศัพท์บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถาน (ทอแสงรัศมี ถีละแก้ว, 2559) โดยงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “พหุผลัง” เช่นเดียวกับจิราพร เกศพิชญวัฒนา และคณะ (2549), วิไลพร วงศ์คินี และคณะ (2556), ปณิธีร์ บราวน์ (2557), ดวงเดือน รัตน์มงคลกุล (2558), วิภาพันธ์ ม่วงสกุล (2558) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560a)

พหุผลังประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ (1) การมีสุขภาพที่ดี (Health) (2) การมีส่วนร่วม (Participation) และ (3) การมีหลักประกันและความมั่นคง (Security) โดยในแต่ละเสาหลักล้วนมีความสำคัญ ดังนี้

(1) การมีสุขภาพที่ดี (Health) สุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตได้อย่างมีอิสระ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ยาวนานและมากที่สุด การประเมินสุขภาพร่างกายของตนเองอยู่เป็นประจำ รวมถึงการทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็จะช่วยป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุได้ อีกทั้งการดูแลสุขภาพใจให้มีสุขภาพจิตที่ดีในวัยสูงอายุเป็นประจำ จะช่วยให้ผู้สูงอายุพร้อมยอมรับกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ไม่คาดคิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ดำรงชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข ไม่มีความเศร้า เหงา ตึงเครียด ควบคุมอารมณ์และสติได้อยู่เสมอ

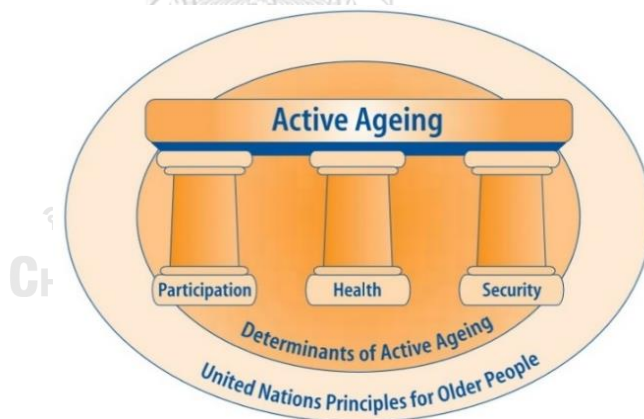
(2) การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เพราะเป็นวัยที่มีเวลาว่าง หากไม่วางแผนว่าจะใช้เวลาว่างเหล่านั้นทำกิจกรรมใด

เวลาวางนั้นก็อาจจะกลับมาทำร้ายชีวิตผู้สูงอายุเองได้ อีกทั้งการที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของตนเอง ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือต่างวัยออกไป จะมีส่วนช่วยเรื่องการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคมให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี (สุกัจจ์ สแสงประจักษ์สกุล, 2557) และหากสังคมมีส่วนสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการ ผู้สูงอายุก็จะสามารถทำตนให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้ ทั้งในรูปแบบกิจกรรมที่ได้รับผลตอบแทนและกิจกรรมจิตอาสา (ทิวาพร หงษ์ร่อน, 2554)

(3) การมีหลักประกันและความมั่นคง (Security) ผู้สูงอายุควรมีการเตรียมตัวสะสมทรัพย์สินในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงในวัยเกษียณ เพราะการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง มีความสมดุลของทั้งรายรับและรายจ่าย จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสบายใจ พึงพอใจในชีวิตของตนเอง (สุกัจจ์ สแสงประจักษ์สกุล, 2557) อีกทั้งการมีหลักประกันด้านสุขภาพ ก็มีมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมั่นใจว่าจะได้รับการดูแลและปกป้องในช่วงที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้

โดยกรอบแนวคิดพหุผลขององค์การอนามัยโลกที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก แสดงในภาพที่ 20

ภาพที่ 20 เสาหลักของพหุผล

ที่มา : องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002, p.45)

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำ 3 เสาหลักขององค์การอนามัยโลก มาเป็นกรอบในการประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังนี้ (1) สุขภาพ ประกอบไปด้วย สุขภาพกายและสุขภาพใจ (2) การมีส่วนร่วม และ (3) การมีหลักประกันและความมั่นคง ดังรายละเอียดเพิ่มเติมในหน้า 7

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทบทวนเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยจะนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเกี่ยวกับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ และส่วนที่ 2 ตัวแปรการเปิดรับสื่อกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.4.1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ

สำหรับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นประเภทของตัวแปรด้านปัจจัยภายนอก (Exogenous factor) โดยแนวคิดเบื้องหลังของการวิเคราะห์ผู้รับสารแบบนี้คือหลักการที่ว่าคนเราทำพฤติกรรมตามแรงผลักดันจากภายนอก (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) แม้ว่าตัวแปรนี้จะไม่ถูกนิยมนำมาศึกษาในทางนิเทศศาสตร์มากนักในปัจจุบัน เนื่องจากในบางตัวแปรไม่สามารถอธิบายผลของการวิจัยที่แตกต่างไปจากในอดีตที่เคยมีการศึกษาเป็นจำนวนมากได้ แต่ตัวแปรเหล่านี้ยังมีความสำคัญต่อการเปิดรับสื่อ (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม, 2560) และตรงกับกรอบแนวคิดที่ 1 ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อที่มีข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองจากสื่อในแต่ละประเภท มีลักษณะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังไม่เคยพบการศึกษามาก่อน

ปัจจัยทางประชากร

เพศ

เพศเป็นตัวแปรทางประชากรที่มีความสำคัญ ส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดและพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น ธรรมชาติของผู้หญิงมักจะมีจิตใจอ่อนไหว เจ้าอารมณ์ มีเมตตา ทำให้ถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย (ประมะ สตะเวทิน, 2546) ในขณะที่ผู้ชายมีใจคอหนักแน่น ไม่อ่อนไหวกับสิ่งต่างๆ ได้ง่าย จึงชอบพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ด้วยหลักการและเหตุผล ทำให้ถูกชักจูงได้ยาก ซึ่งความแตกต่างทางเพศนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อด้วย เช่น ผู้หญิงจะมีแนวโน้มและความต้องการรับข่าวสารมากกว่าผู้ชาย (ศรันยา จิตชัยโภคา, 2545) ขณะที่ Stark-Wroblewski, Edelblum, & Ryan, (2007) กล่าวว่า ผู้สูงอายุเพศชายจะนิยมใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับที่ Reisenwitz, Iyer, Kuhlmeier, & Eastman (2007) พบว่า ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 40 จะขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกรรมทางธุรกิจ และผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความมั่นใจน้อยกว่าผู้สูงอายุเพศชาย

อายุ

อายุเป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถในการทำ ความเข้าใจ ดีความ และรับรู้เรื่องราวต่างๆ เนื่องจากกระบวนการคิดและการตัดสินใจจากประสบการณ์ของคนในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน และแม้ว่าผู้สูงอายุจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน แต่ก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย เช่นงานวิจัยของ Marie-Louise & Emory (2006) พบว่า ผู้สูงอายุตอนปลายจะดูโทรทัศน์มากกว่าผู้สูงอายุตอนต้น เนื่องจากผู้สูงอายุตอนปลายส่วนใหญ่จะเป็นหม้ายเพราะคู่สมรสเสียชีวิตแล้ว หรือสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ทำให้ต้องอยู่ติดบ้าน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Koçak & Terkan (2009) ที่พบว่า การเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันเกิดจากความต้องการที่ต่างกันในแต่ละช่วงวัยของผู้สูงอายุ เช่น ในช่วงที่สุขภาพเริ่มเสื่อมถอย การเข้าสังคมก็อาจลดน้อยลง ทำให้มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากขึ้น และ Williams & Page (2011) ระบุว่า กลุ่มของเจนเนอเรชั่นแต่ละกลุ่มจะมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างกัน แม้ว่าแต่ละเจนเนอเรชั่นจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของสื่อแล้วก็ตาม ตัวอย่างเช่น กลุ่มเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ ที่เกิดในช่วงปี ค.ศ. 1946-1956 เติบโตมาในช่วงเดียวกับการเติบโตของโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ก็จะเลือกเปิดรับสื่อเหล่านี้เป็นหลัก

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

รายได้

รายได้เป็นสิ่งที่ทำให้คนมีวัฒนธรรม มีประสบการณ์ และมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน (ประมะ สตะเวทิน, 2546) ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2552) กล่าวว่า เมื่อมีรายได้สูงขึ้น ก็มักจะมีการเลือกใช้สื่อหลายประเภทมากขึ้น เพราะการใช้สื่อแต่ละประเภทยุคนั้นต้องมีค่าใช้จ่าย เหมือนกับที่ผู้สูงอายุบางรายมองว่าการมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย (สมาน ลอยฟ้า, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาของ Stark-Wroblewski, Edelblau, & Ryan (2007) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง มักจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงหลังเกษียณอายุ และเช่นเดียวกับงานวิจัยของภัทธา เรืองสวัสดิ์ (2553) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ยังคงประกอบอาชีพของตัวเอง ทำให้มีโอกาสได้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,001-15,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 7,000 บาท อาจมีอายุมากแล้ว ทำให้มีโอกาสใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

การมีงานทำ

สถานภาพการทำงานเป็นตัวแปรที่กำหนดรูปแบบการใช้เวลาและสถานที่ของบุคคล เช่น หากผู้สูงอายุไม่ได้ทำงาน ย่อมมีโอกาสใช้สื่อที่บ้านมากกว่า เช่น โทรทัศน์ วิทยุ แต่หากผู้สูงอายุยังต้อง

ออกไปทำงานนอกบ้าน สื่อที่ใช้ก็ย่อมมีลักษณะที่เปลี่ยนไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ขณะที่ Selwyn, Gorard, Furlong, & Madden (2003) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่จะไม่หลีกเลี่ยงการใช้อินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีเหมือนกับกลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน เพียงแต่จะมีความรู้สึกว่าการใช้งานมีความสะดวกน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า (สมาน ลอยฟ้า, 2557)

ปัจจัยทางสังคม

สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ วิธีการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ คนโสดย่อมจะมีเวลาเปิดรับข่าวสารข้อมูลจากสื่อต่างๆมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งจะต้องใช้เวลาอยู่กับครอบครัว (วศิน สันทรกรณ์, 2557; อรรวรรณ เถลิงเกียรติกำจร และวงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2560) ขณะเดียวกันงานวิจัยของ ธนิณี บัณฑิตวัฒนาวงศ์ (2556) ก็พบว่า ผู้หญิงโสดจะมีการเปิดรับสื่อออนไลน์มากกว่าสื่อประเภทอื่น

การศึกษา

การศึกษาก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ คนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดีกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า เพราะคนที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจ ไม่หลงเชื่อสิ่งใดง่ายๆ และมักจะใช้สื่อมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ (ประมะ สตะเวทิน, 2546) เช่นเดียวกับที่ เสกสรร สายสีสด (2542) กล่าวว่า ระดับการศึกษาทำให้เกิดข้อจำกัดของการรับรู้ เช่น ผู้ที่อ่านออกเขียนได้น้อยย่อมมีข้อจำกัดในการรับรู้เนื้อหาได้น้อยกว่า โดยเฉพาะเนื้อหาทางวิชาการ และ Eastman & Iyer (2004) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดี จะใช้งานผ่านระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่

เขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยแบ่งตามเขตการปกครองในปัจจุบัน ได้แก่ ในเขตเทศบาล (เมือง) และนอกเขตเทศบาล (ชนบท) ซึ่งความแตกต่างของเขตที่อยู่อาศัยส่งผลต่อการเปิดรับสื่อด้วย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของวรรณารถ ดวงอุดม (2555) พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่จังหวัดแพร่เปิดรับสื่อวิทยุมากที่สุด สอดคล้องกับบทความวิจัยของระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) ที่พบว่า สื่อวิทยุนั้นจะเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุในเขตต่างจังหวัดได้มากกว่าเขตเมือง ขณะที่รัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) พบว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทเปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด ส่วนผู้สูงอายุในเมืองจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด นอกจากนี้แล้ว

ความแตกต่างของเขตที่อยู่อาศัยก็ส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความแตกต่างกัน เช่น ผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล (เมือง) มีโอกาสการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากกว่าผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาล (ชนบท) (สมาน ลอยฟ้า, 2557) สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2561 ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาล (เมือง) โดยมีสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 33.8 และผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 69.9 ส่วนนอกเขตเทศบาล (ชนบท) มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 21.8 และผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 53.3

รูปแบบการอยู่อาศัย

ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะอยู่คนเดียวมากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะเหงาและหว่าเหวได้ง่าย ไม่เหมือนกับผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสอยู่ด้วย จะรู้สึกมีเพื่อนคู่คิด มีผู้ดูแล ผู้ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่รู้สึกเหงาหรือโดดเดี่ยว (Kondo, 2004) จึงส่งผลให้บางครั้งผู้สูงอายุก็มีโทรทัศน์ที่เป็นเหมือนเพื่อน ช่วยทดแทนคู่สมรสที่เสียชีวิตไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2544)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยข้างต้น พบข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกันว่าผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม จะมีการเปิดรับสื่อที่ต่างประเภทกัน จึงนำมาสู่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่มีลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ									
	เพศ	อายุ	รายได้	การมีงานทำ	สถานภาพสมรส	การศึกษา	เขตที่อยู่อาศัย	รูปแบบการอยู่อาศัย		
โครงการวิจัยเรื่องสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย (รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ, 2554)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
พฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต (ศรชวีรัฐ คงกะพันธ์, 2559)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		-	
พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมของผู้สูงอายุตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ (กฤษณาพรทิพย์กาญจนธรรมา, ศิริธร ยิ่งรุ่งเรือง, จันทิมา เขียวแก้ว, กันยารัตน์ อุดวรรณ, เนติยา แจ่มทิม และวรรณภา พรหมศร (2560)	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓		-	
การเปิดรับสื่อสังคม การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (กัตติกา แก้วมณี, 2560)	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓		-	
Mental health problems and social media exposure during COVID-19 outbreak (Junling GaoID, Pinpin Zheng, Yingnan Jia, Hao Chen, Yimeng Mao, Suhong Chen, Yi Wang, Hua Fu, Junming Dai, 2020)	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓		-	
รวม	5	5	4	4	4	5	5	1		

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัวนี้ ยังคงเป็นตัวแปรที่ถุ่กนมาศึกษาความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ

2.4.2 ตัวแปรการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

สื่อบุคคล

สื่อบุคคลเป็นสื่อเก่าแก่ประเภทหนึ่งที่ยังคงมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นสื่อที่สามารถนำข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้รับสารได้โดยตรง ได้แก่ ผู้นำชุมชน/อสม./ญาติ/เพื่อน ซึ่งหากมีข้อสงสัยก็สามารถสอบถามและรอรับคำตอบหรือซักถามต่อได้ในทันที ยิ่งถ้ามีการติดต่อสื่อสารกันอยู่เป็นประจำ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ เช่น งานวิจัยของ พนม คลีฉายา (2556) พบว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด ขณะที่รัตน จักกะพาก และคณะ (2554) กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคาดหวังต่อการได้รับเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสุขภาพ กิจกรรมทางศาสนา ข่าวสารบ้านเมือง สวัสดิการสังคม รวมถึงความรู้ที่จะช่วยให้เท่าทันภัยในสังคม นอกจากนี้ วันชัย บุญประชา (2561) ยังได้กล่าวถึงผลกระทบของสื่อบุคคลกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบท ว่ามีการใช้สื่อบุคคลเข้าไปชักจูงใจเพื่อขายสินค้าประเภทอาหารเสริมด้านสุขภาพให้ผู้สูงอายุถึงที่บ้าน และอาจมีการโฆษณาชวนเชื่อที่เกินจริง จนบางครั้งผู้สูงอายุที่ไม่รู้เท่าทันเกิดผลกระทบอันตรายต่อสุขภาพ

โทรทัศน์

โทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยม สามารถส่งสารไปยังกลุ่มคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุเปิดรับเป็นหลักในบรรดาประเภทของสื่อมวลชนทั้งหมด เช่น งานวิจัยของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติินิ เคารพธรรม (2560) พบว่า ผู้สูงอายุนิยมรับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ เนื่องจากผู้สูงอายุยังจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสาร ซึ่งบ่อยครั้งยังคงต้องพึ่งพาโทรทัศน์ เพราะเป็นช่องทางที่สะดวกและประหยัดที่สุด โดยไม่ต้องเดินออกไปหาข่าวสาร และไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม อีกทั้งโทรทัศน์ยังช่วยทำหน้าที่เป็นเพื่อน ทดแทนคู่สมรสที่เสียชีวิตไปหรือลูกหลานที่แยกออกไปอยู่ต่างหาก และการดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่มาเติมเต็มช่วงเวลาที่เป็นเวลาว่าง (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) สอดคล้องกับที่ Eggermont & Vandebosch (2001) ระบุว่า ผู้หญิงที่เป็นหม้ายมักจะดูโทรทัศน์เพื่อทดแทนการขาดการติดต่อจากสังคม นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Blom et al. (2016) ยังพบว่า การเปิดรับโทรทัศน์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการประเมินผลสุขภาพด้วยตนเอง แต่การเปิดรับวิทยุกับหนังสือพิมพ์กลับมีความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นเพราะว่าการเปิดรับโทรทัศน์ได้เข้าไปทดแทนการทำกิจกรรมอื่นๆที่สำคัญ ไม่เหมือนกับการเปิดรับวิทยุและหนังสือพิมพ์ที่ใช้เวลาในการเปิดรับน้อยกว่า อีกทั้งผู้ฟังส่วนใหญ่ มักจะฟังวิทยุขณะทำกิจกรรมอื่นๆไปด้วย (Dominick, 2009) คล้ายกับที่ NATIONAL INSTITUTES OF HEALTH และ AARP ทำการสำรวจผู้สูงอายุช่วงตั้งแต่ 50-71 ปี แล้วพบว่า กว่า 65% ของผู้ที่ดูโทรทัศน์มากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวันติดต่อกัน

นั้น จะมีการลุกเดินที่ไม่ค่อยสะดวกเหมือนปกติเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ดูโทรทัศน์น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน (Jutiporn, 2562) เพราะการใช้เวลาไปกับหน้าจอโทรทัศน์นานๆ จะเป็นอันตรายสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยยอมลุกออกไปทำกิจกรรมที่ใช้ร่างกาย

สื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์กำลังเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เห็นได้จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่า กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเทอร์เน็ตจากเดิมในปี พ.ศ. 2558 อยู่ที่ร้อยละ 9.6 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.3 ในปี 2561 การศึกษาเกี่ยวกับสื่อออนไลน์กับผู้สูงอายุก็มากขึ้น เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญและมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Boz & Karatas, 2015) สาเหตุที่ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ (Social media) เป็นเพราะความสะดวก ค้นหาข้อมูลได้ง่าย (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศินี เคารพธรรม, 2560; Williams & Page, 2011) อย่างไรก็ตาม Chen & Persson (2002) กล่าวว่า ในบางครั้งผู้สูงอายุยอมที่จะใช้สื่อออนไลน์ทั้งที่ยังมีความรู้สึกไม่สบายใจ เพียงเพราะว่าต้องการจะติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของอารีย์ มัยยพงษ์ และเกื้อกุล ตาเย็น (2559) ที่พบว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุยอมรับสื่อออนไลน์มากที่สุด ก็เพราะสื่อออนไลน์ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ติดต่อสื่อสาร แบ่งปันข้อมูลกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนที่อยู่ไกลกัน และเช่นเดียวกับที่ Lewis et al. (2010) ยืนยันว่า สื่อออนไลน์ช่วยให้ผู้สูงอายุติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวได้ง่ายขึ้น ผ่านข้อความ เสียง รูปภาพ หรือวิดีโอ (Haris et al., 2014; Yang et al., 2016; Li, 2016) อย่างไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ (Nef et al., 2013)

สื่อออนไลน์ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ในด้านการช่วยติดต่อสื่อสารกับบุคคลสำคัญที่อยู่ห่างไกลของผู้สูงอายุเท่านั้น แต่เนื่องด้วยสภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมสภาพลง ทำให้การคล่องตัวช้า และมีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้น้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเกิดความเหงา รู้สึกไม่พึงพอใจในชีวิต (Erickson, 2011; Lin et al., 2013) รู้สึกแตกแยกไปจากสังคม (Lelkes, 2012; Sum et al., 2008; White et al., 2002) ซึ่งสื่อออนไลน์สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงา รู้สึกโดดเดี่ยวน้อยลงได้ (Leist, 2013)

นอกจากนี้แล้ว Norfazlina et al. (2014) ยังพบว่าสื่อออนไลน์ เช่น Facebook ช่วยเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางด้านสังคมได้ตามที่ผู้สูงอายุต้องการ รวมไปถึงการใช้ e-mail ก็ช่วยลดความรู้สึกแตกแยกจากสังคมได้ (Osman, Poulson, & Nicolle, 2005) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Antonucci & Ajrouch (2007) ที่เชื่อว่า ผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์ด้านสังคมต่ำ จะขาดโอกาสที่สำคัญทำให้คุณภาพชีวิตที่ลดลง

ขณะเดียวกันสื่อออนไลน์ก็สามารถส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ลดลงจากเดิมได้ จากการถูกละเลยเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ถูกลอกให้ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหรือยาที่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง (นันทศักดิ์ ธรรมานวัตร, 2555) ถูกลอกให้โอนเงิน หรือถูกลอกให้แชร์ข้อมูลที่ผิดและนำข้อมูลนั้นไปปฏิบัติตามจนส่งผลเสียต่อผู้สูงอายุ รวมไปถึงการใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ อาจจะเป็นการเพิ่มความเครียดให้กับผู้สูงอายุได้ (กฤษฎา ศิรามพุช, 2561) และจากผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตกับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในช่วงการเกิดโรคระบาดโควิด-19 กับกลุ่มตัวอย่างคนจีน พบว่า มากกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อออนไลน์ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งบางข้อมูลที่ถูกนำเสนอได้ถูกบิดเบือนหรือเป็นข่าวปลอม ทำให้ผู้ที่เปิดรับสื่อออนไลน์เกิดความรู้สึกสับสน ส่งผลให้พบความชุกของการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิต ทั้งภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวล (Junling GaoID, Pinpin Zheng, Yingnan Jia, Hao Chen, Yimeng Mao, Suhong Chen, Yi Wang, Hua Fu & Junming Dai, 2020)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยข้างต้น พบข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกันว่า ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อต่างประเภทกัน จะมีคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆที่แตกต่างกัน **จึงนำมาสู่สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.1 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อต่างประเภทกัน (โทรทัศน์ สื่อบุคคล และสื่อออนไลน์) จะมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงแตกต่างกัน**

และสำหรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.2 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ในมิติของจำนวน และประเภทที่ต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงแตกต่างกัน มาจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ที่พบว่าสื่อออนไลน์มีคุณลักษณะโดดเด่นกว่าสื่ออื่นหลายประการ จึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานว่า ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อออนไลน์ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีว่าการเปิดรับสื่อประเภทอื่นๆ ดังสมมติฐานข้างต้น

ตารางที่ 3 สรุปงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสื่อกับคุณภาพชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อกับคุณภาพชีวิต		
	โทรทัศน์	สื่อบุคคล	สื่อออนไลน์
โครงการวิจัยเรื่องสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย (รัตนา จักกะพาก และระวี สัจจโสภณ, 2554)	✓	-	-
การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่ (วรนาถ ดวงอุดม, 2555)	✓	-	-
นโยบายด้านรายการโทรทัศน์ในการขับเคลื่อนสังคมสูงอายุขององค์กรสื่อโทรทัศน์และความต้องการรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร (รัตมาศ นรจิตร์, 2558)	✓	-	-
พฤติกรรมและการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมของผู้สูงอายุตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ (กฤษณาพร ทิพย์กาญจนเรขา และคณะ, 2560)	-	-	✓
อิทธิพลของสื่อต่อการเตรียมพร้อมเพื่อคุณภาพชีวิต (เสาวนีย์ ภัทร์ประเสริฐ, อังธิดา ลิ้มปัทมภานี, และบุหงา ชัยสุวรรณ, 2561)	✓	✓	✓
The relationship between media exposure and awareness of health behaviour guidelines among older Australians (Sandra C. Jones & Christina Hoang, 2005)	✓	-	-
Mental health problems and social media exposure during COVID-19 outbreak (Junling Gaol et al., 2020)	-	-	✓
รวม	5	1	3

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 3 พบว่า โทรทัศน์ สื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ ยังคงเป็นตัวแปรที่ถูกนำมาศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาสื่อ 3 ประเภทนี้ ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ในความเป็นมาและความสำคัญของบทที่ 1

2.4.3 สื่อที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564

สำหรับบริบทการสื่อสารในมิติของผู้ส่งสาร (sender) และสาร (message) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาข้อมูลดังกล่าวที่ออกอากาศผ่านรายการโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 เป็นกรอบเวลาที่ครอบคลุมกับโครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

(1) โทรทัศน์

จากการค้นหารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุผ่านเว็บไซต์ google.com โดยใช้คำค้นหาว่า “โทรทัศน์/รายการโทรทัศน์ และสูงอายุ/สูงวัย/แก่/เก่า/Senior” ที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ. 2560-2564 และค้นหาเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2666 พบดังนี้

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
1	Thai PBS	GenO(LD) สูงวัยไปด้วยกัน	วันพุธ เวลา 20.20-21.10 น. 7 ตอน ตอนแรก 3 ต.ค. 59 ตอนสุดท้าย 23 ส.ค. 60 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://program.thaipbs.or.th/GenO	สารคดีที่ทำให้เห็นความเป็นจริงของสังคมสูงอายุ โดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงองค์ประกอบของช่วงวัยที่หลากหลายในสังคมไทย สร้างทัศนคติเชิงบวกระหว่างวัยชี้ให้เห็นถึงความตระหนักในการเตรียมชีวิตตนเองให้อยู่ในสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพในอนาคต โดยผู้สูงอายุเป็นวัฏจักรของชีวิตที่มีไม่เรื่องเสียหาย แต่มุมมองต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยต่างหาก ที่มีผลต่อวิถีคิดและวิถีปฏิบัติต่อผู้สูงวัยตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงนโยบาย การสร้างทัศนคติใหม่ที่มองผู้สูงอายุทั้งในฐานะกลุ่มคนที่ต้องได้รับการดูแล และกลุ่มคนที่ผ่านโลก มีประสบการณ์ มีคุณค่าที่จะร่วมจรโลงสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำเสนอให้เกิดความเข้าใจ
		รี เวทติ้ง แต่งอีกครั้ง...ยังเป็นเธอ	วันอังคาร เวลา 21.10-22.00 น. 47 ตอน ตอนแรก 5 ก.ค. 59 ตอนสุดท้าย 28 พ.ย.	https://program.thaipbs.or.th/ReWedding	รายการเรียลลิตี้ที่มานำเสนอเรื่องราวแต่งงานของคู่รักคนดัง ที่ผ่านการครองคู่ชีวิตมายาวนาน ให้ได้กลับมาแต่งงานกันอีกครั้งในรูปแบบที่พวกเขาอยากให้เป็น เรื่องราวชีวิตคู่ของพวกเขาที่ผ่านการเรียนรู้มาด้วยกัน จะถูกส่งต่อให้ทุกคนที่ได้ร่วมงาน ทั้งในงานจริงและ

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
			60 (หยุดออกอากาศแล้ว)		หน้าจอโทรทัศน์ ได้ย้อนกลับมามองความรักของตัวเองอีกครั้ง โดยมีพิธีกร 2 รุ่น 2 วัย ที่มีมุมมองและสไตล์การใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน เสตมป์ อภิวัชร เอื้อถาวรสุข ตัวแทนของคนรุ่นใหม่ มาจับมือกับ พ่ออืด สุประวัตติ ปัทมสุต ตัวแทนของคนหัวโบราณจู้จี้ชอบป่วน
		รายการคนสู้โรค ช่วง เก้ายก๊วน	วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 15.05-15.30 น. 182 ตอน แรก 5 ก.ค. 60 ตอนล่าสุด 13 เม.ย. 64 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://program.thaibs.or.th/Ka o	รายการวาไรตี้ที่จะชวนรุ่นใหญ่วัยเก๋ากออกไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ สัมผัสศิลปวัฒนธรรมในแบบ Local Experience ชวนชิมอาหารถิ่น แล้วมาแชร์ประสบการณ์ร่วมกัน
		ลุยไม่รู้โรย ซีซั่น 1 : สูงวัยดีดี	วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 6.05-6.30 น. 420 ตอน ตอนแรก 10 ก.ย. 57 ตอนสุดท้าย 16 เม.ย. 62 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://program.thaibs.or.th/Lu i	จะเป็น " ลุยไม่รู้โรย" ที่ยังคงไว้ซึ่งความสนุกสนาน สดใส เบิกบาน แต่จะเพิ่มความรู้สึกซึ้ง อิ่มเอม ประทับใจ เพื่อทำให้เป็นเช้าวันหยุดที่มีค่าและความหมายสำหรับผู้สูงวัย จะเป็น " ลุยไม่รู้โรย" ที่ช่วยเสริมพลังการใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายของผู้สูงอายุ ให้มองเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ และพร้อมจะก้าวออกมาใช้ชีวิตในฐานะพลเมืองอาวุโสของสังคมได้อย่างสง่างาม จะเป็น " ลุยไม่รู้โรย" ที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับคนทุกวัยโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงวัย และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะเป็น " ลุยไม่รู้โรย" ที่ไม่ใช่เป็นเพียงแค่วideo สำหรับผู้สูงอายุ แต่ยังมีประโยชน์สำหรับผู้ที่กำลังก้าวเข้าสู่ช่วงวัยของการเป็นผู้สูงอายุ และสำหรับผู้ลูกหลานที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ จึงเป็นที่มาของ " ลุยไม่รู้โรย" ฉบับ สูงวัยดีดี

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
		ลุยไม่รู้โรย ซีซั่น 2 : สูง วัยรู้ภัยโค วิด-19	วันเสาร์-วันอาทิตย์ เวลา 05.30-05.55 น. 20 ตอน ตอนแรก 11 เม.ย. 63 ตอนล่าสุด 14 มิ.ย. 63 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://pro gram.thaip bs.or.th/Lu i/season2	ลุยไม่รู้โรย ฉบับ สูงวัยรู้ภัยโควิด-19 รายการที่จะบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของเหล่าผู้สูงวัยเพื่อเป็นแนวทางและเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิต ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างตระหนัก แต่ไม่ตระหนก และมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ตอบปัญหาเรื่องคาใจเกี่ยวกับโรคโควิด-19 เตรียมพร้อมและรับมืออย่างไร...ให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัส และนำเสนอกิจกรรมที่น่าสนใจ มีประโยชน์ เพื่อลดความกดดันของผู้สูงวัย ในขณะที่ต้องใช้ชีวิตอยู่แต่ภายในรั้วบ้านเป็นเวลานาน
		ลุยไม่รู้โรย ซีซั่น 3 : วิถี ชีวิตใหม่	วันเสาร์-วันอาทิตย์ เวลา 06.05-06.30 น. 26 ตอน ตอนแรก 20 มิ.ย. 63 ตอนล่าสุด 13 ก.ย. 63 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://pro gram.thaip bs.or.th/Lu i/season3	การเกิดขึ้นของโควิด-19 ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคมต้องเปลี่ยนไป ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อและเสียชีวิตมากที่สุด แล้วโลกหลังโควิด-19 จะเป็นอย่างไร กลุ่มผู้สูงอายุจะมีการปรับเปลี่ยนแนวคิด โลกฟอสต์ให้สอดคล้องกับโลกยุคหลังโควิด-19 อย่างไร ลุยไม่รู้โรย ซีซั่นวิถีใหม่ จะนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มผู้สูงอายุที่เรียนรู้ เข้าใจ และปรับเปลี่ยนตัวเอง เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างมีความสุข เพื่อที่จะสามารถรับมือกับทุกวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต
2	ททบ.5 (HD1)	เก้าไม่แก่ วา ไรดีวัยเก่า	วันพฤหัสบดี เวลา 16.05-16.30 น. ตอนแรก 2560 ตอนล่าสุด 2565 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://ww w.faceboo k.com/ka omikae/	รายการเก้าไม่แก่ เป็นรายการวาไรตี้สำหรับวัยเก่า ที่จะมาให้ความสุข ความสนุก แรงบันดาลใจดีๆ และความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ มาแบ่งปันให้กับท่านผู้ชม และยังได้เชิญนักแสดงนักร้องเก่าๆ ที่โด่งดังในอดีตมาพูดคุย ร้องเพลง ในรายการ ให้แฟนฯหายคิดถึงกันอีกด้วย
3	TP channel วิทยุและ โทรทัศน์	สูงวัย Society	วันอาทิตย์ เวลา 15.00 ตอนแรก 3 ธ.ค. 60	https://ww w.faceboo k.com/pag e/2084112	

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
	รัฐสภา (ช่อง 10)		ตอนสุดท้าย 20 พ.ค. 61 (หยุดออกอากาศแล้ว)	52633908/ search?q= %E0%B8% AA%E0%B 8%B9%E0 %B8%87% E0%B8%A 7%E0%B8 %B1%E0% B8%A2%2 0Society	
4	PPTV	อาวุโส โซ ไซตี้	วันเสาร์ เวลา 11.00 น. ตอนแรก 13 ก.ย. 57 ตอนสุดท้าย 12 มี.ค. 61 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AD%E0%B8%A7%E0%B8%B8%E0%B9%82%E0%B8%AA+Society	
5	NBT 2HD	ชาญชรา	วันศุกร์ เวลา 08.30-09.00 น. 30 ตอน ตอนแรก 5 ก.พ. 64 ตอนล่าสุด 19 พ.ค. 66	https://www.thailandplus.tv/archives/273042	รายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุที่เกิดจากการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงพม. โดยกรมกิจการผู้สูงอายุและกรมประชาสัมพันธ์ โดยสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) เพื่อมอบเป็นของขวัญให้แก่ผู้สูงอายุทั่วประเทศ
6	ALTV ช่อง 4 ทีวี	ลุยไม่รู้ โรย สูงวัยรู้	วันพุธ-วันศุกร์ เวลา 09.00-09.30 น.	https://www.altv.tv/L	ลุยไม่รู้โรย สูงวัยรู้ภัยโควิด-19 รายการที่จะบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของเหล่าผู้สูงวัยเพื่อเป็น

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
	เรียนสนุก	ภัยโควิด-19	7 ตอน ตอนแรก 1 ก.ค. 64 ตอนล่าสุด 15 ก.ค. 64 (หยุดออกอากาศแล้ว)	uiCovid19	แนวทางและเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิต ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างตระหนักแต่ไม่ตระหนก และมีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำตอบปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรคโควิด-19 เตรียมพร้อมและรับมืออย่างไร...ให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัส และนำเสนอกิจกรรมที่น่าสนใจ มีประโยชน์ เพื่อลดความกดดันของผู้ป่วย ในขณะที่ต้องใช้ชีวิตอยู่แต่ภายในรั้วบ้านเป็นเวลานาน
		สูงวัยวาไรตี้	วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 17.00-17.30 น. 378 ตอน ตอนแรก 6 ก.ย. 64 ตอนล่าสุด 10 พ.ค. 66	https://www.altv.tv/AggedVariety	เป็นรายการที่เปิดพื้นที่การแชร์เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ แลกเปลี่ยนและเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการก้าวสู่ช่วงชีวิตของผู้สูงอายุ อาทิ เรื่องการเงิน, สุขภาพ, ไลฟ์สไตล์, ท่องเที่ยว, สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี เพื่อช่วยออกแบบชีวิต ก้าวสู่ Smart Life ไปด้วยกัน
		GenO(LD) สูงวัยไปด้วยกัน	วันจันทร์-วันอังคาร เวลา 09.00-10.00 น. 4 ตอน ตอนแรก 5 ก.ค. 64 ตอนล่าสุด 13 ก.ค. 64 (หยุดออกอากาศแล้ว)	https://www.altv.tv/GenOld	สารคดีที่ทำให้เห็นความเป็นจริงของสังคมสูงอายุ โดยมุ่งสร้างความเข้าใจถึงองค์ประกอบของช่วงวัยที่หลากหลายในสังคมไทย สร้างทัศนคติเชิงบวกระหว่างวัย ชี้ให้เห็นถึงความตระหนักในการเตรียมชีวิตตนเองให้อยู่ในสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพในอนาคต ผู้สูงอายุเป็นวัฏจักรของชีวิตที่มีไข่เรื่องเสียหาย แต่มุมมองต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยต่างหาก ที่มีผลต่อวิถีคิดและวิถีปฏิบัติต่อผู้สูงอายุตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงนโยบาย การสร้างทัศนคติใหม่ที่มีมองผู้สูงอายุทั้งในฐานะกลุ่มคนที่ต้องได้รับการดูแล และกลุ่มคนที่ผ่านโลก มีประสบการณ์ มีคุณค่าที่จะร่วมจรโลงสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำเสนอให้เกิดความเข้าใจ
		ลุยไม่รู้โรย	วันจันทร์-วัน		รายการที่จะมาชวนทุกคนเสริมพลังการใช้ชีวิต

ลำดับ	สถานี	ชื่อรายการ	ออกอากาศ	แหล่งข้อมูล	Concept รายการ
		Super Active	พฤษภาคม เวลา 17.30-18.00 น. 90 ตอน ตอนแรก 13 ส.ค. 64 ตอนล่าสุด 20 ม.ค. 65 (หยุดออกอากาศแล้ว)		ในช่วงบั้นปลาย ให้มองเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ เพื่อก้าวออกมาใช้ชีวิตในฐานะพลเมืองอาวุโสของสังคมได้อย่างสง่างาม สร้างการมีส่วนร่วมให้กับคนทุกวัย เพื่อให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงวัย และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
		ลุยไม่รู้โรย ชีวิตวิถีใหม่	วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 10.00-10.30 น. 26 ตอน ตอนแรก 1 ก.ค. 64 ตอนล่าสุด 5 ส.ค. 64 (หยุดออกอากาศแล้ว)		การเกิดขึ้นของโควิด-19 ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคมต้องเปลี่ยนไป ไม่ว่าวันแม้แต่กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อและเสียชีวิตมากที่สุด แล้วโลกหลังโควิด-19 จะเป็นอย่างไร กลุ่มผู้สูงอายุจะมีการปรับเปลี่ยนแนวคิด โลกทัศน์ให้สอดคล้องกับโลกยุคหลังโควิด-19 อย่างไร ลุยไม่รู้โรย ชีวิตวิถีใหม่ จะนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มผู้สูงอายุที่เรียนรู้ เข้าใจ และปรับเปลี่ยนตัวเอง เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างมีความสุข เพื่อที่จะสามารถรับมือกับทุกวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต
7	Channel 3 HD	The Oldie Idols	วันเสาร์ เวลา 06.55-07.20 น. 172 ตอน ตอนแรก 10 กรกฎาคม 2564 ตอนล่าสุด 25 พ.ค. 66	https://mgonline.com/business/detail/9640000062527	รายการวาไรตี้เนื้อหาดีเอาใจคนดูทั้งรุ่นใหญ่ รุ่นเก๋าที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยเกษียณกับรายการแนวใหม่ “The Oldie Idols” (ดิ โอลดีไอดอล) ‘รุ่นใหญ่ ไพพระพริบ’ ที่จะสร้างแรงบันดาลใจและเปิดมุมมองการใช้ชีวิตให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับวัยที่จะต้องกลายเป็นคนรุ่นใหญ่ ที่จะเห็น ‘อายุเป็นเพียงตัวเลข’ และไม่ใช่อุปสรรคในการดำเนินชีวิตอีกต่อไป เพียงรู้จักการใช้ชีวิต โดยผ่านการแนะนำจากเหล่าพิธีกรรุ่นใหญ่ และ Idol ที่ประสบความสำเร็จจากหลายๆท่าน

จากการค้นหารายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหารายการเพื่อผู้สูงอายุ ในช่วงปี พ.ศ 2560-2564 พบว่า มี 7 สถานีโทรทัศน์ที่มีรายการสำหรับผู้สูงอายุ รวมจำนวน 16 รายการ แบ่งออกเป็น สถานีโทรทัศน์ภาคบริการสาธารณะ และสถานีโทรทัศน์ภาคบริการทางธุรกิจ ดังนี้

สถานีโทรทัศน์ภาคบริการสาธารณะ

- Thai PBS (สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ช่อง 3) จำนวน 6 รายการ
- ALTV (ช่อง 4) ทีวีเรียนสนุก จำนวน 5 รายการ
- TP channel (สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา ช่อง 10) จำนวน 1 รายการ
- NBT (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ช่อง 11) จำนวน 1 รายการ
- ททบ.5 (สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 1) จำนวน 1 รายการ

สถานีโทรทัศน์ภาคบริการทางธุรกิจ

- PPTV (สถานีโทรทัศน์พีพีทีวี ช่อง 36) จำนวน 1 รายการ
- Channel 3 HD (สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3) จำนวน 1 รายการ

และเมื่อพิจารณาด้านเนื้อหารายการ จะพบว่า รายการส่วนใหญ่เน้นนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม การปรับตัวในวัยสูงอายุ และการดูแลสุขภาพในช่วงโควิด-19 บ้างเล็กน้อย

จะเห็นได้ว่า สถานีโทรทัศน์ที่มีเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุมากที่สุดคือ Thai PBS และ ALTV ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ภาคบริการสาธารณะ โดยมีจำนวนเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนรายการด้านผู้สูงอายุทั้งหมดที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ 2560-2564 และเนื้อหารายการส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอต่อการนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ได้

(2) สื่อออนไลน์

จากการค้นหาข้อมูลผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) และแอปพลิเคชัน (Application) โดยใช้คำค้นหว่า “สูงอายุ/สูงวัย/แก่/เฒ่า/Senior” ที่มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ในช่วงปี พ.ศ 2560-2564 และค้นหาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2666 พบข้อมูลดังนี้

เฟซบุ๊ก (Facebook)

1. เกษียณสำราญ

<https://www.facebook.com/thisismymama/>

1 ล้านคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 9 สิงหาคม 2015

ครีเอเตอร์วิดีโอ

2. มนุษย์ต่างวัย

<https://web.facebook.com/manoottangwai>

8.7 แสนคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 14 มีนาคม 2019

เว็บไซต์ข่าวและสื่อ

3. สูงวัยใจแซบ - Silver Club

<https://web.facebook.com/silverclubth>

4 แสนคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 28 มกราคม 2021

สินค้า/บริการ

4. Mom & Me Story

3.5 แสนคน ติดตามเพจนี้

<https://www.facebook.com/momandmestory259>

6 สิงหาคม 2019

เว็บไซต์เพื่อความบันเทิง

5. 60+ Project

<https://www.facebook.com/60plusDITP/>

1.4 แสนคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 4 ตุลาคม 2014

หน่วยงานราชการ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

6. ยังแฮปปี้ YoungHappy

https://www.facebook.com/YoungHappySE/?ref=br_rs

7.1 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 23 มกราคม 2017

ชุมชน ศูนย์ผู้สูงอายุ บริการชุมชน

7. สูงวัยลุยไปทั่ว

<https://www.facebook.com/PakaedLifestyle/>

เพจของผู้หญิงสูงวัยตัวเล็ก ๆ ที่รักการเดินทาง ถ่ายรูป

2.4 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 5 พฤษภาคม 2014

8. สูงวัย

<https://www.facebook.com/thaitgri/>

2.4 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 3 มีนาคม 2011

องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย)

9. เก๋าสตรอง By. เก๋ไม่แก่ ปี5

<https://web.facebook.com/kaomikae>

1.3 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 27 ธันวาคม 2016

รายการโทรทัศน์

10. ชื่นชีวิตจิตใจ

https://www.facebook.com/cheuncheewitjitjai/about_profile_transparency

1.3 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 25 มกราคม 2019

11. กรมกิจการผู้สูงอายุ

https://www.facebook.com/dop.go.th/?ref=br_rs

1 หมื่นคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 6 มีนาคม 2015

หน่วยงานราชการ

12. พลังสูงวัย

<https://www.facebook.com/elderenergy/>

8 พันคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 19 มกราคม 2013

องค์กรชุมชน

13. กองทุนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ

https://web.facebook.com/olderfund/about_profile_transparency?locale=th_TH

5.9 พันคน ติดตามเพจนี้

6 กรกฎาคม 2010

รายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ

14. forOldy

<https://www.facebook.com/forOldy/>

5.4 พันคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 1 เมษายน 2013

องค์กร

15. ผู้สูงอายุที่รัก

<https://www.facebook.com/TheBelovedElderlyPersons/>

2.9 พันคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 17 ตุลาคม 2017

โครงการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ผู้สูงอายุที่รัก

16. สูงวัยใจเกิน100

<https://web.facebook.com/thaiwecare/>

2.6 พันคน ติดตามเพจนี้

วันที่สร้างเพจ 15 สิงหาคม 2017

เพจเพื่อสุขภาพทางกายและจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงวัย ความรู้และสินค้า&บริการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

17. สูงวัยรู้ทันสื่อ

<https://web.facebook.com/สูงวัยรู้ทันสื่อ-142440746491067/>

1.9 พันคน ติดตามเพจนี้

9 ตุลาคม 2017

ความสนใจ

18. สูงวัยหัวใจยังเวิร์ค

<https://web.facebook.com/youngoldyoungwork/about>

8 ร้อยคน ติดตามเพจนี้

14 ธันวาคม 2021

โครงการเพื่อสังคม

จากการค้นหาเฟซบุ๊กที่มีเนื้อหาด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ในช่วงปี พ.ศ 2560-2564 พบว่า มีทั้งหมด 18 เฟจ สรุปได้ดังนี้

ชื่อเพจ	ประเภทของ หน่วยงาน (sender)	ประเภทเนื้อหารายการ (message)
1. เกษียณสำราญ	เอกชน	สร้างแรงบันดาลใจ / บันทึง
2. มนุษย์ต่างวัย	เอกชน	การอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย
3. สูงวัยใจแซ่บ - Silver Club	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. Mom & Me Story	เอกชน	สร้างแรงบันดาลใจ / บันทึง
5. 60+ Project	รัฐ	สินค้าสำหรับผู้สูงอายุ / การพัฒนา คุณภาพชีวิต
6. ยังแฮปปี้ YoungHappy	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ / สร้างอาชีพ
7. สูงวัยลุยไปทั่ว	เอกชน	การท่องเที่ยวในวัยสูงอายุ / สร้างแรง บันดาลใจ
8. สูงวัย	รัฐ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ
9. เก๋าสตรอง By. เก๋ไม่แก่ ปี5	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ
10. ชื่นชีวิตจิตใจ	เอกชน	การดูแลด้านสุขภาพ
11. กรมกิจการผู้สูงอายุ	รัฐ	ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน
12. พลังสูงวัย	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ
13. กองทุนผู้สูงอายุ กรมกิจการ ผู้สูงอายุ	รัฐ	ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน
14. forOldy	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ
15. ผู้สูงอายุที่รัก	เอกชน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรง บันดาลใจ
16. สูงวัยใจเกิน100	รัฐ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ชื่อเพจ	ประเภทของ หน่วยงาน (sender)	ประเภทเนื้อหารายการ (message)
17. สุนัขวัยรู้ทันสื่อ	รัฐ	การรู้เท่าทันสื่อ
18. สุนัขวัยหัวใจยังเวิร์ค	รัฐ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต / สร้างแรงบันดาลใจ

จะเห็นได้ว่าเพจที่มีเนื้อหาด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ เป็นเพจที่อยู่ในภายใต้การดูแลของหน่วยงานรัฐ จำนวน 7 เพจ และอีก 11 เพจ ดำเนินการโดยภาคเอกชน นอกจากนี้แล้วเนื้อหาที่น่าสนใจส่วนใหญ่มีมิติหลากหลายกว่าโทรทัศน์ และเป็นความรู้เชิงลึกที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.5 สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท (กรอบแนวคิดที่ 1)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่มีลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทต่างกัน

2. การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (กรอบแนวคิดที่ 2)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.1 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อต่างประเภทกัน (โทรทัศน์ สื่อบุคคล และสื่อออนไลน์) จะมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.2 ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ในมิติของจำนวน และประเภทที่ต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงแตกต่างกัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้นำเสนอระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ
- 3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.3 ข้อจำกัดของการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากโครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลทั่วประเทศ ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2564

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรของการวิจัยคือ ผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลทั่วประเทศ ไทย ที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ

สำหรับกระบวนการเลือกตัวอย่างของการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 มีขั้นตอนในการเลือกตัวอย่างที่ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Stratified Two Stage Sampling) มีกรุงเทพมหานคร และจังหวัดเป็นสตราตัม (Stratum) ในแต่ละสตราตัมแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อย คือ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยมีเขตแฉ่งนับ (Enumeration Area) เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง รวมทั้งสิ้น 5,970 เขตแฉ่งนับ ครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง มีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือน

และผู้วิจัยนำตัวอย่างทั้งสิ้นมาถ่วงค่าน้ำหนักใหม่ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวเป็นแบบแผนเดียวกันกับโครงสร้างประชากรจริงของโครงการสำรวจ ด้วยวิธีการ Normalizing Weights หลังจากที่ได้ค่าถ่วงน้ำหนักใหม่แล้ว ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

1) เป็นผู้ที่มียุอายุ 50 ปีขึ้นไป 2) เป็นผู้ที่ตอบแบบสำรวจด้วยตนเอง และ 3) เป็นผู้ที่ตอบทุกข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50,629 คน

3.1.3 การนิยามตัวแปร

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

1. ประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (กรอบแนวคิดที่ 1) วัดจากการที่ผู้สูงอายุเคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อประเภทต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือนก่อนสัมภาษณ์

จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F107-F114

"ในระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์(ชื่อ).....ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (เช่น การปฏิบัติตัวในวัยสูงอายุ การทำตัวให้มีสุขภาพดี การจัดการเรื่องการเงินในช่วงสูงวัย สิทธิของผู้สูงอายุ ฯลฯ)

ซึ่งตามข้อมูลจากโครงการสำรวจฯ พบว่ามีสื่อทั้งหมด 8 ประเภท ได้แก่

- (1) หอกระจายข่าว
- (2) วิทยู
- (3) โทรทัศน์
- (4) หนังสือพิมพ์/นิตยสาร
- (5) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ
- (6) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์
- (7) สื่อออนไลน์ ประกอบด้วย อินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์/Social media
- (8) สื่อบุคคล ประกอบด้วย บุคคลต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน/อสม./ญาติ/เพื่อน ฯลฯ

สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ดัชนีที่ 20 “ร้อยละ 70 ของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา”

มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

ตัวแปรตาม	ข้อความคำถามจากโครงการสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
ประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์		
(1) หอกระจายข่าว	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากหอกระจายข่าวหรือไม่ (F107) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(2) วิทยุ	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากวิทยุหรือไม่ (F108) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(3) โทรทัศน์	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากโทรทัศน์หรือไม่ (F109) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(4) หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากหนังสือพิมพ์/นิตยสารหรือไม่ (F110) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(5) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ หรือไม่ (F111) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(6) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากป้ายประกาศ/โปสเตอร์หรือไม่ (F112) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ
(7) สื่อออนไลน์	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากอินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์/Social media หรือไม่ (F113) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ

ตัวแปรตาม	ข้อคำถามจากโครงการสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
(8) สื่อบุคคล	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากบุคคลต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน/อสม./ญาติ/เพื่อน ฯลฯ หรือไม่ (F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับ 1 = เปิดรับ

และมีการสร้างตัวแปรการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ขึ้นมาอีก 1 ตัวแปร สามารถจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

ตัวแปรตาม	ข้อคำถามจากโครงการสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
(9) การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (F107-F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	จัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย 1 = เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 สื่อ

2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (กรอบแนวคิดที่ 2) คือลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็นด้านสุขภาพที่ดี ทั้งกายและใจ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง ตามแนวคิดพหุผลขององค์การอนามัยโลก ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) **สุขภาพกาย** ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด โดยวัดจากการประเมินสุขภาพร่างกายของตนเอง จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F65 “*ในระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์(ชื่อ).....รู้สึกว่าคุณภาพร่างกายของตนเองเป็นอย่างไร*”

สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ดัชนีที่ 8 “*ร้อยละ 80 ของประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์*”

(2) **สุขภาพใจ** ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด โดยวัดจากการประเมินความสุขของตนเอง จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F83 “*ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา(ชื่อ).....ประเมินว่าตนเองมีความสุขในระดับใด*”

สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ดัชนีที่ 59 “*ระดับความสุขของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง*”

(3) การมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด โดยวัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรม ผู้สูงอายุ จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F98 “ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์(ชื่อ).....เป็นสมาชิกของกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุหรือไม่ และที่ผ่านมามีการเข้าร่วมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุบ้างหรือไม่”

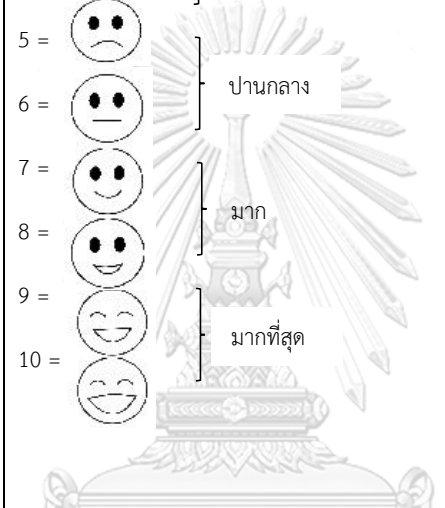
สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ดัชนีที่ 11 “ร้อยละ 50 ของประชากรสูงอายุเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุและร่วมกิจกรรม ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา”

(4) การมีหลักประกันและความมั่นคง ประกอบไปด้วย 1 ตัวชี้วัด โดยวัดจากการมีกร ออม/สะสม เงิน/ทอง/ทรัพย์สิน จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อ ที่ F36 “.....(ชื่อ).....มีการออม/สะสมเงิน/ทอง/พันธบัตร/สกุลเงินดิจิทัล/หุ้น/ออมในกลุ่มสัจจะออม ทรัพย์สิน/ประกันชีวิตฯ หรือไม่”

สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ดัชนีที่ 2 “การ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของอัตราเงินออมภาคครัวเรือน”

จากรายละเอียดของนิยาม สามารถนำมาจัดกลุ่มตัวแปรได้ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ตัวแปรและข้อคำถามจากโครงการสำรวจ ที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่ม และการให้รหัส
สุขภาพกาย		
(1) การประเมินสุขภาพร่างกาย	การประเมินสุขภาพร่างกายของตนเอง (F65) 1 = ดีมาก 2 = ดี 3 = ปานกลาง 4 = ไม่ดี 5 = ไม่ดีมาก	รวมและจัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = สุขภาพไม่ดี (รหัส 3-5) 1 = สุขภาพดี (รหัส 1-2) *ใช้เกณฑ์ตามรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564

ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ตัวแปรและข้อคำถามจากโครงการสำรวจ ที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่ม และการให้รหัส
สุขภาพใจ		
(2) สุขภาพใจที่ดี	<p>การประเมินความสุขของตนเอง (F83)</p> <p>0 = } 1 = } น้อยที่สุด 2 = } 3 = } 4 = } น้อย 5 = } 6 = } ปานกลาง 7 = } 8 = } มาก 9 = } 10 = } มากที่สุด</p> 	<p>รวมและจัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม</p> <p>0 = มีความสุขน้อย (รหัส 0-6)</p> <p>1 = มีความสุขมาก (รหัส 7-10)</p> <p>*ใช้เกณฑ์ตามรายงานการสำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564</p>
การมีส่วนร่วม		
(3) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ ชมรมผู้สูงอายุ	<p>การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (F98)</p> <p>1 = ได้เข้าร่วม } 2 = ไม่ได้เข้าร่วม } ไม่เป็นสมาชิก 3 = กลุ่ม/ชมรม ไม่มีกิจกรรม } 4 = ได้เข้าร่วม } 5 = ไม่ได้เข้าร่วม } เป็นสมาชิก 6 = กลุ่ม/ชมรม ไม่มีกิจกรรม } 7 = ไม่มีกลุ่ม/ชมรม } 8 = ไม่ทราบว่ามีการกลุ่ม/ชมรม }</p>	<p>รวมและจัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม</p> <p>0 = ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (รหัส 2,3,5-8)</p> <p>1 = เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ (รหัส 1 และ 4)</p>

ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ตัวแปรและข้อความจากโครงการสำรวจ ที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่ม และการให้รหัส
การมีหลักประกันและความมั่นคง		
(4) การออม	การมีการออม/สะสมเงิน/ทอง/พันธบัตร/สกุลเงิน ดิจิทัล/หุ้น/ออมในกลุ่มสิ่งจจะออมทรัพย์/ประกัน ชีวิตฯ (F36) 0 = ไม่มี 1 = ต่ำกว่า 25,000 บาท 2 = 25,000 - 49,999 บาท 3 = 50,000 - 69,999 บาท 4 = 70,000 - 79,999 บาท 5 = 80,000 - 89,999 บาท 6 = 90,000 - 99,999 บาท 7 = 100,000 - 199,999 บาท 8 = 200,000 - 399,999 บาท 9 = 400,000 - 699,999 บาท 10 = 700,000 - 999,999 บาท 11 = 1,000,000 - 2,999,999 บาท 12 = 3,000,000 บาทขึ้นไป	รวมและจัดกลุ่มคำตอบเป็น 2 กลุ่ม 0 = ไม่มีการออม (รหัส 0) 1 = มีการออม (รหัส 1-12) *ใช้เกณฑ์ตามรายงานการสำรวจประชากร สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย 4 กลุ่มตัวแปร ได้แก่ ลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

1. ลักษณะทางประชากร (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2) ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศ และอายุ

(1.1) เพศ หมายถึง เพศโดยกำเนิดของผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์ เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ชาย
- หญิง

มาจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ A4

(1.2) อายุ (1) หมายถึง อายุเต็มบริบูรณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นตัวแปรระดับจัดอันดับ (Ordinal Scale) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- ก่อนวัยสูงอายุ (อายุ 50 ถึง 59 ปี)
- ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 ถึง 69 ปี)
- ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 ถึง 79 ปี)
- ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)

มาจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ A5

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2) ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้และสถานภาพการทำงาน

(2.1) รายได้ หมายถึง เงินที่ผู้สูงอายุได้รับจากทุกแหล่ง เป็นตัวแปรระดับจัดอันดับ (Ordinal Scale) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่มีรายได้
- ต่ำกว่า 10,000 บาท
- 10,000 ถึง 29,999 บาท
- 30,000 ถึง 49,999 บาท
- 50,000 บาทขึ้นไป

มาจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F33

(2.2) การทำงาน หมายถึง สถานการณ์ในการทำงานของผู้สูงอายุ เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่ได้ทำงาน
- ทำงาน

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F9

3. ลักษณะทางสังคม (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2) ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย

(3.1) สถานภาพสมรส หมายถึง ความผูกพันระหว่างชายหญิงในการเป็นสามีภรรยาของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- โสด
- สมรสและคู่สมรสอยู่ในครัวเรือน
- สมรสแต่คู่สมรสไม่อยู่ในครัวเรือน
- หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ A12

(3.2) การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้สูงอายุ เป็นตัวแปรระดับจัดอันดับ (Ordinal Scale) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่เคยเรียน
- ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
- มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา
- ปริญญาตรีขึ้นไป

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ A10

(3.3) เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง เขตการปกครองของผู้สูงอายุ เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ในเขตเทศบาล (เมือง)
- นอกเขตเทศบาล (ชนบท)

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ AREA

(3.4) รูปแบบการอยู่อาศัย หมายถึง ผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันกับใครบ้าง เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) หมายถึง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- อยู่คนเดียว
- อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น
- อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน
- อยู่กับบุตรหรือหลาน
- อยู่ร่วมกับผู้อื่น

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ F42-F50

การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน (กรอบแนวคิดที่ 1 วิเคราะห์เฉพาะสื่อออนไลน์) ประกอบไปด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ การมีโทรศัพท์มือถือ การมีเครื่องคอมพิวเตอร์ และการมีอินเทอร์เน็ต สำหรับปัจจัยนี้จะใช้ในการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ 1 เฉพาะการเปิดรับสื่อออนไลน์เท่านั้น

(3.5) การมีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนคนใดคนหนึ่งที่สูงอายุอาศัยอยู่เป็นเจ้าของสมาร์ทโฟน เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่มี
- มี

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ H12

(3.6) การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนคนใดคนหนึ่งที่สูงอายุอาศัยอยู่เป็นเจ้าของแท็บเล็ต เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่มี
- มี

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ H11

(3.7) มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนคนใดคนหนึ่งที่สูงอายุอาศัยอยู่เป็นเจ้าของเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- ไม่มี
- มี

มาจากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ข้อที่ H13

4. ประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (กรอบแนวคิดที่ 2) เป็นตัวแปรที่ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวแปรตามและตัวแปรอิสระในการวิจัย โดยในการเป็นตัวแปรอิสระวัดจากคำถามข้อที่ F107-F114 ถามว่า

"ในระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์(ชื่อ).....ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (เช่น การปฏิบัติตัวในวัยสูงอายุ การทำตัวให้มีสุขภาพดี การจัดการเรื่องการเงินในช่วงสูงวัย สิทธิของผู้สูงอายุ ฯลฯ)

(4.1) เลือกประเภทสื่อจาก 2 อันดับแรกที่ผู้สูงอายุใช้เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ คือ สื่อบุคคล (เปิดรับ ร้อยละ 82.14) โทรทัศน์ (เปิดรับ ร้อยละ 69.73) และสื่อออนไลน์ (เปิดรับ ร้อยละ 29.65) ซึ่งเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และมีแนวโน้มการเปิดรับที่เพิ่มมากขึ้นจากในอดีต

- โทรทัศน์
- สื่อบุคคล
- สื่อออนไลน์

(4.2) มีการสร้างตัวแปรประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ขึ้นมาอีก 1 ตัวแปร คือ โทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยนำมาจัดกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์อย่างเดียว (ไม่มีการเปิดรับสื่อประเภทอื่นเลย)
- กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ (มีการเปิดรับเพียงสื่อ 2 ประเภทนี้)
- กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น
- กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น (ไม่มีการเปิดรับสื่อออนไลน์)

จากรายละเอียดของนิยาม สามารถนำมาจัดกลุ่มตัวแปรได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรและข้อคำถามจากแบบสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
1. ลักษณะทางประชากร (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2)	เพศ (A4) 1 = ชาย 2 = หญิง	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ชาย (รหัส 1) 2 = หญิง (รหัส 2)
	อายุ (A5) อายุ.....ปี	แบ่งเป็น 4 กลุ่ม 1 = ก่อนวัยผู้สูงอายุ (อายุ 50 ถึง 59 ปี) 2 = ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 ถึง 69 ปี) 3 = ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 ถึง 79 ปี) 4 = ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรและข้อความคำถามจากแบบสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2)	รายได้ (เฉลี่ยต่อปี) (F33) 0 = ไม่มีรายได้ 1 = ต่ำกว่า 10,000 บาท 2 = 10,000 ถึง 19,999 บาท 3 = 20,000 ถึง 29,999 บาท 4 = 30,000 ถึง 39,999 บาท 5 = 40,000 ถึง 49,999 บาท 6 = 50,000 ถึง 59,999 บาท 7 = 60,000 ถึง 69,999 บาท 8 = 70,000 ถึง 79,999 บาท 9 = 80,000 ถึง 89,999 บาท 10 = 100,000 ถึง 299,999 บาท 11 = 300,000 ถึง 499,999 บาท 12 = 500,000 บาทขึ้นไป	แบ่งเป็น 5 กลุ่ม 1 = ไม่มีรายได้ (รหัส 0) 2 = ต่ำกว่า 10,000 บาท (รหัส 1) 3 = 10,000-29,999 บาท (รหัส 2-3) 4 = 30,000-49,999 บาท (รหัส 4-5) 5 = 50,000 บาทขึ้นไป (รหัส 6-12)
	รายได้ (เฉลี่ยต่อปี) (F33) (ตัวแปรนี้ใช้ในส่วนของการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค) 0 = ไม่มีรายได้ 1 = ต่ำกว่า 10,000 บาท 2 = 10,000 ถึง 19,999 บาท 3 = 20,000 ถึง 29,999 บาท 4 = 30,000 ถึง 39,999 บาท 5 = 40,000 ถึง 49,999 บาท 6 = 50,000 ถึง 59,999 บาท 7 = 60,000 ถึง 69,999 บาท 8 = 70,000 ถึง 79,999 บาท 9 = 80,000 ถึง 89,999 บาท 10 = 100,000 ถึง 299,999 บาท 11 = 300,000 ถึง 499,999 บาท 12 = 500,000 บาทขึ้นไป	แบ่งเป็น 4 กลุ่ม 1 = ต่ำกว่า 10,000 บาท (รหัส 0-1) 2 = 10,000-29,999 บาท (รหัส 2-3) 3 = 30,000-49,999 บาท (รหัส 4-5) 4 = 50,000 บาทขึ้นไป (รหัส 6-12)
	การทำงาน (F9) 1 = ทำงาน 2 = รอฤดูกาล 3 = ไม่ทำงาน	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่ทำงาน (รหัส 2-3) 2 = ทำงาน (รหัส 1)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรและข้อคำถามจากแบบสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
3. ลักษณะทางสังคม (กรอบแนวคิดที่ 1 และ 2)	สถานภาพสมรส (A12) 1 = โสด 2 = สมรส และคู่สมรสอยู่ในครัวเรือน 3 = สมรส และคู่สมรสไม่ได้อยู่ในครัวเรือน 4 = หม้าย 5 = หย่า 6 = แยกกันอยู่ 7 = เคยสมรส แต่ไม่ทราบสถานภาพ	แบ่งเป็น 4 กลุ่ม 1 = โสด (รหัส 1) 2 = สมรสและอยู่ด้วยกัน (รหัส 2) 3 = สมรสแต่แยกกันอยู่ (รหัส 3) 4 = หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ (รหัส 4-7)
	การศึกษา (A10) จบการศึกษาระดับสูงสุดชั้นใด	แบ่งเป็น 4 กลุ่ม 1 = ไม่เคยเรียน 2 = ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 3 = มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา 4 = ปริญญาตรีขึ้นไป
	เขตที่อยู่อาศัย (AREA) 1 = ในเขตเทศบาล 2 = นอกเขตเทศบาล	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ในเขตเทศบาล (เมือง) 2 = นอกเขตเทศบาล (ชนบท)
	รูปแบบการอยู่อาศัย - อยู่บ้านนี้กับใครบ้าง (F42-F50) 1 = คู่สมรส 2 = บุตร 3 = บุตรชาย/บุตรสะใภ้ 4 = บุตรของบุตร 5 = พ่อแม่ 6 = พี่/น้อง/ญาติ 7 = เพื่อน 8 = ผู้รับจ้างดูแล 9 = ผู้อาศัย/คนรับใช้/ลูกจ้าง/นายจ้าง	แบ่งเป็น 5 กลุ่ม 1 = อยู่คนเดียว (ไม่ตอบทุกรหัส) 2 = อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น (รหัส 1) 3 = อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน (รหัส 1,2,3,4) 4 = อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น (รหัส 1-9) 5 = อยู่กับบุตรหรือหลาน (รหัส 2,3,4) 6 = อยู่ร่วมกับผู้อื่น (รหัส 5-9)
	การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน (ใช้ในการวิเคราะห์เฉพาะการเปิดรับสื่อออนไลน์) (กรอบแนวคิดที่ 1)	บุคคลที่อยู่ในครัวเรือนนี้เป็นเจ้าของสมาร์ทโฟน (H12) 0 = ไม่เป็นเจ้าของ 1 = เป็นเจ้าของ
บุคคลที่อยู่ในครัวเรือนนี้เป็นเจ้าของแท็บเล็ต (H11) 0 = ไม่เป็นเจ้าของ 1 = เป็นเจ้าของ		แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่มี (รหัส 0) 2 = มี (รหัส 1)
บุคคลที่อยู่ในครัวเรือนนี้เป็นเจ้าของเครื่องคอมพิวเตอร์ (H13) 0 = ไม่เป็นเจ้าของ 1 = เป็นเจ้าของ		แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่มี (รหัส 0) 2 = มี (รหัส 1)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรและข้อความคำถามจากแบบสำรวจที่ใช้ในการประเมิน (ข้อที่)	เกณฑ์การจัดกลุ่มและการให้รหัส
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (กรอบแนวคิดที่ 2)	กรอบแนวคิดที่ 2.1	
	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากโทรทัศน์ (F109) ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (F107-F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย (รหัส 0) 2 = เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (รหัส 1)
	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากบุคคลต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน/อสม./ญาติ/เพื่อน ฯลฯ (F114) ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (F107-F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย (รหัส 0) 2 = เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (รหัส 1)
	ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากอินเทอร์เน็ต / คอมพิวเตอร์/Social media (F113) ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากแหล่งต่อไปนี้หรือไม่" (F107-F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1 = ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย (รหัส 0) 2 = เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (รหัส 1)
	กรอบแนวคิดที่ 2.2	
ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อเหล่านี้หรือไม่ - โทรทัศน์ (F109) - อินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์/Social media (F113) - สื่อประเภทอื่น (F107- F108, F110-F112, F114) 0 = ไม่ได้รับ 1 = ได้รับ	แบ่งเป็น 4 กลุ่ม 1 = เปิดรับโทรทัศน์อย่างเดียว 2 = เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ 3 = เปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น 4 = เปิดรับโทรทัศน์และสื่ออื่น	

3.1.4 การวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและนำเสนอผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปร ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ (Cross Tabulation) และสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระที่กำหนด

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระว่ามีทิศทางของความสัมพันธ์เป็นอย่างไร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยแบบจำลอง Binary Logistic Regression ซึ่งเป็นแบบจำลองทางสถิติประเภทหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรระดับกลุ่ม (Nominal scale) และมีคำตอบที่เป็นไปได้เพียง 2 ทางเลือกหรือ 2 กลุ่ม (Dichotomous) โดยแบบจำลองจะช่วยอธิบายว่า โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่เราสนใจนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างไร

สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปหรือไม่ โดยดูจากค่า Variance inflation factor (VIF) ที่คำนวณมาจากค่า R^2 โดย $VIF=1/(1-R^2)$ และ ค่า Tolerance ที่เป็นค่าส่วนกลับของค่า VIF และในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการถดถอยโลจิสติกทวิภาค ผู้วิจัยจะนำเสนอด้วยค่าอัตราส่วนโอกาส หรือ Odds Ratio (OR) และค่า Confidence Interval (CI)

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากการศึกษาในเชิงปริมาณใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ และข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ใหม่ที่สุดในระดับประเทศ อย่างไรก็ตามในชุดข้อมูลดังกล่าว ยังมีข้อคำถามที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อไม่มากนัก มีการถามถึงประเภทของสื่อ แต่ยังไม่ขุดเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภท รวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการเปิดรับสื่อ ส่งผลให้การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ กับคุณภาพชีวิต ยังไม่สามารถอธิบายได้ในเชิงลึก ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจะทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารายละเอียดของปัจจัยด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์รอบด้านมากยิ่งขึ้น

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยจะต้องมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อต่อไปอย่างน้อย 1 ประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือนที่ผ่านมา ก่อนวันสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) หลังจากนั้นใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ให้ครอบคลุมตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อ (มิติของเนื้อหา ระยะเวลา และความถี่) กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคงในเชิงลึก โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพคือแนวคำถามในการสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 11 คน และต่างจังหวัด จำนวน 4 คน รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 15 คน และได้ทำการเก็บข้อมูลจนข้อมูลอิ่มตัว

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ให้แล้วเสร็จภายในครั้งเดียว เพื่อรวบรวมกลุ่มตัวอย่างให้น้อยที่สุด โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 15 นาทีต่อราย ขึ้นอยู่กับความสนใจและความครบถ้วนของคำตอบ ทั้งนี้ การสัมภาษณ์เป็นในรูปแบบของการสัมภาษณ์แบบตัวบุคคล และการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยใช้การจดบันทึกและการบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นคำถามและคำตอบให้แก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการทบทวนว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่

3.2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้วิจัยเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นผู้วิจัยได้ทำการแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความยินยอมในเข้าร่วมการสัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะขออนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างเอ่ยความยินยอมก่อน จึงค่อยเริ่มต้นการสัมภาษณ์
- 2) ผู้วิจัยเริ่มต้นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ที่จามจุรีสแควร์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการรวมตัวของผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมร่วมกัน และขอให้ผู้ที่ให้สัมภาษณ์แนะนำกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด จนได้คำตอบที่ไม่แตกต่างกันจากเดิม
- 3) ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ของผู้วิจัย โดยใช้การจดบันทึกและการบันทึกเสียงในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทำวิจัย ผู้วิจัยจะทำลายเทปบันทึกเสียงในทันที
- 4) ทุกขั้นตอนในการสัมภาษณ์จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ หากผู้เข้าร่วมงานวิจัยรู้สึกเหนื่อยล้า อึดอัด ฯลฯ ไม่ต้องการตอบคำถามหรือไม่สบายใจที่จะตอบ ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ที่จะบอกปฏิเสธหรือขอถอนตัวจากการเข้าร่วมในการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตลอดเวลา และผู้วิจัยได้ให้ความมั่นใจกับกลุ่มตัวอย่างว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น จะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และจะไม่มีการเผยแพร่ระบุตัวตน

3.2.4 การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล

1) งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2566 โดยหลังจากได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะเน้นย้ำเรื่องความยินยอมในการสอบถามข้อมูล กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบคำถามก็ได้ และกลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดการให้สัมภาษณ์ตามความต้องการ โดยไม่ต้องให้เหตุผลและไม่สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยลงนามในเอกสารฯ เพื่อแสดงเจตนาในการเข้าร่วมการวิจัย (consent form)

3) สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม ข้อมูลใดที่สามารถระบุถึงตัวตนของกลุ่มตัวอย่างจะไม่ปรากฏในเนื้อหา และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บเป็นความลับโดยผู้วิจัย

3.2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือหรือแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยพัฒนาจากข้อค้นพบของการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเพิ่มประเด็นคำถามด้านเนื้อหาของสื่อระยะเวลา และความถี่ในการเปิดรับสื่อ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ยังขาดอยู่ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ตามข้อคำถามที่อิงจากโครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พร้อมทั้งนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้หาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณหรือไม่

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยทำการถอดเทปการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการสังเคราะห์เอาสาระหรือเนื้อหาสำคัญของข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสู่การอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ

3.3 ข้อจำกัดของการวิจัย

โครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 มีข้อคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป โดยใช้ตัวชี้วัดคือความถี่จากการที่ประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไปเคยเปิดรับสื่อที่มีข่าวสารด้านผู้สูงอายุหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อประเภทต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือนก่อนสัมภาษณ์ ซึ่งตัวชี้วัดของตัวแปรการเปิดรับสื่อ สามารถวัดได้จากความถี่หรือจำนวนครั้งที่เคยเปิดรับสื่อ และระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ แต่เนื่องจากโครงการสำรวจฯ ไม่มีข้อคำถามเกี่ยวกับระยะเวลาดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงวัดการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือนก่อนสัมภาษณ์ ตามแนวคิดที่ได้ทบทวนมาแล้ว

นอกจากนี้แล้วนิยามของสื่อออนไลน์จากข้อคำถามในโครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ยังให้ความหมายเป็นแบบกว้าง มีลักษณะเหมารวม ไม่ได้ระบุว่าเป็นสื่อออนไลน์ประเภทใด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสื่อออนไลน์มีหลากหลายประเภท และแต่ละประเภทนั้นก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลกระทบต่อการอภิปรายผลของสื่อออนไลน์

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตด้าน “การมีหลักประกันและความมั่นคง” โดยวัดจากการมีการออม/สะสมเงิน/ทอง/พันธบัตร/สกุลเงินดิจิทัล/หุ้น/ออมในกลุ่มสัจจะออมทรัพย์/ประกันชีวิตฯ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการออมหรือสะสม ในขณะที่ “การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากสื่อแต่ละประเภท” วัดจากการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ในระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะตัดขวาง จึงทำให้ผลการวิเคราะห์อาจไม่สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตด้านการมีหลักประกันและความมั่นคงได้ชัดเจน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากข้อมูลทุติยภูมิ “โครงการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564” ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีการดำเนินการจัดการข้อมูลดังนี้

ก) การถ่วงน้ำหนักข้อมูลแบบ normalized weight เป็นการถ่วงน้ำหนักเพื่อให้ขนาดของประชากรที่จะนำมาวิเคราะห์มีขนาดหรือจำนวนเท่ากับประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างของการสำรวจ แต่มีการกระจายตัวตามลักษณะทางประชากรที่สำคัญในลักษณะเดียวกับประชากรไทย วิธีการถ่วงน้ำหนักข้อมูลนี้จึงทำให้ประชากรที่นำมาวิเคราะห์เป็นประชากรที่เป็นตัวแทนของประเทศ (Thomas & Heck, 2001) และยังสามารถนำไปใช้กับการวิเคราะห์สถิติขั้นสูงได้ดี เพราะช่วยให้ประชากรมีขนาดไม่ใหญ่มากจนเกินไป และช่วยลดโอกาสในการเกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนแบบ Type I error คือความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ทั้งที่เป็นสมมติฐานจริง (Hahn-Vaughn, 2005) เพราะการถ่วงน้ำหนักตัวอย่างเป็นประชากรระดับประเทศ จะส่งผลให้การทดสอบทางสถิติ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติจนปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งมีสมการในการถ่วงน้ำหนัก ดังนี้

$$W_n = W_i (n/N)$$

$$W_n = \text{ค่า normalized weight}$$

เมื่อ W_i = ค่าถ่วงน้ำหนักที่มาจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

n = จำนวนตัวอย่างในการสำรวจ (209,409 คน)

N = จำนวนประชากรทั้งหมดอายุ 0-107 ปี (68,263,027 คน)

ข) การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป (ข้อคำถาม A5 = 50 ปีขึ้นไป) จากจำนวนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติทั้งหมด 209,409 คน คงเหลือตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 72,614 คน หลังจากนั้นก็คัดเลือกเฉพาะผู้ที่ตอบคำถามด้วยตนเอง (ข้อ F120 = 1) คงเหลือตัวอย่าง จำนวน 52,152 คน และขั้นตอนสุดท้ายคือดำเนินการคัดเลือกข้อคำถามที่ตัวอย่างตอบทุกข้อคำถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกตัวแปรที่ศึกษา หากไม่ตอบข้อคำถามใดข้อคำถามหนึ่งก็จะถูกตัดออกจากการศึกษาครั้งนี้ ด้วยเหตุนี้จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50,629 คน

โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

4.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

4.1.5 ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 50,629 คน พบว่าเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.20) มากกว่าชาย (ร้อยละ 42.80) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 62.73 ปี และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี (ร้อยละ 43.73) รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 60-69 ปี (ร้อยละ 33.88) กลุ่มอายุ 70-79 ปี (ร้อยละ 16.96) และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 5.44) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสเป็น สมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 62.98) และมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 58.33) มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป และพบว่า ร้อยละ 54.53 เป็นผู้ที่ปัจจุบันยังคงทำงานอยู่ อีกทั้งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 70.12) และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 58.45) มากกว่าในเขตเทศบาล โดยร้อยละ 34.96 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน ในขณะที่ ร้อยละ 22.11 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และร้อยละ 13.79 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียว และพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.34) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาร์โฟน ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 16.31 และร้อยละ 12.31 ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ตในครัวเรือน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	21,667	42.80
หญิง	28,961	57.20
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	22,138	43.73
อายุ 60 ถึง 69 ปี	17,154	33.88
อายุ 70 ถึง 79 ปี	8,585	16.96
อายุ 80 ปีขึ้นไป	2,752	5.44
(อายุ 60 ปีขึ้นไป)	28,491	56.27
อายุเฉลี่ย 62.73 ปี		
อายุต่ำสุด 50 ปี		
อายุสูงสุด 102 ปี		
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.062 ปี		
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	22	0.04
ต่ำกว่า 10,000 บาท	3,031	5.99
10,000-29,999 บาท	8,882	17.54
30,000-49,999 บาท	9,161	18.09
50,000 บาทขึ้นไป	29,533	58.33
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	23,022	45.47
ทำงาน	27,607	54.53
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	2,931	5.79
สมรสและอยู่ด้วยกัน	31,888	62.98
สมรสแต่แยกกันอยู่	2,579	5.09
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	13,231	26.13

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	2,586	5.11
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	35,502	70.12
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	8,514	16.82
ปริญญาตรีขึ้นไป	4,027	7.95
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	21,036	41.55
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	29,592	58.45
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	6,981	13.79
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	11,196	22.11
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	17,702	34.96
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	4,078	8.05
อยู่กับบุตรหรือหลาน	7,938	15.68
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	2,733	5.40
การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน (n = 32,327)		
มีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน		
ไม่มี	4,739	14.66
มี	27,588	85.34
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน		
ไม่มี	28,400	87.85
มี	3,927	12.15
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน		
ไม่มี	27,054	83.69
มี	5,273	16.31

4.1.2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 พบว่า

กลุ่มประชากรที่มีอายุ 50-59 ปี เปิดรับโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งมีการเปิดรับสูงถึงร้อยละ 69.39 รองลงมาคือ สื่อบุคคล ร้อยละ 65.35 หอกระจายข่าว ร้อยละ 42.13 วิทยู ร้อยละ 30.09 หนังสือพิมพ์/นิตยสาร ร้อยละ 17.81 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 11.34 สื่อออนไลน์ ร้อยละ 11.04 สื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ที่มีการเปิดรับเพียงร้อยละ 8.82 นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 85.79 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ขณะที่ ร้อยละ 14.21 ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผ่านสื่อประเภทใดเลย

กลุ่มประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด ซึ่งมีการเปิดรับสูงถึงร้อยละ 71.43 รองลงมาคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 64.78 หอกระจายข่าว ร้อยละ 44.39 วิทยู ร้อยละ 30.15 หนังสือพิมพ์/นิตยสาร ร้อยละ 11.33 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 8.40 ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ร้อยละ 5.69 สื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ สื่อออนไลน์ที่มีการเปิดรับเพียงร้อยละ 4.33 นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 88.22 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ขณะที่ ร้อยละ 11.78 ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผ่านสื่อประเภทใดเลย ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 (n = 50,725)

ประเภทสื่อ	อายุ 50-59 ปีขึ้นไป		อายุ 60 ปีขึ้นไป	
	พ.ศ. 2560		พ.ศ. 2560	
	(n=23,627)		(n=27,098)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หอกระจายข่าว				
ไม่เปิดรับ	13,674	57.87	15,070	55.61
เปิดรับ	9,953	42.13	12,029	44.39
วิทยู				
ไม่เปิดรับ	16,516	69.91	18,928	69.85
เปิดรับ	7,110	30.09	8,171	30.15

ประเภทสื่อ	อายุ 50-59 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 (n=23,627)		อายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 (n=27,098)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์				
ไม่เปิดรับ	7,233	30.61	9,543	35.22
เปิดรับ	16,393	69.39	17,555	64.78
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร				
ไม่เปิดรับ	19,419	82.19	24,027	88.67
เปิดรับ	4,208	17.81	3,071	11.33
แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ สำหรับผู้สูงอายุ				
ไม่เปิดรับ	20,947	88.66	24,821	91.60
เปิดรับ	2,679	11.34	2,277	8.40
ป้ายประกาศ/โปสเตอร์				
ไม่เปิดรับ	21,543	91.18	25,557	94.31
เปิดรับ	2,084	8.82	1,541	5.69
สื่อบุคคล				
ไม่เปิดรับ	8,186	34.65	7,743	28.57
เปิดรับ	15,441	65.35	19,355	71.43
สื่อออนไลน์				
ไม่เปิดรับ	21,018	88.96	25,925	95.67
เปิดรับ	2,609	11.04	1,174	4.33
การเปิดรับสื่อ				
ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย	3,357	14.21	3,193	11.78
เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 ประเภท	20,270	85.79	23,905	88.22

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า

กลุ่มประชากรที่มีอายุ 50-59 ปี เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด ซึ่งมีการเปิดรับสูงถึงร้อยละ 79.48 รองลงมาคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 71.77 หอกระจายข่าว ร้อยละ 45.64 สื่อออนไลน์ ร้อยละ 41.67 วิทยู ร้อยละ 25.09 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.73 ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ร้อยละ 9.82 สื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร ที่มีการเปิดรับเพียงร้อยละ 9.15 นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 91.23 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ขณะที่ ร้อยละ 8.77 ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผ่านสื่อประเภทใดเลย

กลุ่มประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด ซึ่งมีการเปิดรับสูงถึงร้อยละ 84.20 รองลงมาคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 68.13 หอกระจายข่าว ร้อยละ 48.78 วิทยู ร้อยละ 26.27 สื่อออนไลน์ ร้อยละ 19.72 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 8.98 ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ร้อยละ 6.50 สื่อที่มีการเปิดรับน้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร ที่มีการเปิดรับเพียงร้อยละ 6.21 นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 92.87 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ขณะที่ ร้อยละ 7.13 ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองผ่านสื่อประเภทใดเลย ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ประเภทสื่อ	อายุ 50-59 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n=22,138)		อายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n=28,491)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หอกระจายข่าว				
ไม่เปิดรับ	12,033	54.36	14,592	51.22
เปิดรับ	10,104	45.64	13,899	48.78
วิทยู				
ไม่เปิดรับ	16,584	74.91	21,008	73.73
เปิดรับ	5,554	25.09	7,484	26.27
โทรทัศน์				
ไม่เปิดรับ	6,249	28.23	9,079	31.87
เปิดรับ	15,889	71.77	19,412	68.13

ประเภทสื่อ	อายุ 50-59 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n=22,138)		อายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n=28,491)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร				
ไม่เปิดรับ	20,113	90.85	26,721	93.79
เปิดรับ	2,025	9.15	1,770	6.21
แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ				
สำหรับผู้สูงอายุ				
ไม่เปิดรับ	19,762	89.27	25,933	91.02
เปิดรับ	2,376	10.73	2,558	8.98
ป้ายประกาศ/โปสเตอร์				
ไม่เปิดรับ	19,965	90.18	26,638	93.50
เปิดรับ	2,173	9.82	1,853	6.50
สื่อบุคคล				
ไม่เปิดรับ	4,542	20.52	4,502	15.80
เปิดรับ	17,595	79.48	23,989	84.20
สื่อออนไลน์				
ไม่เปิดรับ	12,912	58.33	22,873	80.28
เปิดรับ	9,226	41.67	5,618	19.72
การเปิดรับสื่อ				
ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย	1,942	8.77	2,032	7.13
เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 ประเภท	20,196	91.23	26,459	92.87

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

ผลการศึกษาในส่วนนี้เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทในระดับ 2 ตัวแปร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross Tabulation) และใช้ค่าสถิติไคสแควร์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 7-15

4.1.3.1 หอกระจายข่าว

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 7

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**อายุ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า กลุ่มอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าว สูงที่สุด (ร้อยละ 49.14) และกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวน้อยที่สุด (ร้อยละ 45.46) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวมีแนวโน้มลดลงหลังอายุ 60-69 ปี โดยกลุ่มอายุ 70-79 ปี มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวร้อยละ 48.77 และกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับลดลงเหลือร้อยละ 46.66

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากที่สุด (ร้อยละ 56.25) และผู้ที่ไม่มียาได้ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวน้อยที่สุด (ร้อยละ 31.82) ทั้งนี้สัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวจะค่อยๆลดลงตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**การทำงาน**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 48.77 และร้อยละ 45.78 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง **สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวสูงที่สุด (ร้อยละ 49.41) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 35.78) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง **ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวสูงที่สุด (ร้อยละ 51.59) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆ ลดลงในผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา มีสัดส่วนการเปิดรับร้อยละ 37.75 และสัดส่วนการเปิดรับในผู้ที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ 31.57 ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง **เขตที่อยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 53.76 และ ร้อยละ 38.48 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่าง **รูปแบบการอยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวสูงที่สุด (ร้อยละ 51.80) และผู้ที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวน้อยที่สุด (ร้อยละ 38.99)

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	หอกระจายข่าว	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	52.30	47.70
หญิง	52.80	47.20
	$\chi^2 = 1.257, P\text{-Value} = 0.262$	

ลักษณะ	หอกระจายข่าว	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	54.36	45.64
อายุ 60 ถึง 69 ปี	50.86	49.14
อายุ 70 ถึง 79 ปี	51.23	48.77
อายุ 80 ปีขึ้นไป	53.34	46.66
	$\chi^2 = 55.194^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	68.18	31.82
ต่ำกว่า 10,000 บาท	43.75	56.25
10,000-29,999 บาท	46.72	53.28
30,000-49,999 บาท	47.41	52.59
50,000 บาทขึ้นไป	56.86	43.14
	$\chi^2 = 533.931^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	54.22	45.78
ทำงาน	51.23	48.77
	$\chi^2 = 44.950^{**}$, P-Value = 0.000	
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	64.22	35.78
สมรสและอยู่ด้วยกัน	50.59	49.41
สมรสแต่แยกกันอยู่	60.57	39.43
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	53.28	46.72
	$\chi^2 = 278.796^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	53.48	46.52
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	48.41	51.59
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	62.25	37.75
ปริญญาตรีขึ้นไป	68.43	31.57
	$\chi^2 = 973.447^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	หอกระจายข่าว	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	61.52	38.48
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	46.24	53.76
	$\chi^2 = 1152.024^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	55.95	44.05
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	48.20	51.80
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	51.65	48.35
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	54.68	45.32
อยู่กับบุตรหรือหลาน	53.93	46.07
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	61.01	38.99
	$\chi^2 = 214.901^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	52.59	47.41

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.2 วิทย์

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 8

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**เพศ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า เพศชายมีส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์สูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 27.48 และ ร้อยละ 24.46 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**อายุ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า กลุ่มอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทย์สูงที่สุด (ร้อยละ 26.62) และกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทย์น้อยที่สุด (ร้อยละ 25.09) และพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทย์มีแนวโน้มลดลงหลังอายุ 60-69 ปี โดยกลุ่มอายุ 70-79 ปี และกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทย์ร้อยละ 25.73

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์มากที่สุด (ร้อยละ 28.87) และผู้ที่ไม่มียาไรได้ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทย์น้อยที่สุด (ร้อยละ 4.55) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**การทำงาน**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 26.55 และร้อยละ 24.79 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์สูงที่สุด (ร้อยละ 26.51) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 23.00) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์สูงที่สุด (ร้อยละ 26.26) ในขณะที่ผู้ที่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 23.58)

และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**เขตที่อยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทย์ พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต

เทศบาล (ร้อยละ 26.89 และ ร้อยละ 24.15 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุสูงที่สุด (ร้อยละ 28.89) และผู้ที่อยู่ร่วมกับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุน้อยที่สุด (ร้อยละ 23.17)

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	วิทยุ	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	72.52	27.48
หญิง	75.54	24.46
	$\chi^2 = 59.175^{**}$, P-Value = 0.000	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	74.91	25.09
อายุ 60 ถึง 69 ปี	73.38	26.62
อายุ 70 ถึง 79 ปี	74.27	25.73
อายุ 80 ปีขึ้นไป	74.27	25.73
	$\chi^2 = 11.921^{**}$, P-Value = 0.008	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	95.45	4.55
ต่ำกว่า 10,000 บาท	71.13	28.87
10,000-29,999 บาท	75.04	24.96
30,000-49,999 บาท	71.98	28.02
50,000 บาทขึ้นไป	75.02	24.98
	$\chi^2 = 57.444^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	75.21	24.79
ทำงาน	73.45	26.55
	$\chi^2 = 20.198^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	วิทยุ	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	77.00	23.00
สมรสและอยู่ด้วยกัน	73.49	26.51
สมรสแต่แยกกันอยู่	76.27	23.73
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	75.07	24.93
	$\chi^2 = 31.400^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	72.62	27.38
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	73.74	26.26
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	76.42	23.58
ปริญญาตรีขึ้นไป	75.19	24.81
	$\chi^2 = 31.121^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	75.85	24.15
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	73.11	26.89
	$\chi^2 = 48.278^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	74.29	25.71
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	71.11	28.89
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	74.57	25.43
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	76.83	23.17
อยู่กับบุตรหรือหลาน	75.70	24.30
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	76.81	23.19
	$\chi^2 = 90.791^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	74.25	25.75

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.3 โทรทัศน์

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 9

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**เพศ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า เพศชายมีส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์สูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 70.43 และ ร้อยละ 69.19 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**อายุ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์สูงที่สุด (ร้อยละ 71.77) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์มีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 61.05)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 73.44) และผู้ที่ไม่มียาได้ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 59.09) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**การทำงาน**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 71.26 และร้อยละ 67.87 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์สูงที่สุด (ร้อยละ 72.61) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 66.68) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์สูงที่สุด (ร้อยละ 81.33) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆลดลงในผู้ที่มีระดับศึกษาน้อยลง โดยผู้ที่มีระดับการศึกษา ไม่เคยเรียน มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์น้อยที่สุด ร้อยละ 58.55 ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง**เขตที่อยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 73.86

และ ร้อยละ 66.79 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์สูงที่สุด (ร้อยละ 71.57) และผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียว จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 66.97)

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	โทรทัศน์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	29.57	70.43
หญิง	30.81	69.19
	$\chi^2 = 9.046^{**}$, P-Value = 0.003	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	28.23	71.77
อายุ 60 ถึง 69 ปี	29.15	70.85
อายุ 70 ถึง 79 ปี	35.03	64.97
อายุ 80 ปีขึ้นไป	38.95	61.05
	$\chi^2 = 244.289^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	40.91	59.09
ต่ำกว่า 10,000 บาท	36.26	63.74
10,000-29,999 บาท	38.16	61.84
30,000-49,999 บาท	32.59	67.41
50,000 บาทขึ้นไป	26.56	73.44
	$\chi^2 = 529.881^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	32.13	67.87
ทำงาน	28.74	71.26
	$\chi^2 = 68.353^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	โทรทัศน์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	28.28	71.72
สมรสและอยู่ด้วยกัน	29.43	70.57
สมรสแต่แยกกันอยู่	27.39	72.61
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	33.32	66.68
	$\chi^2 = 84.499^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	41.45	58.55
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	32.37	67.63
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	23.64	76.36
ปริญญาตรีขึ้นไป	18.67	81.33
	$\chi^2 = 661.007^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	26.14	73.86
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	33.21	66.79
	$\chi^2 = 291.112^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	33.03	66.97
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	28.57	71.43
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	30.02	69.98
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	29.60	70.40
อยู่กับบุตรหรือหลาน	31.80	68.20
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	28.43	71.57
	$\chi^2 = 55.106^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	30.27	69.73

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.4 หนังสือพิมพ์/นิตยสาร

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 10

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**เพศ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า เพศชายมีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารสูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 9.07 และ ร้อยละ 6.32 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณา**อายุ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารสูงที่สุด (ร้อยละ 9.15) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารมีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.85)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า ผู้ที่ไม่มีรายได้ เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารมากที่สุด (ร้อยละ 22.73) และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.47) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**การทำงาน**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 8.28 และร้อยละ 6.56 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารสูงที่สุด (ร้อยละ 11.60) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.45) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารสูงที่สุด (ร้อยละ 23.24) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆลดลงในผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยลง โดยผู้ที่ไม่เคยเรียน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/

นิตยสารน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.51) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 10.15 และ ร้อยละ 5.61 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารสูงที่สุด (ร้อยละ 9.37) และผู้ที่อยู่ร่วมกับบุตรหรือหลาน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสารน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.82)

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	90.93	9.07
หญิง	93.68	6.32
	$\chi^2 = 135.167^{**}$, P-Value = 0.000	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	90.85	9.15
อายุ 60 ถึง 69 ปี	92.95	7.05
อายุ 70 ถึง 79 ปี	94.70	5.30
อายุ 80 ปีขึ้นไป	96.15	3.85
	$\chi^2 = 204.453^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	77.27	22.73
ต่ำกว่า 10,000 บาท	91.75	8.25
10,000-29,999 บาท	96.53	3.47
30,000-49,999 บาท	95.82	4.18
50,000 บาทขึ้นไป	90.35	9.65
	$\chi^2 = 559.887^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	93.44	6.56
ทำงาน	91.72	8.28
	$\chi^2 = 53.433^{**}$, P-Value = 0.000	
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	88.40	11.60
สมรสและอยู่ด้วยกัน	92.33	7.67
สมรสแต่แยกกันอยู่	88.76	11.24
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	94.55	5.45
	$\chi^2 = 204.593^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	97.49	2.51
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	95.07	4.93
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	87.73	12.27
ปริญญาตรีขึ้นไป	76.76	23.24
	$\chi^2 = 2149.835^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	89.85	10.15
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	94.39	5.61
	$\chi^2 = 366.786^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	91.79	8.21
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	91.91	8.09
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	92.74	7.26
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	92.32	7.68
อยู่กับบุตรหรือหลาน	94.18	5.82
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	90.63	9.37
	$\chi^2 = 58.403^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	92.50	7.50

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.5 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 11

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า เพศชายมีส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุสูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 10.22 และ ร้อยละ 9.39 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาอายุกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุสูงที่สุด (ร้อยละ 10.73) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.27)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุมากที่สุด (ร้อยละ 11.58) และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.99) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 10.99 และร้อยละ 8.26 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุสูงที่สุด (ร้อยละ 11.32) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 8.37) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา

กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุสูงสุด (ร้อยละ 18.35) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆ ลดลงในผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยลง โดยผู้ที่ไม่เคยเรียน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.26) และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับคู่สมรสเท่านั้น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุสูงสุด (ร้อยละ 10.89) และผู้ที่อยู่ร่วมกับบุตรหรือหลาน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุน้อยที่สุด (ร้อยละ 8.55)

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	89.78	10.22
หญิง	90.61	9.39
	$\chi^2 = 9.811^{**}$, P-Value = 0.002	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	89.27	10.73
อายุ 60 ถึง 69 ปี	90.26	9.74
อายุ 70 ถึง 79 ปี	92.00	8.00
อายุ 80 ปีขึ้นไป	92.73	7.27
	$\chi^2 = 73.400^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	91.30	8.70
ต่ำกว่า 10,000 บาท	90.43	9.57
10,000-29,999 บาท	94.01	5.99
30,000-49,999 บาท	92.48	7.52
50,000 บาทขึ้นไป	88.42	11.58
	$\chi^2 = 307.561^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	91.74	8.26
ทำงาน	89.01	10.99
	$\chi^2 = 106.557^{**}$, P-Value = 0.000	
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	89.25	10.75
สมรสและอยู่ด้วยกัน	89.91	10.09
สมรสแต่แยกกันอยู่	88.68	11.32
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	91.63	8.37
	$\chi^2 = 43.302^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	94.74	5.26
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	91.50	8.50
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	87.74	12.26
ปริญญาตรีขึ้นไป	81.65	18.35
	$\chi^2 = 522.485^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	89.98	10.02
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	90.45	9.55
	$\chi^2 = 3.106$, P-Value = 0.078	

ลักษณะ	แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	90.65	9.35
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	89.11	10.89
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	90.48	9.52
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	89.95	10.05
อยู่กับบุตรหรือหลาน	91.45	8.55
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	89.50	10.50
	$\chi^2 = 33.823^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	90.25	9.75

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.6 ป้ายประกาศ/โปสเตอร์

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 12

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**เพศ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า เพศชายมีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์สูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 8.69 และ ร้อยละ 7.40 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณา**อายุ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์สูงสุด (ร้อยละ 9.82) และพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์มีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์น้อยที่สุด (ร้อยละ 4.25)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า ผู้ที่ไม่มีรายได้ เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์มากที่สุด (ร้อยละ 22.73) และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999

บาท มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์น้อยที่สุด (ร้อยละ 4.57) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**การทำงาน**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 9.39 และร้อยละ 6.22 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์สูงที่สุด (ร้อยละ 9.62) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.52) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์สูงที่สุด (ร้อยละ 14.18) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆ ลดลงในผู้ที่มีระดับศึกษาน้อยลง โดยผู้ที่ไม่เคยเรียน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์น้อยที่สุด (ร้อยละ 4.10) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง**เขตที่อยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 8.63 และ ร้อยละ 7.47 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่าง**รูปแบบการอยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับคู่สมรส บุตรหรือหลาน เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์สูงที่สุด (ร้อยละ 8.36) และผู้ที่อยู่ร่วมกับบุตรหรือหลาน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์น้อยที่สุด (ร้อยละ 6.73)

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	91.31	8.69
หญิง	92.60	7.40
	$\chi^2 = 28.206^{**}$, P-Value = 0.000	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	90.18	9.82
อายุ 60 ถึง 69 ปี	92.61	7.39
อายุ 70 ถึง 79 ปี	94.54	5.46
อายุ 80 ปีขึ้นไป	95.75	4.25
	$\chi^2 = 236.771^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	77.27	22.73
ต่ำกว่า 10,000 บาท	90.66	9.34
10,000-29,999 บาท	95.43	4.57
30,000-49,999 บาท	94.64	5.36
50,000 บาทขึ้นไป	90.38	9.62
	$\chi^2 = 349.638^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	93.78	6.22
ทำงาน	90.61	9.39
	$\chi^2 = 172.132^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	91.06	8.94
สมรสและอยู่ด้วยกัน	91.68	8.32
สมรสแต่แยกกันอยู่	90.38	9.62
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	93.48	6.52
	$\chi^2 = 56.927^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	95.90	4.10
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	93.10	6.90
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	89.45	10.55
ปริญญาตรีขึ้นไป	85.82	14.18
	$\chi^2 = 397.992^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	91.37	8.63
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	92.53	7.47
	$\chi^2 = 22.475^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	92.25	7.75
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	91.67	8.33
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	91.64	8.36
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	92.32	7.68
อยู่กับบุตรหรือหลาน	93.27	6.73
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	91.80	8.20
	$\chi^2 = 23.552^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	92.05	7.95

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.7 สื่อบุคคล

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า **เพศ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย** มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 13

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**เพศ**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า เพศหญิงมีส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลสูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 82.99 และ ร้อยละ 80.99 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาอายุกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า กลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลสูงสุด (ร้อยละ 86.34) และพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลมีแนวโน้มลดลงตามอายุที่น้อยลง โดยกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลน้อยที่สุด (ร้อยละ 79.48)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**รายได้**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด (ร้อยละ 85.63) และผู้ที่ไม่มียาได้ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลน้อยที่สุด (ร้อยละ 54.55)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง**สถานภาพสมรส**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลสูงสุด (ร้อยละ 82.94) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 73.73) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง**ระดับการศึกษา**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลสูงสุด (ร้อยละ 84.45) และผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลน้อยที่สุด (ร้อยละ 72.51) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง**เขตที่อยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 86.05 และ ร้อยละ 76.63 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่าง**รูปแบบการอยู่อาศัย**กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหรือหลาน เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลสูงสุด (ร้อยละ 84.22) และผู้ที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลน้อยที่สุด (ร้อยละ 76.62)

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูล
ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564
(n = 50,629)

ลักษณะ	สื่อบุคคล	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	19.01	80.99
หญิง	17.01	82.99
	$\chi^2 = 33.953^{**}$, P-Value = 0.000	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	20.52	79.48
อายุ 60 ถึง 69 ปี	16.05	83.95
อายุ 70 ถึง 79 ปี	15.98	84.02
อายุ 80 ปีขึ้นไป	13.66	86.34
	$\chi^2 = 198.367^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	45.45	54.55
ต่ำกว่า 10,000 บาท	20.62	79.38
10,000-29,999 บาท	14.91	85.09
30,000-49,999 บาท	14.37	85.63
50,000 บาทขึ้นไป	19.53	80.47
	$\chi^2 = 212.339^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	17.84	82.16
ทำงาน	17.89	82.11
	$\chi^2 = 0.019$, P-Value = 0.890	

ลักษณะ	สื่อบุคคล	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	26.27	73.73
สมรสและอยู่ด้วยกัน	17.06	82.94
สมรสแต่แยกกันอยู่	22.26	77.74
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	17.08	82.92
	$\chi^2 = 194.666^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	18.52	81.48
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	15.55	84.45
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	22.79	77.21
ปริญญาตรีขึ้นไป	27.49	72.51
	$\chi^2 = 525.279^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	23.37	76.63
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	13.95	86.05
	$\chi^2 = 744.349^{**}$, P-Value = 0.000	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	21.83	78.17
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	16.36	83.64
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	16.91	83.09
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	19.67	80.33
อยู่กับบุตรหรือหลาน	15.78	84.22
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	23.38	76.62
	$\chi^2 = 192.069^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	17.86	82.14

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.8 สื่อออนไลน์

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย การมีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 14

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า เพศชายมีส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์สูงกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 30.65 และ ร้อยละ 28.32 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาอายุกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์สูงสุด (ร้อยละ 41.67) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มีแนวโน้มลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 6.90)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด (ร้อยละ 38.74) และผู้ที่มีรายได้ 10,000-29,999 บาท มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 13.09) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์พบว่า ผู้ที่ปัจจุบันยังทำงานอยู่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ในสัดส่วนที่สูงกว่า ผู้ที่ปัจจุบันไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 34.80 และร้อยละ 22.75 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์สูงสุด (ร้อยละ 43.82) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 21.78) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์สูงสุด (ร้อยละ 71.82) และสัดส่วนในการเปิดรับจะค่อยๆ ลดลงในผู้ที่มีระดับศึกษาน้อยลง โดยผู้ที่ไม่เคยเรียน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 8.74) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ผู้ที่อาศัย

อยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนการเปิดรับสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 37.49 และ ร้อยละ 23.51 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้ที่มีส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์สูงสุด (ร้อยละ 37.53) และผู้ที่อยู่กับบุตรหรือหลาน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 22.74) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 55.83) แท็บเล็ต (ร้อยละ 53.76) และสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 34.02) เป็นผู้ที่มีสัดส่วนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด

ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	สื่อออนไลน์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	69.35	30.65
หญิง	71.68	28.32
$\chi^2 = 32.545^{**}$, P-Value = 0.000		
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	58.33	41.67
อายุ 60 ถึง 69 ปี	74.27	25.73
อายุ 70 ถึง 79 ปี	88.19	11.81
อายุ 80 ปีขึ้นไป	93.10	6.90
$\chi^2 = 3674.517^{**}$, P-Value = 0.000		

ลักษณะ	สื่อออนไลน์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	63.64	36.36
ต่ำกว่า 10,000 บาท	83.44	16.56
10,000-29,999 บาท	86.91	13.09
30,000-49,999 บาท	81.13	18.87
50,000 บาทขึ้นไป	61.26	38.74
	$\chi^2 = 3115.188^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	77.25	22.75
ทำงาน	65.20	34.80
	$\chi^2 = 878.630^{**}$, P-Value = 0.000	
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	59.19	40.81
สมรสและอยู่ด้วยกัน	69.78	30.22
สมรสแต่แยกกันอยู่	56.18	43.82
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	78.22	21.78
	$\chi^2 = 822.998^{**}$, P-Value = 0.000	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	91.26	8.74
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	78.85	21.15
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	50.48	49.52
ปริญญาตรีขึ้นไป	28.18	71.82
	$\chi^2 = 6856.402^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	62.51	37.49
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	76.49	23.51
	$\chi^2 = 1160.106^{**}$, P-Value = 0.000	

ลักษณะ	สื่อออนไลน์	
	ไม่ได้เปิดรับ (ร้อยละ)	เปิดรับ (ร้อยละ)
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	70.75	29.25
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	71.13	28.87
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	70.19	29.81
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	64.12	35.88
อยู่กับบุตรหรือหลาน	77.26	22.74
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	62.47	37.53
	$\chi^2 = 342.501^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	70.68	29.32
การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน (จำนวน 32,327)		
มีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน		
ไม่มี	95.78	4.22
มี	65.98	34.02
	$\chi^2 = 1721.588^{**}$, P-Value = 0.000	
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน		
ไม่มี	73.68	26.32
มี	46.24	53.76
	$\chi^2 = 1245.163^{**}$, P-Value = 0.000	
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน		
ไม่มี	75.45	24.55
มี	44.17	55.83
	$\chi^2 = 2070.567^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	70.35	29.65

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.3.9 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า เพศ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 15

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 92.49 และ ร้อยละ 91.70 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาอายุกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า กลุ่มอายุ 60-69 ปี มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 93.02) และกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 91.23) และพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มีแนวโน้มลดลงหลังอายุ 60-69 ปี โดยกลุ่มอายุ 70-79 ปี มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร้อยละ 92.67 และกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนการเปิดรับลดลงเหลือร้อยละ 92.52

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากที่สุด (ร้อยละ 92.82) และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 88.85)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 92.46) ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพโสด มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 90.58) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป มีสัดส่วนของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 93.72) และผู้ที่ไม่เคยเรียน จะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 90.60) ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอยู่อาศัยกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น เป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด (ร้อยละ 93.18) และผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียวจะเป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น้อยที่สุด (ร้อยละ 91.25) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น

ประโยชน์ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 93.46) และสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 92.25) เป็นผู้ที่มีสัดส่วนการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากที่สุด

ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ	
	ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย (ร้อยละ)	เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 สื่อ (ร้อยละ)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ		
ชาย	8.30	91.70
หญิง	7.51	92.49
	$\chi^2 = 10.649^{**}$, P-Value = 0.001	
อายุ		
อายุ 50 ถึง 59 ปี	8.77	91.23
อายุ 60 ถึง 69 ปี	6.98	93.02
อายุ 70 ถึง 79 ปี	7.33	92.67
อายุ 80 ปีขึ้นไป	7.48	92.52
	$\chi^2 = 47.819^{**}$, P-Value = 0.000	
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
ไม่มีรายได้	9.09	90.91
ต่ำกว่า 10,000 บาท	11.15	88.85
10,000-29,999 บาท	7.81	92.19
30,000-49,999 บาท	7.18	92.82
50,000 บาทขึ้นไป	7.72	92.28
	$\chi^2 = 52.027^{**}$, P-Value = 0.000	
การทำงาน		
ไม่ทำงาน	7.83	92.17
ทำงาน	7.86	92.14
	$\chi^2 = 0.023$, P-Value = 0.880	

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ	
	ไม่เปิดรับสื่อประเภทใด เลย (ร้อยละ)	เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 สื่อ (ร้อยละ)
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส		
โสด	9.42	90.58
สมรสและอยู่ด้วยกัน	7.83	92.17
สมรสแต่แยกกันอยู่	7.79	92.21
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	7.54	92.46
	$\chi^2 = 11.689^{**}$, P-Value = 0.009	
การศึกษา		
ไม่เคยเรียน	9.40	90.60
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	7.77	92.23
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	8.42	91.58
ปริญญาตรีขึ้นไป	6.28	93.72
	$\chi^2 = 26.331^{**}$, P-Value = 0.000	
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล (เมือง)	7.92	92.08
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	7.80	92.20
	$\chi^2 = 0.245$, P-Value = 0.621	
รูปแบบการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	8.75	91.25
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	6.82	93.18
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	8.36	91.64
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	8.04	91.96
อยู่กับบุตรหรือหลาน	6.98	93.02
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	8.67	91.33
	$\chi^2 = 41.623^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	7.85	92.15

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ	
	ไม่เปิดรับสื่อประเภทใด เลย (ร้อยละ)	เปิดรับสื่ออย่างน้อย 1 สื่อ (ร้อยละ)
การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน(จำนวน 32,327)		
มีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน		
ไม่มี	8.34	91.66
มี	7.75	92.25
	$\chi^2 = 1.919$, P-Value = 0.166	
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน		
ไม่มี	8.04	91.96
มี	6.39	93.61
	$\chi^2 = 12.909^{**}$, P-Value = 0.000	
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน		
ไม่มี	8.09	91.91
มี	6.54	93.46
	$\chi^2 = 14.582^{**}$, P-Value = 0.000	
รวม	7.84	92.16

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

ก่อนจะทำการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับหออกระจายข่าว วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ และสื่อบุคคล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ตามกรอบแนวคิดที่ 1 เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) ด้วยการวิเคราะห์ค่า Variance inflation factor (VIF) และ ค่า Tolerance ที่เป็นค่าส่วนกลับของค่า VIF เพื่อให้แน่ใจว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป โดยผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัวแปร ประกอบไปด้วยตัวแปร เพศ อายุ รายได้ การมีงานทำ เขตที่อยู่อาศัย การศึกษา สถานภาพสมรส และรูปแบบการอยู่อาศัย ของการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.020-1.484 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.674-0.980 ซึ่งค่า VIF ที่ต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance ที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014)

และในการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อออนไลน์ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) ของผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร ประกอบไปด้วยตัวแปร เพศ อายุ รายได้ การมีงานทำ เขตที่อยู่อาศัย การศึกษา สถานภาพสมรส รูปแบบการอยู่อาศัย การมีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน พบว่า มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.043-1.563 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.640-0.959 ซึ่งค่า VIF ที่ต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance ที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014)

สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) ตามกรอบแนวคิดที่ 1 ดังตารางที่ 16 และตารางที่ 17 มีรายละเอียดดังนี้

4.1.4.1 หออกระจายข่าว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหออกระจายข่าวกับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหออกระจายข่าวได้ร้อยละ 6 ($R^2 = 0.060$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านหออกระจายข่าวมีทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส

การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวน้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้ต่ำมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าประชากรที่มีรายได้สูง ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและคู่สมรสอยู่ในครัวเรือน / สถานภาพสมรสแต่คู่สมรสไม่อยู่ในครัวเรือน และมีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีสถานภาพโสดมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวน้อยกว่าประชากรสถานภาพอื่น ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน แต่ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวน้อยกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

4.1.4.2 วิทย์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุกับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุได้ร้อยละ 0.8 ($R^2 = 0.008$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านวิทยุมีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิง มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุน้อยกว่าเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท และ

50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวน้อยกว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและคู่ สมรสอยู่ในครัวเรือน มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุน้อยกว่า ประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว น้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

4.1.4.3 โทรทัศน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับ ปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ได้ร้อยละ 3.3 ($R^2 = 0.033$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อ ควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่าน โทรทัศน์มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ อายุ รายได้ การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน และสถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ผ่านโทรทัศน์มากกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี ขณะที่ผู้ที่มีอายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปีขึ้นไป มี โอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อน ให้เห็นว่า ในกลุ่มวัยก่อนสูงอายุ และวัยผู้สูงอายุตอนต้น มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มวัยอื่น ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่าประชากร ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้สูงมีโอกาที่จะเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำ ประชากรที่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะ เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษามีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่า ประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ผ่านโทรทัศน์น้อยกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่

สมรสเท่านั้น อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรศัพท์มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

4.1.4.4 หนังสือพิมพ์/นิตยสาร

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร ได้ร้อยละ 10 ($R^2 = 0.100$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน และรูปแบบการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิง มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร น้อยกว่าเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี อายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า ในกลุ่มวัยก่อนสูงอายุ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่ากลุ่มที่เป็นผู้สูงอายุ ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้ต่ำมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่มีรายได้สูง ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร น้อยกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษา มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร น้อยกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

4.1.4.5 แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 3 ($R^2 = 0.030$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และรูปแบบการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท และ 30,000-49,999 บาท มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อดำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ยิ่งประชากรมีรายได้ต่ำ ก็ยังมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่มีรายได้สูง ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษา มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

4.1.4.6 ป้ายประกาศ/โปสเตอร์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ได้ร้อยละ 3.5 ($R^2 = 0.035$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุ รายได้ การทำงาน และการศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี อายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปี ขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า ในกลุ่มวัยก่อนสูงอายุ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้ต่ำมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่มีรายได้สูง ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน และประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษา มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน

4.1.4.7 สื่อบุคคล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลได้ร้อยละ 4.4 ($R^2 = 0.044$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านสื่อบุคคลมีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิง มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล มากกว่าประชากรเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี อายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปี ขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล มากกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล มากกว่ากลุ่มวัยก่อนสูงอายุ ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สื่อบุคคลมากกว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้สูงมีโอกาที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำ ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น

ประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น / และอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรที่อยู่คนเดียว มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อคนน้อยกว่าประชากรที่อยู่กับสมาชิกอื่นภายในบ้าน

4.1.4.8 สื่อออนไลน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับปัจจัยทั้งหมด 11 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ได้ร้อยละ 31.3 ($R^2 = 0.313$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุผ่านสื่อออนไลน์มีทั้งหมด 10 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย การมีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิง มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าประชากรเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี อายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า ในกลุ่มผู้สูงอายุ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่ากลุ่มวัยก่อนสูงอายุ ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท และ 30,000-49,999 บาท มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท แต่ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ยิ่งประชากรที่มีระดับการศึกษาสูง ก็ยิ่งมีโอกาที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น

ประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ได้มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น / และอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว นอกจากนี้แล้ว ประชากรที่มีสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในครัวเรือน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอุปกรณ์เหล่านี้ในครัวเรือน

ตารางที่ 16 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ															
	หอกระจายข่าว		วิทยุ		โทรทัศน์		หนังสือพิมพ์/นิตยสาร		แผนพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ		ป้ายประกาศ/โปสเตอร์		สื่อบุคคล		สื่อออนไลน์	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
1. ลักษณะทางประชากร																
เพศ																
(กลุ่มอ้างอิง: ชาย)																
หญิง	0.977	[0.941-1.015]	0.865**	[0.829-0.903]	1.016	[0.975-1.059]	0.764**	[0.711-0.821]	1.032	[0.969-1.099]	0.944	[0.882-1.011]	1.155**	[1.100-1.213]	1.088**	[1.021-1.158]
อายุ																
(กลุ่มอ้างอิง: อายุ 50 ถึง 59 ปี)																
อายุ 60 ถึง 69 ปี	1.086**	[1.040-1.135]	1.073**	[1.023-1.127]	1.053*	[1.005-1.104]	0.885**	[0.815-0.961]	1.053	[0.981-1.131]	0.848**	[0.785-0.916]	1.336**	[1.262-1.413]	0.595**	[0.559-0.635]
อายุ 70 ถึง 79 ปี	1.028	[0.970-1.090]	1.035	[0.969-1.105]	0.897**	[0.844-0.954]	0.811**	[0.719-0.915]	1.032	[0.933-1.142]	0.726**	[0.646-0.815]	1.346**	[1.247-1.454]	0.317**	[0.287-0.350]
อายุ 80 ปีขึ้นไป	0.948	[0.867-1.036]	1.053	[0.953-1.165]	0.819**	[0.747-0.898]	0.683**	[0.551-0.848]	1.062	[0.901-1.253]	0.628**	[0.512-0.771]	1.645**	[1.452-1.863]	0.191**	[0.155-0.235]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ																
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)																
(กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)																
10,000-29,999 บาท	0.880**	[0.809-0.957]	0.814**	[0.742-0.893]	0.919	[0.843-1.001]	0.374**	[0.314-0.445]	0.588**	[0.506-0.683]	0.447**	[0.382-0.523]	1.502**	[1.350-1.671]	0.612**	[0.521-0.720]

ลักษณะ	การเปรียบเทียบ											
	หกรกระจายข่าว	วิทยุ	โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์ /นิตยสาร	แผ่นพับ/ใบปลิว/ หนังสือคู่มือสำหรับ ผู้สูงอายุ	ป้ายประกาศ/ โปสเตอร์	สื่อบุคคล	สื่อออนไลน์				
	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)				
30,000-49,999 บาท	0.815** [0.749- 0.886]	0.936 [0.854- 1.026]	1.127** [1.033- 1.229]	0.411** [0.347- 0.486]	0.702** [0.607- 0.812]	0.472** [0.405- 0.551]	1.598** [1.435- 1.778]	0.726** [0.622- 0.848]				
50,000 บาทขึ้นไป	0.588** [0.542- 0.637]	0.788** [0.722- 0.860]	1.326** [1.220- 1.441]	0.649** [0.562- 0.751]	0.938 [0.822- 1.072]	0.688** [0.600- 0.788]	1.299** [1.177- 1.434]	1.200* [1.040- 1.385]				
การทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน)												
ทำงาน	1.295** [1.239- 1.354]	1.137** [1.082- 1.195]	0.982 [0.937- 1.030]	1.039 [0.955- 1.131]	1.245** [1.157- 1.340]	1.257** [1.159- 1.364]	1.177** [1.112- 1.246]	1.030 [0.961- 1.104]				
3. ลักษณะทางสังคม												
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: โสด)												
สมรสและ อยู่ด้วยกัน	1.588** [1.344- 1.876]	1.229* [1.015- 1.488]	0.961 [0.805- 1.148]	0.980 [0.812- 1.191]	1.090 [0.829- 1.433]	0.971 [0.717- 1.316]	1.086 [0.887- 1.329]	0.961 [0.751- 1.229]				
สมรสแต่ แยกกันอยู่	1.166* [1.032- 1.317]	1.047 [0.914- 1.201]	1.023 [0.898- 1.166]	0.984 [0.856- 1.120]	1.084 [0.898- 1.308]	1.056 [0.862- 1.293]	1.132 [0.987- 1.300]	1.098 [0.942- 1.281]				
หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่/เคยสมรส	1.357** [1.225- 1.502]	1.120* [1.000- 1.255]	0.953 [0.856- 1.061]	0.750** [0.631- 0.892]	1.006 [0.855- 1.184]	0.975 [0.817- 1.164]	1.230** [1.095- 1.381]	0.864* [0.755- 0.990]				
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)												
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	1.282** [1.181- 1.392]	0.927 [0.846- 1.015]	1.329** [1.223- 1.444]	1.714** [1.330- 2.207]	1.521** [1.273- 1.818]	1.485** [1.216- 1.815]	1.357** [1.221- 1.508]	1.601** [1.333- 1.922]				
มัธยมศึกษาหรือ อนุปริญญา	0.880** [0.801- 0.967]	0.839** [0.756- 0.932]	1.803** [1.636- 1.988]	3.697** [2.849- 4.796]	2.187** [1.809- 2.644]	2.050** [1.658- 2.534]	1.074 [0.955- 1.208]	3.534** [2.923- 4.272]				

ลักษณะ	การได้รับสื่อ															
	หอกระจายข่าว		วิทยุ		โทรทัศน์		หนังสือพิมพ์/นิตยสาร		แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ		ป้ายประกาศ/โปสเตอร์		สื่อบุคคล		สื่อออนไลน์	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
บริเวณที่ขึ้นไป	0.795**	[0.713-0.885]	0.952	[0.845-1.071]	2.285**	[2.033-2.569]	7.801**	[5.987-10.165]	3.565**	[2.925-4.345]	3.037**	[2.433-3.790]	0.912	[0.801-1.037]	7.169**	[5.836-8.806]
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))																
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	1.610**	[1.551-1.672]	1.111**	[1.065-1.159]	0.793**	[0.761-0.826]	0.732**	[0.681-0.786]	1.122**	[1.054-1.195]	0.987	[0.922-1.057]	1.691**	[1.612-1.774]	0.765**	[0.723-0.810]
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)																
อยู่กับคู่สมรส เท่านั้น	1.006	[0.868-1.167]	1.011	[0.852-1.199]	1.265**	[1.080-1.481]	0.947	[0.707-1.269]	1.122	[0.876-1.438]	1.110	[0.841-1.465]	1.455**	[1.207-1.753]	0.836	[0.666-1.049]
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	0.861*	[0.743-0.996]	0.848	[0.717-1.005]	1.185*	[1.014-1.384]	0.860	[0.644-1.150]	0.977	[0.764-1.249]	1.102	[0.837-1.450]	1.404**	[1.168-1.687]	0.702**	[0.561-0.879]
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	0.884	[0.779-1.003]	0.800**	[0.691-0.926]	1.132	[0.991-1.293]	0.805	[0.622-1.043]	0.973	[0.785-1.206]	0.917	[0.721-1.167]	1.222*	[1.042-1.434]	0.811*	[0.671-0.980]
อยู่กับบุตรหรือหลาน	0.954	[0.890-1.023]	0.929	[0.860-1.005]	1.196**	[1.112-1.286]	1.102	[0.957-1.269]	1.059	[0.939-1.194]	1.064	[0.931-1.216]	1.260**	[1.153-1.377]	0.760**	[0.689-0.837]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	0.981	[0.886-1.085]	0.939	[0.838-1.052]	1.111	[0.998-1.237]	0.873	[0.733-1.039]	1.034	[0.879-1.215]	0.918	[0.768-1.097]	1.106	[0.984-1.244]	0.869	[0.745-1.015]

ลักษณะ	การได้รับสื่อ															
	หออกรายข่าว		วิทยุ		โทรทัศน์		หนังสือพิมพ์/นิตยสาร		แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ		ป้ายประกาศ/โปสเตอร์		สื่อบุคคล		สื่อออนไลน์	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
มีสมาชิกโทรคมนาคม (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.510** [4.739-6.406]
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.484** [1.360-1.619]
R ²	0.060		0.008		0.033		0.100		0.030		0.035		0.044		0.313	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของการได้รับสื่อ

4.1.4.9 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับปัจจัยทั้งหมด 11 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้ร้อยละ 1.20 ($R^2 = 0.012$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มีทั้งหมด 10 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน และการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การมีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิง มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 60 ถึง 69 ปี อายุ 70 ถึง 79 ปี และอายุ 80 ปี ขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าผู้ที่มีอายุ 50 ถึง 59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า ในกลุ่มผู้สูงอายุ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่ากลุ่มวัยก่อนสูงอายุ ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ขณะที่ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์น้อยกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน สะท้อนให้เห็นว่า ยิ่งประชากรที่มีระดับการศึกษาสูง ก็ยิ่งมีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้มากกว่า ประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น / คู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น / และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว นอกจากนี้แล้ว ประชากรที่มีแท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในครัวเรือน มีโอกาสที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอุปกรณ์เหล่านี้ในครัวเรือน

ตารางที่ 17 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 (n = 50,629)

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ	
	OR	(95% CI)
1. ลักษณะทางประชากร		
เพศ (กลุ่มอ้างอิง: ชาย)		
หญิง	1.159**	[1.054-1.273]
อายุ (กลุ่มอ้างอิง: อายุ 50 ถึง 59 ปี)		
อายุ 60 ถึง 69 ปี	1.302**	[1.177-1.440]
อายุ 70 ถึง 79 ปี	1.313**	[1.150-1.499]
อายุ 80 ปีขึ้นไป	1.530**	[1.240-1.887]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี) (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)		
10,000-29,999 บาท	1.403**	[1.171-1.680]
30,000-49,999 บาท	1.585**	[1.320-1.904]
50,000 บาทขึ้นไป	1.411**	[1.190-1.673]
การทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน)		
ทำงาน	1.144*	[1.031-1.270]
3. ลักษณะทางสังคม		
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: โสด)		
สมรสและอยู่ด้วยกัน	0.653*	[0.440-0.968]
สมรสแต่แยกกันอยู่	1.207	[0.961-1.516]
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรส	1.261*	[1.042-1.526]
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	1.340**	[1.123-1.598]
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	1.407**	[1.148-1.724]
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.683**	[1.310-2.162]
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))		
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	1.096*	[1.006-1.194]
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)		
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	2.400**	[1.652-3.487]
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน	1.802**	[1.247-2.606]
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น	2.015**	[1.443-2.812]
อยู่กับบุตรหรือหลาน	1.136	[0.987-1.306]

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อ	
	OR	(95% CI)
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.274*	[1.000-1.624]
การมีอุปกรณ์การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือน		
มีสมาร์ตโฟนในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)		
มี	1.059	[0.933-1.201]
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)		
มี	1.175*	[1.009-1.368]
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มี)		
มี	1.157*	[1.005-1.332]
R^2	0.012	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R^2 หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของการเปิดรับสื่อ

4.1.5 ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

ในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค เพื่อหาความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1 เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) ด้วยการวิเคราะห์ค่า Variance inflation factor (VIF) และค่า Tolerance เพื่อให้แน่ใจว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร ประกอบไปด้วยตัวแปร เพศ อายุ รายได้ การมีงานทำ เขตที่อยู่อาศัย การศึกษา สถานภาพสมรส รูปแบบการอยู่อาศัย การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ ของการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า กลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.009-1.192 และค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.839-0.991 และกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.020-1.388 และค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.720-0.981 ซึ่งค่า VIF ที่ต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance ที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014)

สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1 ดังตารางที่ 18-21 มีรายละเอียดดังนี้

สุขภาพกาย

การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 9.9 ($R^2 = 0.099$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน และการศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้น

ไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน และประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 14.0 ($R^2 = 0.140$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 9.1 ($R^2 = 0.091$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส และการศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด และประชากรที่

มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 12.3 ($R^2 = 0.123$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

การเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 12.7 ($R^2 = 0.127$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่ากลุ่ม

ประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 18.0 ($R^2 = 0.180$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ อยู่มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

สุขภาพใจ

การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 6.8 ($R^2 = 0.068$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้น

ไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 5.6 ($R^2 = 0.056$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และคู่สมรส บุตร หรือหลาน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 4.9 ($R^2 = 0.049$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดี

มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 4.6 ($R^2 = 0.046$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

การเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 5.5 ($R^2 = 0.055$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่

เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มีโอกาสมากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 5.7 ($R^2 = 0.057$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 2 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ และการศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท และประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน

การมีส่วนร่วม

การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 8.4 ($R^2 = 0.084$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน การศึกษา และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ อยู่มีโอกาสมากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาสมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสมากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรศัพท์กับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรศัพท์กับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 4.0 ($R^2 = 0.040$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรศัพท์กับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 2 ปัจจัย ได้แก่ รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะโทรศัพท์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรศัพท์มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 3.1 ($R^2 = 0.031$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 1.4 ($R^2 = 0.014$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด

1 ปัจจัย ได้แก่ การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

การเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 8.6 ($R^2 = 0.086$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 2.7 ($R^2 = 0.027$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 2 ปัจจัย ได้แก่ การศึกษา และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

การมีหลักประกันและความมั่นคง

การเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่าปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 8.1 ($R^2 = 0.081$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่า ประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่าปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 12.2 ($R^2 = 0.122$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาสูง

กว่ามีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่าประชากรที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 7.1 ($R^2 = 0.071$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับบุตรหรือหลาน / อยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 10.2 ($R^2 = 0.102$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

ผ่านสื่อบุคคลกับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท และประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า

การเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 12.1 ($R^2 = 0.121$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน สถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน และประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 15.0 ($R^2 = 0.150$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การ

ทำงาน และการศึกษา โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงาน มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน และประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า

ตารางที่ 18 อัตราส่วนโอกาสการเป็รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพกาย (n = 2,635)		สุขภาพกาย (n=3,710)		สุขภาพกาย (n=2,215)		สุขภาพกาย (n=2,999)		สุขภาพกาย (n=5,457)		สุขภาพกาย (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
1. ลักษณะทางประชากร												
เพศ (กลุ่มอ้างอิง: ชาย)												
หญิง	0.911	[0.749-1.108]	0.883	[0.751-1.040]	0.870	[0.698-1.085]	0.852	[0.722-1.005]	0.907	[0.802-1.024]	0.854	[0.699-1.044]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ												
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)												
(กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)												
10,000-29,999 บาท	2.747**	[1.634-4.619]	2.134**	[1.430-3.184]	3.123**	[1.765-5.525]	1.090	[0.819-1.449]	0.856	[0.691-1.060]	0.897	[0.651-1.235]
30,000-49,999 บาท	1.925**	[1.180-3.142]	2.261**	[1.531-3.340]	1.894*	[1.102-3.255]	1.060	[0.782-1.436]	0.864	[0.690-1.082]	0.815	[0.579-1.148]
50,000 บาทขึ้นไป	3.542**	[2.228-5.632]	4.104**	[2.834-5.945]	4.318**	[2.596-7.183]	1.840**	[1.389-2.438]	1.557**	[1.252-1.937]	1.622**	[1.176-2.237]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพกาย (n = 2,635)		สุขภาพกาย (n=3,710)		สุขภาพกาย (n=2,215)		สุขภาพกาย (n=2,999)		สุขภาพกาย (n=5,457)		สุขภาพกาย (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
การทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน)												
ทำงาน	1.899**	[1.537-2.347]	1.634**	[1.368-1.951]	1.819**	[1.432-2.312]	1.873**	[1.562-2.246]	1.855**	[1.626-2.117]	1.964**	[1.580-2.441]
3. ลักษณะทางสังคม												
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: โสด)												
สมรสและอยู่ด้วยกัน	0.628	[0.295-1.338]	0.636	[0.337-1.201]	0.520	[0.223-1.213]	1.192	[0.583-2.441]	0.904	[0.523-1.561]	0.668	[0.276-1.617]
สมรสแต่แยกกันอยู่	0.582	[0.339-1.002]	0.554*	[0.344-0.891]	0.868	[0.456-1.654]	0.716	[0.426-1.203]	0.719	[0.462-1.118]	0.402**	[0.209-0.774]
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	0.625	[0.386-1.012]	0.559**	[0.369-0.847]	0.639	[0.372-1.096]	0.938	[0.625-1.409]	0.708*	[0.507-0.988]	0.564*	[0.338-0.940]
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)												
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.907	[0.557-1.478]	1.109	[0.777-1.582]	0.913	[0.535-1.559]	1.058	[0.785-1.426]	1.111	[0.914-1.352]	1.014	[0.715-1.437]
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	1.308	[0.782-2.188]	1.502*	[1.020-2.213]	1.518	[0.860-2.681]	2.263**	[1.571-3.259]	1.719**	[1.299-2.276]	2.050**	[1.301-3.228]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพกาย (n = 2,635)		สุขภาพกาย (n=3,710)		สุขภาพกาย (n=2,215)		สุขภาพกาย (n=2,109)					
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)				
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.023*	[1.064-3.846]	1.295	[0.789-2.125]	1.729	[0.874-3.418]	4.230**	[2.723-6.572]	5.686**	[3.75-8.622]	5.157**	[2.899-9.172]
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))												
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	1.015	[0.839-1.228]	1.014	[0.864-1.190]	1.076	[0.868-1.334]	0.881	[0.743-1.044]	0.874*	[0.773-0.989]	0.886	[0.726-1.081]
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)												
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	1.310	[0.670-2.561]	1.051	[0.600-1.841]	1.612	[0.768-3.382]	0.635	[0.332-1.212]	0.866	[0.539-1.391]	0.704	[0.319-1.551]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน	1.791	[0.929-3.451]	1.397	[0.806-2.420]	2.071*	[1.000-4.287]	0.677	[0.357-1.282]	0.816	[0.511-1.303]	0.654	[0.300-1.426]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน และผู้อื่น	1.219	[0.673-2.206]	1.007	[0.613-1.652]	1.383	[0.706-2.706]	1.164	[0.696-1.945]	0.822	[0.563-1.200]	0.925	[0.490-1.746]
อยู่กับบุตรหรือหลาน	1.466	[0.989-2.175]	1.340	[0.952-1.887]	1.206	[0.773-1.884]	0.870	[0.663-1.141]	0.857	[0.705-1.042]	0.835	[0.602-1.158]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.275	[0.801-1.846]	1.379	[0.930-1.946]	1.562	[0.903-2.346]	0.986	[0.647-1.481]	1.056	[0.742-1.501]	0.924	[0.542-1.551]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพกาย (n = 2,635)		สุขภาพกาย (n=3,710)		สุขภาพกาย (n=2,215)		สุขภาพกาย (n=5,457)		สุขภาพกาย (n=2,109)			
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)		
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ												
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	0.977	[0.792- 1.206)	-	2.045)	-	2.702)	0.688**	[0.577- 0.820)	-	1.503)	-	1.574)
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	0.976	[0.837- 1.139)	-	-	-	-	1.120	[0.995- 1.261)	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อ ออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	-	-	1.630*	[1.110- 2.393)	-	-	-	-	2.342*	[1.202- 4.564)
R ²	0.099		0.091		0.127		0.140		0.123		0.180	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 19 อัตราส่วนโอกาสการเป็รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพใจ (n = 2,635)		สุขภาพใจ (n=3,710)		สุขภาพใจ (n=2,215)		สุขภาพใจ (n = 2,999)		สุขภาพใจ (n=5,457)			
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)		
1. ลักษณะทางประชากร												
เพศ (กลุ่มอ้างอิง: ชาย)												
หญิง	0.881	[0.732-1.061]	1.112	[0.954-1.297]	1.054	[0.858-1.296]	1.242*	[1.054-1.464]	1.054	[0.933-1.191]	1.064	[0.873-1.296]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ												
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี) (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)												
10,000-29,999 บาท	2.521**	[1.507-4.218]	1.752**	[1.179-2.603]	2.613**	[1.500-4.552]	1.120	[0.860-1.459]	0.818	[0.667-1.003]	0.973	[0.720-1.315]
30,000-49,999 บาท	1.751*	[1.079-2.841]	1.466*	[0.999-2.151]	2.078**	[1.225-3.527]	1.396*	[1.050-1.857]	1.107	[0.892-1.375]	1.352	[0.978-1.869]
50,000 บาทขึ้นไป	2.903**	[1.835-4.592]	2.614**	[1.815-3.764]	3.329**	[2.030-5.457]	1.660**	[1.267-2.173]	1.490**	[1.201-1.848]	1.747**	[1.274-2.395]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป					
	สุขภาพใจ (n = 2,635)		สุขภาพใจ (n=3,710)		สุขภาพใจ (n = 2,999)		สุขภาพใจ (n=5,457)		สุขภาพใจ (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
การทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน)										
ทำงาน	1.254*	[1.016-1.548]	1.105	[0.925-1.320]	0.977	[0.814-1.173]	1.004	[0.877-1.148]	0.869	[0.699-1.079]
3. ลักษณะทางสังคม										
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: โสด)										
สมรสและอยู่ด้วยกัน	1.311	[0.638-2.693]	2.050*	[1.129-3.721]	2.118*	[1.038-4.322]	1.015	[0.594-1.734]	1.822	[0.783-4.240]
สมรสแต่แยกกันอยู่	1.353	[0.836-2.190]	1.310	[0.854-2.008]	0.982	[0.586-1.644]	0.843	[0.543-1.309]	1.296	[0.689-2.438]
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	1.256	[0.825-1.911]	1.051	[0.734-1.507]	1.143	[0.763-1.714]	0.981	[0.704-1.367]	1.493	[0.914-2.440]
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)										
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.912	[0.568-1.467]	1.024	[0.721-1.455]	1.276	[0.966-1.685]	1.034	[0.858-1.245]	1.144	[0.822-1.592]
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	1.295	[0.788-2.128]	1.342	[0.920-1.958]	1.786**	[1.256-2.540]	1.652**	[1.242-2.197]	1.789*	[1.144-2.798]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี						อายุ 60 ปีขึ้นไป					
	สุขภาพใจ (n = 2,635)		สุขภาพใจ (n=3,710)		สุขภาพใจ (n=2,215)		สุขภาพใจ (n = 2,999)		สุขภาพใจ (n=5,457)		สุขภาพใจ (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.018*	[1.111- 3.666]	1.288	[0.801- 2.071]	1.801	[0.966- 3.357]	5.249**	[3.206- 8.595]	4.575**	[2.841- 7.369]	3.827**	[2.116- 6.922]
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่ม อ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))												
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	1.545**	[1.288- 1.854]	1.391**	[1.196- 1.617]	1.282*	[1.047- 1.570]	1.359**	[1.149- 1.607]	1.130	[1.000- 1.276]	1.166	[0.958- 1.419]
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)												
อยู่กับคู่สมรส เท่านั้น	1.767	[0.904- 3.456]	0.714	[0.411- 1.240]	1.180	[0.576- 2.415]	0.417**	[0.219- 0.795]	1.070	[0.674- 1.698]	0.582	[0.272- 1.247]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน	1.554	[0.810- 2.983]	0.704	[0.411- 1.207]	0.980	[0.488- 1.969]	0.512*	[0.271- 0.967]	1.121	[0.711- 1.768]	0.748	[0.353- 1.585]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน และผู้อื่น	1.681	[0.933- 3.030]	0.694	[0.430- 1.120]	1.042	[0.558- 1.949]	0.672	[0.407- 1.108]	1.032	[0.719- 1.481]	0.811	[0.443- 1.483]
อยู่กับบุตรหรือ หลาน	1.182	[0.817- 1.711]	0.808	[0.585- 1.116]	1.445	[0.952- 2.195]	0.997	[0.762- 1.304]	1.222*	[1.010- 1.478]	0.868	[0.629- 1.199]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.274	[0.842- 1.941]	1.011	[0.711- 1.441]	1.406	[0.890- 2.211]	0.986	[0.645- 1.491]	1.148	[0.805- 1.621]	1.256	[0.738- 2.141]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	สุขภาพใจ (n = 2,635)		สุขภาพใจ (n=3,710)		สุขภาพใจ (n=2,215)		สุขภาพใจ (n=2,999)		สุขภาพใจ (n=5,457)		สุขภาพใจ (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ												
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	0.847	[0.697- 1.031)	-	1.438)	-	2.222)	1.000	[0.842- 1.188)	-	1.639)	-	2.137)
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	0.854*	[0.737- 0.988)	-	-	-	-	1.035	[0.920- 1.163)	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อ ออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	-	-	1.562*	[1.112- 2.194)	-	-	-	-	0.834	[0.470- 1.481)
R ²	0.068		0.049		0.055		0.056		0.046		0.057	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 20 อัตราส่วนโอกาสการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564 ตาม
กรอบแนวคิดที่ 2.1

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	การมีส่วนร่วม (n = 2,635)		การมีส่วนร่วม (n=3,710)		การมีส่วนร่วม (n=2,215)		การมีส่วนร่วม (n=2,999)		การมีส่วนร่วม (n=5,457)		การมีส่วนร่วม (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
1. ลักษณะทางประชากร												
เพศ (กลุ่มอ้างอิง: ชาย)												
หญิง	0.834	[0.611-1.137]	0.773*	[0.612-0.978]	0.742	[0.522-1.054]	1.007	[0.794-1.277]	0.876	[0.753-1.020]	1.033	[0.791-1.348]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ												
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)												
(กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)												
10,000-29,999 บาท	0.588	[0.277-1.250]	0.608	[0.343-1.078]	0.779	[0.344-1.763]	1.046	[0.723-1.512]	0.929	[0.716-1.206]	1.075	[0.705-1.638]
30,000-49,999 บาท	0.575	[0.281-1.177]	0.517*	[0.295-0.905]	0.643	[0.289-1.427]	0.927	[0.623-1.380]	0.800	[0.605-1.057]	1.188	[0.767-1.841]
50,000 บาทขึ้นไป	0.311**	[0.158-0.615]	0.443**	[0.263-0.745]	0.315**	[0.147-0.673]	0.806	[0.549-1.183]	0.875	[0.667-1.149]	0.858	[0.555-1.327]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	การมีส่วนร่วม (n = 2,635)		การมีส่วนร่วม (n=3,710)		การมีส่วนร่วม (n=2,215)		การมีส่วนร่วม (n = 2,999)		การมีส่วนร่วม (n=5,457)		การมีส่วนร่วม (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
การทำงาน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ทำงาน) ทำงาน	1.411	[0.974-2.045]	1.370*	[1.020-1.841]	1.328	[0.877-2.011]	1.230	[0.948-1.597]	1.069	[0.904-1.263]	1.294	[0.971-1.723]
3. ลักษณะทางสังคม												
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง: โสด) สมรสและอยู่ด้วยกัน สมรสแต่แยกกันอยู่	0.600	[0.213-1.684]	0.797	[0.340-1.872]	0.457	[0.147-1.424]	0.714	[0.253-2.015]	1.650	[0.809-3.363]	1.575	[0.438-5.664]
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ	1.042	[0.522-2.078]	0.514	[0.263-1.004]	0.805	[0.354-1.830]	1.119	[0.505-2.480]	1.277	[0.708-2.302]	1.214	[0.500-2.944]
	0.495*	[0.253-0.968]	0.900	[0.533-1.522]	0.498	[0.231-1.074]	0.975	[0.509-1.868]	1.120	[0.703-1.784]	0.927	[0.445-1.930]
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	0.874	[0.391-1.951]	1.091	[0.601-1.981]	1.055	[0.421-2.644]	0.949	[0.647-1.392]	1.034	[0.813-1.314]	1.746*	[1.036-2.944]
	1.444	[0.631-3.307]	1.429	[0.764-2.672]	1.401	[0.54-3.637]	0.598	[0.347-1.030]	0.732	[0.506-1.059]	1.083	[0.540-2.172]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี						อายุ 60 ปีขึ้นไป					
	การมีส่วนร่วม (n = 2,635)		การมีส่วนร่วม (n=3,710)		การมีส่วนร่วม (n=2,215)		การมีส่วนร่วม (n = 2,999)		การมีส่วนร่วม (n=5,457)		การมีส่วนร่วม (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
ปริญญาตรีขึ้นไป	0.818	[0.302- 2.216]	1.941	[0.937- 4.02]	1.399	[0.476- 4.111]	1.191	[0.665- 2.135]	0.890	[0.557- 1.424]	2.159*	[1.042- 4.474]
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่ม อ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))												
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	2.455**	[1.789- 3.367]	1.554**	[1.216- 1.985]	2.047**	[1.438- 2.914]	1.226	[0.965- 1.558]	0.995	[0.853- 1.161]	1.203	[0.921- 1.571]
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)												
อยู่กับคู่สมรส เท่านั้น	0.368*	[0.136- 0.993]	0.811	[0.366- 1.797]	0.632	[0.215- 1.856]	2.022	[0.818- 4.998]	0.972	[0.538- 1.756]	0.825	[0.263- 2.587]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน	0.631	[0.250- 1.589]	0.696	[0.320- 1.512]	1.033	[0.375- 2.841]	1.817	[0.743- 4.444]	0.811	[0.452- 1.457]	0.733	[0.236- 2.274]
อยู่กับคู่สมรส บุตร หรือหลาน และผู้อื่น	0.865	[0.367- 2.041]	1.032	[0.510- 2.088]	1.404	[0.549- 3.591]	1.797	[0.896- 3.607]	0.991	[0.608- 1.617]	0.755	[0.288- 1.983]
อยู่กับบุตรหรือ หลาน	0.768	[0.419- 1.410]	1.003	[0.608- 1.655]	1.462	[0.742- 2.878]	2.113**	[1.423- 3.137]	1.160	[0.903- 1.491]	1.774*	[1.142- 2.755]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	0.359**	[0.175- 0.727]	0.727	[0.428- 1.250]	0.449	[0.196- 1.000]	1.280	[0.662- 2.490]	0.896	[0.543- 1.461]	0.936	[0.431- 2.040]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป					
	การมีส่วนร่วม (n = 2,635)		การมีส่วนร่วม (n=3,710)		การมีส่วนร่วม (n=2,215)		การมีส่วนร่วม (n=5,457)		การมีส่วนร่วม (n=2,109)	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ										
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	1.055	[0.754-1.475]	-	-	-	-	0.613**	[0.468-0.802]	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	-	1.279*	[1.019-1.605]	-	-	-	-	1.341**	[1.153-1.56]
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	-	-	-	0.320**	[0.139-0.736]	-	-	-	-
R ²	0.084		0.031		0.086		0.040		0.014	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 21 อัตราส่วนโอกาสการเป็รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป
พ.ศ. 2564 ตามกรอบแนวคิดที่ 2.1

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป							
	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n = 2,635)		การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=3,710)		การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=2,215)		การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n = 2,999)		การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=5,457)			
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)		
1. ลักษณะทางประชากร												
เพศ (กลุ่มอ้างอิง: ชาย)												
หญิง	1.271**	[1.074-1.504]	1.389**	[1.206-1.599]	1.508**	[1.251-1.818]	1.159	[0.982-1.367]	1.234**	[1.092-1.394]	1.130	[0.926-1.378]
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ												
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี) (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 10,000 บาท)												
10,000-29,999 บาท	1.354	[0.746-2.458]	1.715*	[1.073-2.740]	2.001*	[1.008-3.973]	1.115	[0.839-1.481]	0.976	[0.785-1.214]	1.003	[0.728-1.381]
30,000-49,999 บาท	3.070**	[1.750-5.385]	3.313**	[2.106-5.214]	4.869**	[2.524-9.391]	1.463*	[1.087-1.969]	1.821**	[1.455-2.279]	1.468*	[1.052-2.048]
50,000 บาทขึ้นไป	2.610**	[1.523-4.511]	3.198**	[2.068-5.011]	4.322**	[2.304-7.761]	2.673**	[2.019-3.561]	2.676**	[2.144-3.361]	2.611**	[1.892-3.631]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี			อายุ 60 ปีขึ้นไป		
	การมีหลักประกัน และความมั่นคง	การมีหลักประกัน และความมั่นคง	การมีหลักประกัน และความมั่นคง	การมีหลักประกัน และความมั่นคง	การมีหลักประกัน และความมั่นคง	การมีหลักประกัน และความมั่นคง
	(n = 2,635)	(n=3,710)	(n=2,215)	(n = 2,999)	(n=5,457)	(n=2,109)
	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)
การทำงาน (กลุ่ม อ้างอิง: ไม่ทำงาน)						
ทำงาน	1.603** [1.311- 1.959]	1.418** [1.198- 1.677]	1.224 [0.979- 1.530]	1.239* [1.035- 1.482]	1.138 [0.998- 1.298]	1.247* [1.006- 1.545]
3. ลักษณะทางสังคม						
สถานภาพสมรส (กลุ่ม อ้างอิง: โสด)						
สมรสและอยู่ ด้วยกัน	0.841 [0.429- 1.648]	0.532* [0.299- 0.947]	1.506 [0.701- 3.239]	0.900 [0.442- 1.834]	0.921 [0.537- 1.579]	0.830 [0.353- 1.954]
สมรสแต่แยกกันอยู่	0.799 [0.502- 1.273]	0.658* [0.438- 0.988]	0.837 [0.499- 1.405]	1.164 [0.694- 1.951]	1.276 [0.823- 1.978]	0.881 [0.467- 1.661]
หม้าย/หย่า/แยกกัน อยู่/เคยสมรสฯ	0.843 [0.557- 1.277]	0.600** [0.422- 0.855]	0.700 [0.448- 1.094]	1.032 [0.689- 1.547]	1.004 [0.721- 1.398]	0.934 [0.570- 1.531]
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)						
ประถมศึกษาหรือ ต่ำกว่า	1.241 [0.787- 1.958]	1.230 [0.877- 1.726]	1.187 [0.720- 1.956]	1.485* [1.098- 2.009]	1.275* [1.049- 1.551]	1.430* [1.002- 2.040]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี				อายุ 60 ปีขึ้นไป					
	การมีหลักประกัน และความมั่นคง		การมีหลักประกัน และความมั่นคง		การมีหลักประกัน และความมั่นคง		การมีหลักประกัน และความมั่นคง			
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)		
อยู่กับบุตรหรือ หลาน	2.168**	[1.508- 3.116]	2.014**	[1.470- 2.760]	0.854	[0.654- 1.116]	0.887	[0.732- 1.075]	0.795	[0.575- 1.098]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.607*	[1.074- 2.405]	1.243	[0.882- 1.752]	0.839	[0.550- 1.281]	0.970	[0.682- 1.379]	0.854	[0.506- 1.441]
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ										
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)										
เปิดรับ	0.740**	[0.616- 0.889]	-	-	0.718**	[0.603- 0.854]	-	-	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)										
เปิดรับ	-	-	1.048	[0.915- 1.200]	-	-	0.914	[0.814- 1.028]	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อ ออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)										
เปิดรับ	-	-	-	-	-	-	-	-	1.691	[0.905- 3.160]

ลักษณะ	อายุ 50-59 ปี			อายุ 60 ปีขึ้นไป		
	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n = 2,635)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=3,710)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=2,215)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n = 2,999)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=5,457)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=2,109)
	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)	OR (95% CI)
R ²	0.081	0.071	0.121	0.122	0.102	0.150

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ศูนย์พัฒนาระบบสุขภาพ
WALAILAK UNIVERSITY

ในการหาความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ตามกรอบแนวคิดที่ 2.2 เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเอง (Multicollinearity) ด้วยการวิเคราะห์ค่า Variance inflation factor (VIF) และค่า Tolerance เพื่อให้แน่ใจว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 9 ตัวแปร ประกอบไปด้วยตัวแปร เพศ อายุ รายได้ การมีงานทำ เขตที่อยู่อาศัย การศึกษา สถานภาพสมรส รูปแบบการอยู่อาศัย การเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ของการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า กลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.021-1.164 และค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.859-0.980 และกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.027-1.255 และค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.797- 0.973 ซึ่งค่า VIF ที่ต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance ที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ไม่พบปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2014)

สำหรับผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) ตามกรอบแนวคิดที่ 2.2 ดังตารางที่ 22-23 มีรายละเอียดดังนี้

สุขภาพกาย

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบาย การแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 5.3 ($R^2 = 0.053$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูล

ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย ได้ร้อยละ 11.3 ($R^2 = 0.113$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพกาย มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีสุขภาพกายดีกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า ประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ / โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีสุขภาพกายดีมากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

สุขภาพใจ

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 3.7 ($R^2 = 0.037$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และรูปแบบการอยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้

เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ / โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจกับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 6.6 ($R^2 = 0.066$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ สถานภาพสมรส การศึกษา รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทำงาน และเขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า ประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลานมีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ / โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีสุขภาพใจดีมากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

การมีส่วนร่วม

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีส่วนร่วม กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบาย การแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ 2.5 ($R^2 = 0.025$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการ เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดย ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ และการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีส่วนร่วมน้อยกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มี รายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะ มีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่ จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีโอกาสที่ จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีส่วน ร่วมได้มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และอยู่ ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมี ส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบาย การแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ ได้ร้อยละ 5.8 ($R^2 = 0.058$) ที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพใจ มีทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยที่ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีรายได้ มากกว่าจะมีส่วนร่วมน้อยกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อย กว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้ มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญา ตรีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/

หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้น้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ /โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมได้มากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

การมีหลักประกันและความมั่นคง

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 9.0 ($R^2 = 0.090$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับสื่อบุคคลและสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีหลักประกันและความมั่นคงดีกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ประชากรที่อาศัยอยู่กับบุตรหรือหลาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ / โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง กับปัจจัยทั้งหมด 8 ปัจจัย ของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการแปรผันของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ร้อยละ 12.3 ($R^2 = 0.123$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อควบคุมปัจจัยอื่น ๆ แล้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการมีหลักประกันและความมั่นคง มีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ การทำงาน สถานภาพสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย รูปแบบการอยู่อาศัย และการเปิดรับสื่อบุคคลและสื่อออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรเพศหญิงมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรเพศชาย ประชากรที่มีรายได้มากกว่าจะมีหลักประกันและความมั่นคงดีกว่าประชากรที่มีรายได้น้อยกว่า โดยประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 10,000-29,999 บาท 30,000-49,999 บาท และ 50,000 บาทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท ประชากรที่ทำงานมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงได้มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่เป็นโสด ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่มีการศึกษาน้อยกว่า ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น / คู่สมรส บุตรหรือหลาน / คู่สมรส บุตรหรือหลาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น / บุตรหรือหลาน / อยู่ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงน้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว และประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ / โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น / โทรทัศน์ และสื่ออื่น มีโอกาสที่จะมีหลักประกันและความมั่นคงมากกว่าประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์อย่างเดียว

ลักษณะ	สุขภาพกาย			สุขภาพใจ			การมีส่วนร่วม			การมีหลักประกันและความเป็นมงคล		
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
สมรสและอยู่ด้วยกัน	1.037	[0.748-1.437]	1.027	[0.747-1.410]	1.514	[0.979-2.340]	1.152	[0.859-1.544]				
สมรสแต่แยกกันอยู่ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/ เคยสมรสฯ	1.110	[0.893-1.381]	1.238	[0.990-1.549]	1.581**	[1.172-2.131]	1.416**	[1.159-1.731]				
0.888	[0.733-1.075]	1.003	[0.826-1.218]	1.306	[0.989-1.725]	1.318**	[1.104-1.575]					
การศึกษา												
(กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)												
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.872	[0.694-1.097]	1.103	[0.884-1.377]	1.266	[0.923-1.734]	1.102	[0.895-1.356]				
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	0.922	[0.726-1.173]	1.322*	[1.048-1.668]	1.252	[0.903-1.738]	1.348**	[1.085-1.676]				
ปริญญาตรีขึ้นไป	1.649**	[1.251-2.173]	3.165**	[2.398-4.176]	0.927	[0.643-1.338]	3.421**	[2.662-4.397]				
เขตที่อยู่อาศัย												
(กลุ่มอ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))												
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	1.022	[0.945-1.105]	1.183**	[1.095-1.279]	1.231**	[1.113-1.362]	1.287**	[1.199-1.382]				
รูปแบบการอยู่อาศัย												
(กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)												
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	1.092	[0.807-1.478]	1.098	[0.819-1.472]	0.663*	[0.450-0.978]	1.208	[0.919-1.586]				
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือ หลาน	1.309	[0.970-1.765]	1.246	[0.933-1.664]	0.792	[0.541-1.160]	1.112	[0.850-1.454]				
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือ หลาน และผู้อื่น	1.380*	[1.057-1.802]	0.918	[0.708-1.189]	0.730	[0.517-1.032]	0.809	[0.635-1.030]				

ลักษณะ	สุขภาพกาย		สุขภาพใจ		การมีส่วนร่วม		การมีหลักประกันและความเป็นมงคล	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
อยู่กับบุตรหรือหลาน	1.055	[0.899-1.239]	1.071	[0.907-1.264]	0.853	[0.691-1.053]	0.802**	[0.688-0.935]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.172	[0.972-1.414]	1.055	[0.872-1.277]	0.521**	[0.391-0.693]	0.783**	[0.659-0.932]
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ								
เปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์								
(กลุ่มอ้างอิง: เปิดรับโทรทัศน์อย่างเดียว)								
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์	0.879	[0.680-1.137]	1.449**	[1.123-1.869]	0.718	[0.451-1.142]	1.767**	[1.406-2.221]
เปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น	1.180	[0.983-1.418]	1.561**	[1.315-1.853]	1.897**	[1.421-2.532]	2.960**	[2.514-3.485]
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น	0.831*	[0.692-0.999]	1.374**	[1.157-1.633]	1.598**	[1.195-2.138]	2.418**	[2.051-2.851]
R²	0.053		0.037		0.025		0.090	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ลักษณะ	สุขภาพกาย			สุขภาพใจ			การมีส่วนร่วม			การมีหลักประกันและความเป็นมงคล		
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
สมรสและอยู่ด้วยกัน	1.626**	[1.207-2.191]	1.415*	[1.035-1.934]	1.274	[0.907-1.790]	1.702**	[1.256-2.308]				
สมรสแต่แยกกันอยู่ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/ เคยสมรสฯ	1.128	[0.905-1.406]	1.041	[0.819-1.323]	0.945	[0.718-1.245]	0.949	[0.755-1.193]				
การศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)	0.904	[0.757-1.079]	0.870	[0.720-1.051]	1.499**	[1.207-1.861]	1.043	[0.867-1.254]				
ประถมศึกษา (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เคยเรียน)												
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	1.312**	[1.149-1.497]	1.169*	[1.031-1.327]	1.029	[0.897-1.181]	1.213**	[1.067-1.378]				
มัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา	1.843**	[1.573-2.160]	1.740**	[1.482-2.042]	0.589**	[0.494-0.703]	1.526**	[1.304-1.787]				
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.551**	[2.135-3.047]	2.879**	[2.363-3.509]	0.556**	[0.455-0.680]	3.129**	[2.587-3.785]				
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: ในเขตเทศบาล (เมือง))												
นอกเขตเทศบาล (ชนบท)	0.992	[0.932-1.056]	0.975	[0.913-1.04]	1.368**	[1.277-1.466]	1.125**	[1.055-1.199]				
รูปแบบการอยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: อยู่คนเดียว)												
อยู่กับคู่สมรสเท่านั้น	0.672**	[0.517-0.872]	0.707*	[0.539-0.927]	1.177	[0.885-1.566]	0.640**	[0.491-0.834]				
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือ หลาน	0.635**	[0.490-0.823]	0.713*	[0.545-0.934]	1.108	[0.835-1.471]	0.606**	[0.466-0.788]				
อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือ หลาน และผู้อื่น	0.942	[0.764-1.160]	0.902	[0.730-1.113]	0.915	[0.730-1.149]	0.464**	[0.375-0.574]				

ลักษณะ	สุขภาพกาย		สุขภาพใจ		การมีส่วนร่วม		การมีหลักประกันและความเป็นมงคล	
	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
อยู่กับบุตรหรือหลาน	0.900	[0.809-1.001]	1.089	[0.977-1.214]	0.824**	[0.733-0.926]	0.802**	[0.720-0.893]
อยู่ร่วมกับผู้อื่น	0.990	[0.829-1.184]	0.961	[0.796-1.160]	0.775*	[0.625-0.961]	0.785*	[0.654-0.944]
4. ประเภทสื่อที่เปิดรับ								
เปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์								
(กลุ่มอ้างอิง: เปิดรับโทรทัศน์อย่างเดียว)								
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์	2.040**	[1.541-2.700]	1.625**	[1.182-2.234]	2.087**	[1.383-3.148]	1.490**	[1.126-1.971]
เปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น	2.124**	[1.835-2.458]	1.845**	[1.586-2.147]	3.943**	[3.113-4.994]	2.872**	[2.474-3.333]
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น	1.248**	[1.086-1.434]	1.146	[0.996-1.319]	3.532**	[2.806-4.445]	1.988**	[1.727-2.287]
R²	0.113		0.066		0.058		0.123	

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

4.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงคุณลักษณะของสื่อ 3 ประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่อบุคคล ที่มีผลต่อการตัดสินใจเปิดรับสื่อประเภทนั้นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเนื้อหาหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ที่ได้รับจากสื่อแต่ละประเภท ในมิติของประเภทสื่อกับช่องทางการเข้าถึง ความถี่ในการเปิดรับ รูปแบบของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อทั้ง 3 ประเภทกับคุณภาพชีวิตของประชากรไทย อายุ 50-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป เพื่อขยายผลการศึกษาเชิงปริมาณในกรอบแนวคิดที่ 2 ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.2.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.2 การเปิดรับสื่อแต่ละประเภท ในมิติคุณลักษณะของสื่อ ช่องทาง และความถี่ในการเปิดรับ

4.2.3 ลักษณะของเนื้อหาจากสื่อแต่ละประเภท

4.2.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 15 คน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 11 คน และต่างจังหวัด 4 คน เป็นผู้ชาย 8 คน และผู้หญิง 7 คน มีผู้แทนในกลุ่มอายุต่างๆ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือ กลุ่มอายุ 50 ถึง 59 ปี จำนวน 4 คน กลุ่มอายุ 60-69 ปี จำนวน 5 คน กลุ่มอายุ 70 ถึง 79 ปี จำนวน 3 คน และกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไปจำนวน 3 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป และมีระดับการศึกษาสูงสุดที่ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 4 คน ระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญา จำนวน 2 คน และระดับปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน 9 คน

4.2.2 การเปิดรับสื่อแต่ละประเภท ในมิติคุณลักษณะของสื่อ ช่องทาง และความถี่ในการเปิดรับ

โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ เพราะต้องผ่านกระบวนการคัดกรองก่อนนำมาออกอากาศจากทางสถานีโทรทัศน์หรือผู้ผลิต และออกอากาศผ่านอุปกรณ์ที่มีจอรับขนาดใหญ่ ทำให้เหมาะกับผู้สูงอายุ แต่มีข้อด้อยคือเป็นสื่อที่ผู้รับไม่สามารถเลือกรับเนื้อหาได้ตามความต้องการในช่วงเวลาที่ต้องการรับชม เพราะทางสถานีโทรทัศน์หรือผู้ผลิต จะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและเลือกช่วงเวลาในการออกอากาศ และมักจะมีรายการโฆษณาที่ไม่สามารถกดข้ามได้ เนื้อหารายการที่ออกอากาศผ่านทางโทรทัศน์ไม่ค่อยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุหรือมีในจำนวนจำกัดและไม่

หลากหลาย ทั้งนี้อาจเพราะการผลิตรายการทางโทรทัศน์มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นความถี่ในการรับเปิดข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะรับชมผ่านรายการสดตามเวลาที่ออกอากาศ ไม่นิยมรับชมย้อนหลัง โดยจะรับชมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่ละครึ่งที่รับชมใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที

แม้กลุ่มตัวอย่างจะให้ข้อมูลว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุมักจะพบในสื่อออนไลน์มากกว่าโทรทัศน์ แต่กลุ่มประชากรที่เปิดรับข้อมูลผ่านสื่อโทรทัศน์ก็ให้เหตุผลในการเลือกเปิดรับว่าโทรทัศน์เป็นช่องทางที่น่าเชื่อถือกว่าสื่อออนไลน์ เพราะเป็นสื่อที่มีขั้นตอนการตรวจสอบและการคัดกรองก่อนนำข้อมูลข่าวสารมาออกอากาศ อีกทั้งโทรทัศน์ยังเป็นอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ เอื้อต่อการรับชมของผู้สูงอายุ

“โทรทัศน์เหมือนเขาคัดกรองมาแล้ว ก็ดีกว่า มีประโยชน์กว่า” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 11 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

“สื่อออนไลน์เฟคนิวส์เยอะ โทรทัศน์ยังเชื่อถือได้มากกว่า” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 8 (เพศชาย อายุ 84 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ชอบโทรทัศน์มากกว่า จอใหญ่ เห็นชัดกว่า สบายกว่า” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 10 (เพศหญิง อายุ 70 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ชอบโทรทัศน์เพราะจอใหญ่ ดูง่าย” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 2 (เพศหญิง อายุ 84 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ด้านผู้สูงอายุผ่านโทรทัศน์ คือ เนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านผู้สูงอายุที่ออกอากาศผ่านทางโทรทัศน์มีน้อยและไม่หลากหลาย

“โทรทัศน์เนี่ยบอกตรงๆ มันเหมือนเลือกอะไรไม่ได้ เหมือนบังคับให้เราต้องดูตามนั้น ถ้ามีโฆษณาเราก็ต้องทนดู แต่สื่อออนไลน์ถ้าเราเบื่อเราก็เปลี่ยน มีโฆษณาที่กดตัดทิ้งไป” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 13 (เพศชาย อายุ 72 ปี ระดับการศึกษา ป.4)

“โทรศัพท์มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างมาก ยิ่งถ้าเราไม่สนใจมันก็จะผ่านไปเลย แต่สื่อออนไลน์ก็มีเฟคนิวส์” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 9 (เพศชาย อายุ 79 ปี ระดับการศึกษา ม.8)

“โทรศัพท์ไม่ค่อยมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะเห็นข่าวผู้สูงอายุผ่านสื่อออนไลน์” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 1 (เพศชาย อายุ 63 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ข่าวสารผู้สูงอายุจะได้รับจากไลน์ เพื่อนที่เคยร่วมงานก็จะส่งกันมา โทรศัพท์ส่วนใหญ่เป็นพวกข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พลังงาน” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 3 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

สื่อออนไลน์ มีคุณลักษณะที่โดดเด่นคือ มีการส่งซ้ำได้จากเนื้อหาเดียวกัน และสามารถส่งได้จากหลายแหล่ง โดยที่ผู้ส่งจะมีได้หลายคนและเป็นใครก็ได้ เช่น จากผู้ผลิตไปยังผู้รับสาร และผู้รับสารนั้นส่งต่อไปยังผู้อื่นผ่านการแชร์ (share) และยังสามารถเลือกรับได้ตามความสนใจ แม้ว่าจะมีโฆษณาแต่ก็สามารถเลือกรับหรือกดข้ามได้ ส่วนใหญ่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์โดยใช้สมาร์ตโฟนส่วนตัว ซึ่งอุปกรณ์นี้เป็นอุปกรณ์ที่พกพาสะดวกและสามารถเปิดรับได้จากทุกที่และทุกเวลา อีกทั้งยังสามารถย้อนหลังได้ และมีเนื้อหาหลากหลายที่เลือกดูได้ตามความสนใจ ทำให้โอกาสในการเปิดรับสื่อออนไลน์เกิดขึ้นได้ง่ายและเกิดซ้ำได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับส่วนใหญ่จะเปิดรับผ่านแพลตฟอร์มที่สำคัญ 3 อันดับ คือ ยูทูป เฟซบุ๊ก และไลน์ ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละช่องทางพบว่ามีผู้นิยมใช้งานเป็นจำนวนมาก และมีผู้ใช้บริการหลากหลายกลุ่มวัย ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่มีความหลากหลาย

อย่างไรก็ตามสื่อออนไลน์มีข้อด้อยที่ไม่มีการคัดกรองข้อมูลข่าวสารที่เป็นระบบ มักพบปัญหาข้อมูลที่เป็นเท็จและเกิดการส่งต่อที่รวดเร็วมาก และผู้ใช้บริการที่หลากหลายในสื่อออนไลน์จนอาจไม่สามารถหาแหล่งข้อมูลที่แท้จริงได้ จึงไม่สามารถใช้แหล่งข้อมูลที่ปรากฏเป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของข้อมูลหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ เพราะแหล่งข้อมูลไม่ชัดเจน ทำให้เกิดผลเสียกับผู้รับสารได้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดเรื่องความรู้เท่าทันสื่อ(ออนไลน์) ในด้านความถี่ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่าส่วนใหญ่เปิดรับสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่ละครึ่งใช้เวลาเปิดรับโดยเฉลี่ย 5-15 นาที รายละเอียดดังนี้

“ข่าวสารผู้สูงอายุจะได้รับจากไลน์ เพื่อนที่เคยร่วมงานก็จะส่งกันมา โทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นพวกข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พลังงาน” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 3 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

“สื่อออนไลน์ เข้าถึงง่าย หาง่าย ดูย้อนก็ได้ บางทีดูครั้งเดียวเราอาจจะจำไม่ได้” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 1 (เพศชาย อายุ 63 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ทุกวันนี้ไม่ได้ดูโทรทัศน์เลย พอมีโทรศัพท์ มีสื่อออนไลน์ เราอยากดูอะไรก็ได้ ข้อดีคือมันอยู่ติดตัว บางครั้งนั่งเฉยๆก็หยิบมาดูได้” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 15 “แต่สื่อออนไลน์ถ้าเราเบื่อเราก็เปลี่ยน มีโฆษณาที่ก่อดังไป” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 13 (เพศชาย อายุ 72 ปี ระดับการศึกษา ป.4)

“สื่อออนไลน์เฟคนิวส์เยอะ โทรทัศน์ยังเชื่อถือได้มากกว่า” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 8 (เพศชาย อายุ 84 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

สื่อบุคคล มีคุณลักษณะที่สำคัญคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลผ่านเพื่อน และบุคลากรทางการแพทย์ มากกว่าบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว โดยข้อจำกัดของสื่อบุคคลคือการมีปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ และความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผลและส่งผลกระทบต่อผู้รับข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล พบว่าเฉลี่ยเปิดรับเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความถี่ของการรับสื่อบุคคลจะน้อยกว่าโทรทัศน์และสื่อออนไลน์อย่างชัดเจน แต่แต่ละครั้งใช้เวลาในการพูดคุย 10-15 นาที

“อยากให้รัฐบริการดีกว่านี้ ถ้าเจ้าหน้าที่อารมณ์ไม่ดี บางทีก็โดนเอ็ด ไม่อยากตอบ” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 8 (เพศชาย อายุ 84 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากรัฐหรือสาธารณสุข เราต้องพยายามด้วยตัวเองเป็นหลัก อยากให้ใส่ใจผู้สูงอายุมากกว่านี้” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 9 (เพศชาย อายุ 79 ปี ระดับการศึกษา ม.8)

“บางคนที่คุยด้วย ก็ไม่ได้พูดให้กำลังใจเราเลย ต้องเลือกฟัง” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 11 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

4.2.3 ลักษณะของเนื้อหาจากสื่อแต่ละประเภท

เนื้อหาด้านสุขภาพกาย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสื่อ 3 ประเภท คือ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์รายงานว่า สื่อทุกประเภท ส่วนใหญ่จะพบเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพกายและการดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น อาหารที่ควรรับประทาน วิธีการออกกำลังกาย เป็นต้น โดยเนื้อหาส่วนใหญ่มักจะพบในสื่อออนไลน์มากกว่าโทรทัศน์ อีกทั้งยังมีความหลากหลายมากกว่า ดังนั้นจึงพบว่าผู้ที่เปิดรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการดูแลสุขภาพร่างกายตนเองเป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 50-59 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่งผลดีต่อสุขภาพกายอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม จะพบว่าโทรทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพกายน้อยกว่าสื่อออนไลน์ และไม่หลากหลาย อีกทั้งจากลักษณะของโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์รายงานว่าดูเข้าไม่ได้ จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการนำข้อมูลที่เปิดรับมาใช้ประโยชน์โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในเรื่องความจำและความเข้าใจจากความเสื่อมถอยทางร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า การเปิดรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพกายในกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)

“ส่วนใหญ่ที่เห็นเป็นเรื่องสุขภาพ เช่น ฮีทสโตรกที่ผู้สูงอายุต้องระวัง ผู้สูงอายุต้องควรกินไข่หรือไม่ควรกินไข่” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 14 (เพศหญิง อายุ 60 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ส่วนใหญ่ก็เรื่องสุขภาพ ทำและดูแลมาตลอด ตอนนี้ก็แข็งแรงดี” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 2 (เพศหญิง อายุ 84 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“ทำเมนูสุขภาพมากกว่า ถ้ามีสอนเรื่องอะไรก็จำมา เกี่ยวกับสุขภาพต้องทำยังไง ออกกำลังกายยังไง ในชีวิตประจำวันทั่วไป” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 6 (เพศหญิง อายุ 64 ปี ระดับการศึกษา ป.โท)

เนื้อหาด้านสุขภาพใจ

จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ข้อมูลที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพใจ มีสัดส่วนน้อยในสื่อทั้ง 3 ประเภท โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เปิดรับและสร้างผลกระทบทางด้านสุขภาพใจ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ปลุกต้นไม้ ทำเกษตร ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเฟลิดเฟลิน มีความสุข สอดคล้องผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า มีเพียงกลุ่มตัวอย่างอายุ 50-59 ปี ที่การเปิดรับสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่าง 50-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกับการเปิดรับสื่อออนไลน์ และอยู่ในกลุ่มวัยที่สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ได้มากกว่า จึงทำให้การเปิดข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากสื่อออนไลน์ของกลุ่มอายุนี้อาจสร้างผลทางบวกต่อสุขภาพใจ ในขณะที่การเปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพใจของประชากรกลุ่มนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดของสื่อบุคคล ที่ปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ และความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผลและส่งผลกระทบต่อผู้รับข้อมูลข่าวสาร

“ฟังมาจากเพื่อนที่ป่วยเหมือนกัน เจอกันเวลาไปหาหมอ ก็ต้องดูว่าอันไหนเหมาะ เราก็เอามาปรับใช้ เพราะว่าแต่ละคนร่างกายไม่เหมือนกัน แล้วบางคนก็คุยด้วยก็ไม่ได้พูดให้กำลังใจเราเลย ต้องเลือกฟัง” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 11 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

เนื้อหาด้านการมีส่วนร่วม

จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า เนื้อหาด้านการมีส่วนร่วมเป็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างได้รับน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาในด้านอื่นๆ ในทุกประเภทสื่อ โดยพบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับผ่านสื่อบุคคล ทั้งในกลุ่มตัวอย่างอายุ 50-59 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับผลวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเกิดจากการเปิดรับสื่อบุคคลทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จึงส่งผลให้ผู้เปิดรับสื่อบุคคลมีโอกาสมาร่วมสูงขึ้นไป อย่างไรก็ตามพบว่าการเปิดรับสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้รับสารสามารถรับสื่อออนไลน์ได้โดยไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ส่งสาร ทำให้การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ส่งผลทางลบต่อการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ

“ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนมากกว่า เจอกันที่โรงพยาบาล คุยกัน แลกเปลี่ยนกัน เรื่องของแบบสุขภาพกาย ให้กำลังใจกัน” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 11 (เพศหญิง อายุ 58 ปี ระดับการศึกษา ป.6)

“เคยไปอบรมของกลุ่ม YOUNG HAPPY แล้วเขาก็ให้แอดไลน์ไว้ เค้ามือบรอะไรก็ส่งมาเชิญ” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 6 (เพศหญิง อายุ 64 ปี ระดับการศึกษา ป.โท)

เนื้อหาด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า เนื้อหาในด้านนี้มีค่อนข้างน้อยในทุกประเภทสื่อ โดยส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักการประกันในรูปแบบต่างๆ และการเตรียมความพร้อมเพื่อการดูแลตนเองในวัยสูงอายุ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเภทสื่อที่เชื่อถือได้ เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินและการทำสัญญาต่างๆ ดังนั้นข้อมูลด้านนี้มีการเผยแพร่จากทุกแหล่ง อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะรับผ่านโทรทัศน์ที่เป็นสื่อที่เชื่อถือได้มากกว่าสื่อออนไลน์ และสื่อบุคคล แต่เนื่องจากข้อมูลด้านนี้มีเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยากและมีรายละเอียดมาก เพราะเกี่ยวข้องกับการทำสัญญา หรือกฎหมายต่างๆ รวมถึงหลักการของดอกเบี้ย เป็นต้น จึงอาจทำให้การเปิดรับข้อมูลในเนื้อหาในด้านนี้ผ่านทางโทรทัศน์ที่มีระยะเวลาจำกัด ดูซ้ำไม่ได้ และเป็นการเปิดรับสื่อทางเดียว จะทำให้ผู้รับสื่อเข้าใจยากหรือเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ส่งผลให้การนำไปใช้ประโยชน์ไม่สัมฤทธิ์ผล ซึ่งสอดคล้องกับผลวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่าการเปิดรับข้อมูลผ่านโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีหลักประกันและความมั่นคงในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

“ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นประกันเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การดูแลตัวเองของผู้สูงอายุ” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 5 (เพศชาย อายุ 54 ปี ระดับการศึกษา ม.6), รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 10 (เพศหญิง อายุ 70 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“อย่างเช่น คนแก่ตาย ตายแล้วเงินไปอยู่ตรงไหน ไปเอาอะไรยังไง เพราะส่วนใหญ่คนเค้าก็ไม่รู้ใช่ไหม ก็อยากให้เขาบอก เพราะบางคนก็รู้อยู่แล้วแต่ทำยังไง” “หรือสมมติคนอายุ 60 จะต้องไปรับเงินตรงไหนอะไรยังไงไม่รู้เลย ไปทำอะไรตรงไหนยังไม่รู้เลย เพราะภาครัฐยังไม่ได้ทำอะไรให้รู้เรื่อง ก็ไม่รู้ข่าวไม่รู้อะไรเลย” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 14 (เพศหญิง อายุ 60 ปี ระดับการศึกษา ป.ตรี)

“อยากให้บีเบอร์ส่วนกลางให้โทรถาม ชักถามได้ แบบ *two-way communication* เพราะ
โทรศัพท์ตอนนี้เป็น *one-way* คือฟังอย่างเดียว” รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ 2 (เพศหญิง อายุ 84 ปี
ระดับการศึกษา ป.ตรี)

จากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า สื่อทั้ง 3 ประเภท ส่วนใหญ่มี
เนื้อหาที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน แต่ด้วยคุณลักษณะที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละประเภท
ที่มีช่องทางในการเข้าถึง ความน่าเชื่อถือจากกระบวนการคัดกรองข้อมูล และความถี่ในการเปิดรับที่
แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 มิติ และจากคุณลักษณะ
และเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภทที่มีจุดเด่นและจุดด้อยต่างกัน จึงทำให้การเปิดรับสื่อหลากหลาย
ประเภทมีโอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากขึ้นไปด้วย และส่งผลให้ผู้สูงอายุ
มีคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติสูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลวิเคราะห์เชิงปริมาณ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท ตลอดจนความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่มาจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป สรุปผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณ

5.2 สรุปผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษาเชิงปริมาณ

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้จำนวน 50,629 คน เป็นผู้หญิง ร้อยละ 57.20 และเป็นกลุ่มที่มีอายุ 50-59 ปี ในสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 43.73) รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 60 ถึง 69 ปี (ร้อยละ 33.88) กลุ่มอายุ 70 ถึง 79 ปี (ร้อยละ 16.96) และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 5.44) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.53) ยังคงทำงานอยู่ และมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 58.33) และกลุ่มที่ไม่มีรายได้เลยมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.04) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 62.98) และเป็นโสด ร้อยละ 5.79 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 70.12) และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 58.45) และกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 34.96 อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน ในขณะที่ ร้อยละ 22.11 อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และร้อยละ 13.79 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียว และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่มีสมาร์ทโฟน (ร้อยละ 85.34)

5.1.2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท

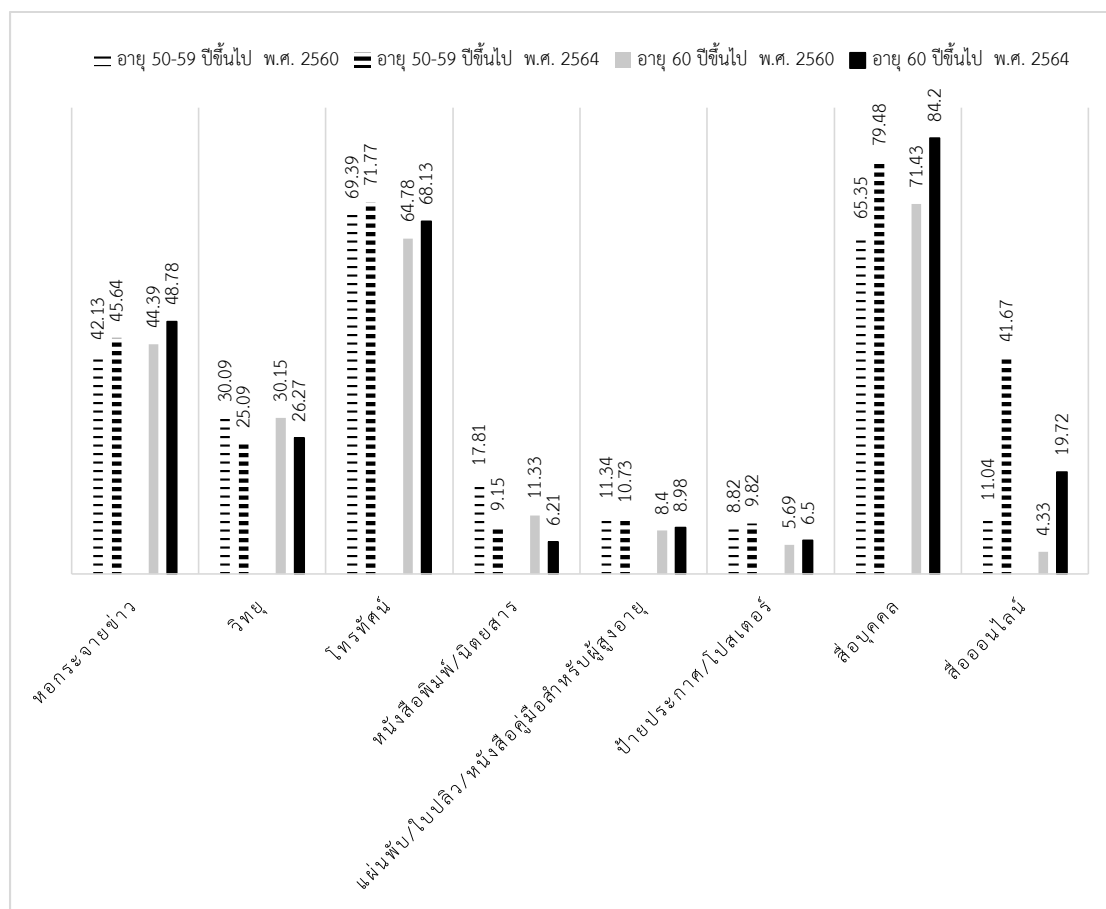
การเปิดรับสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป ของ พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยประชากรอายุ 50-59 ปี พ.ศ. 2560 เปิดรับโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 69.39) รองลงมาคือ สื่อบุคคล (ร้อยละ 65.35) หอกระจายข่าว (ร้อยละ 42.13) วิทยุ (ร้อยละ 30.09) หนังสือพิมพ์/นิตยสาร (ร้อยละ 17.81) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ (ร้อยละ 11.34) สื่อออนไลน์ ร้อยละ (11.04) และป้ายประกาศ/โปสเตอร์ (ร้อยละ 8.82) ตามลำดับ ขณะที่ พ.ศ. 2564 เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด (ร้อยละ 79.48) รองลงมาคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 71.77) หอกระจายข่าว (ร้อยละ 45.64) สื่อออนไลน์ (ร้อยละ 41.67) วิทยุ (ร้อยละ 25.09) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ (ร้อยละ 10.73) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ (ร้อยละ 9.82) และหนังสือพิมพ์/นิตยสาร (ร้อยละ 9.15) ตามลำดับ

ในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมาคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 64.78) หอกระจายข่าว (ร้อยละ 44.39) วิทยุ (ร้อยละ 30.15) หนังสือพิมพ์/นิตยสาร (ร้อยละ 11.33) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ (ร้อยละ 8.40) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ (ร้อยละ 5.69) และสื่อออนไลน์ (ร้อยละ 4.33) ตามลำดับ และใน พ.ศ. 2564 เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด (ร้อยละ 84.20) รองลงมาคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 68.13) หอกระจายข่าว (ร้อยละ 48.78) วิทยุ (ร้อยละ 26.27) สื่อออนไลน์ (ร้อยละ 19.72) แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ (ร้อยละ 8.98) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ (ร้อยละ 6.50) และหนังสือพิมพ์/นิตยสาร (ร้อยละ 6.21) ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ประเภทสื่อที่ประชากรไทยอายุ 50-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 กับ พ.ศ. 2564 เปิดรับเพิ่มขึ้น ได้แก่ หอกระจายข่าว โทรทัศน์ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ สื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ ขณะที่สื่อที่เปิดรับลดลง ได้แก่ วิทยุ และหนังสือพิมพ์/นิตยสาร อย่างไรก็ตาม จะพบว่าสื่อออนไลน์มีการเปิดรับเพิ่มขึ้นมากที่สุดในประชากรทั้ง 2 กลุ่ม อาจเพราะช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงสถานการณ์การเกิดโรคระบาดโควิด-19 จึงส่งผลให้สื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของประชากรทุกวัย รวมถึงผู้สูงอายุ (Moore and Hancock, 2020) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่สำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทะเบียนเพื่อรับวัคซีน การรับสิทธิ์ตามมาตรการเยียวยาของภาครัฐ การนัดหมายหรือรับยาจากแพทย์ ล้วนต้องเข้าถึงผ่านสื่อออนไลน์ และถึงแม้โทรทัศน์จะไม่มีสัดส่วนการเปิดรับที่เพิ่มขึ้นมากเหมือนกับสื่อออนไลน์ แต่สัดส่วนของการเปิดรับโทรทัศน์ก็ยังคงสูงกว่า อาจเนื่องจากในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ผู้คนต่างก็เลี่ยงการ

เดินทางออกนอกบ้าน เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการติดเชื้อ โทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่อยู่ภายในบ้านจึงเป็นสื่อที่เปิดรับสูง (สราลี สนธิจันทร์ และวิรัตน์ สนธิจันทร์, 2564)

แผนภาพที่ 1 ร้อยละของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2564

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2564

นอกจากนี้ ประชากรอายุ 50-59 ปี ใน พ.ศ. 2560 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ร้อยละ 85.79 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 91.23 ใน พ.ศ. 2564 และ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ใน พ.ศ. 2560 เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างน้อย 1 ประเภท ร้อยละ 88.22 ขณะที่ใน พ.ศ. 2564 เปิดรับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 92.87 แสดงให้เห็นว่า ประชากรทั้ง 2 กลุ่มอายุเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเพิ่มมากขึ้น

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่มีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่แตกต่างกัน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทต่างกัน ดังนี้

หออกระจายข่าว

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหออกระจายข่าว ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี เป็นประชากรกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง ปัจจุบันยังคงทำงานอยู่ และเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วงประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และอาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพัง

วิทยุ

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี เป็นประชากรกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง และปัจจุบันยังทำงาน มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน ไม่เคยเรียนหนังสือ และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และอาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพัง

โทรทัศน์

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50-59 ปี เป็นประชากรกลุ่มที่มีรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป ปัจจุบันยังคงทำงาน มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น

หนังสือพิมพ์/นิตยสาร

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50-59 ปี ไม่มีรายได้ ปัจจุบันยังทำงาน เป็นคนโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น

แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50-59 ปี มีรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป ปัจจุบันยังทำงาน มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และอาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพัง

ป้ายประกาศ/โปสเตอร์

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50-59 ปี ไม่มีรายได้ ปัจจุบันยังทำงาน มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และอาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน

สื่อบุคคล

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ซึ่งแตกต่างจากสื่อประเภทอื่น และการเปิดรับยังเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้น โดยกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไปเปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด จึงมีทิศทางตรงข้ามกับการเปิดรับสื่อประเภทอื่น และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน มีระดับการศึกษาต่ำ อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และอาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหรือหลาน

สื่อออนไลน์

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีรายได้สูง ปัจจุบันยังทำงาน มีสถานภาพสมรสแต่แยกกันอยู่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในครัวเรือน

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

ประชากรที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60-69 ปี เป็นประชากรกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางและสูง มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น เป็นกลุ่มที่มีแท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในครัวเรือน

ตารางที่ 24 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อแต่ละประเภท								การเปิดรับสื่อ
	หอกระจ่ายข่าว	วิทยุ	โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	สื่อบุคคล	สื่อออนไลน์	
เพศ	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การทำงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
สถานภาพสมรส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เขตที่อยู่อาศัย	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
รูปแบบการอยู่อาศัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การมีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน								✓	✓
การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน								✓	✓
การมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน								✓	✓

✓ หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป

หอกระจายข่าว

ประชากรในช่วงอายุ 60 ถึง 69 ปี เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุน้อยกว่า สะท้อนให้เห็นว่าหอกระจายข่าวเป็นสื่อที่กลุ่มวัยก่อนสูงอายุ (50-59 ปี) มีแนวโน้มจะเปิดรับน้อยลง กลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะเปิดรับหอกระจายข่าวสูง อาจเพราะหอกระจายข่าวเป็นสื่อสาธารณะ ไร้ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง จึงไม่มีข้อจำกัดในเรื่องค่าใช้จ่าย เพราะไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ส่วนตัวเพื่อเข้าถึง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549) และยังสามารถรับฟังขณะทำงานไปด้วยได้ จึงเป็นสื่อที่กลุ่มคนทำงานเปิดรับ นอกจากนี้ กลุ่มที่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันจะเปิดรับหอกระจายข่าวสูงกว่ากลุ่มอื่น เพราะหอกระจายข่าว อาจช่วยทดแทนแหล่งข้อมูลในรูปแบบตัวบุคคลหรือคู่สมรสที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และการที่คู่สมรสไม่อยู่ในครัวเรือน อาจเป็นแรงจูงใจให้ต้องพยายามเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง (พนม คลี่ฉายา, 2563) กลุ่มที่มีสถานภาพสมรสแต่คู่สมรสไม่อยู่ในครัวเรือน และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรส จึงเปิดรับหอกระจายข่าวมากกว่ากลุ่มที่เป็นโสด ยิ่งระดับการศึกษาต่ำก็จะยิ่งเปิดรับมากขึ้น อาจเป็นเพราะหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย เป็นสื่อที่ใช้เสียงในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ประชากรกลุ่มที่รับฟังจึงไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549) อีกหนึ่งคุณลักษณะที่ดีของหอกระจายข่าว คือสามารถนำเสนอข่าวสารโดยใช้ภาษาหรือสำเนียงท้องถิ่นได้นับเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับชุมชน (สำนักข่าวไทย, 2563) ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจึงมีโอกาสเปิดรับมากกว่า และประชากรที่อาศัยอยู่คนเดียว จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าวมากกว่าอยู่ร่วมกับคู่สมรส บุตรหรือหลาน เพราะคนที่อยู่คนเดียวต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากไม่มีช่องทางในการรับข่าวสารจากบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน

วิทยุ

ประชากรเพศชาย จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) ที่พบว่า เพศที่ต่างกันมีการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน ประชากรในช่วงอายุ 60 ถึง 69 ปี จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มวัยก่อนสูงอายุ (50-59 ปี) มีแนวโน้มจะไม่เปิดรับวิทยุ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะเปิดรับวิทยุสูง อาจเพราะวิทยุเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาถูกเมื่อเทียบกับสื่อประเภทอื่นอย่างโทรทัศน์ จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มที่มีรายได้น้อย อีกทั้งวิทยุสามารถไปกับผู้ฟังได้ทุกที่ แม้จะทำงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ก็สามารถเปิดวิทยุฟังไปด้วยได้ (Dominick, 2009) จึงเป็นสื่อที่นิยมในกลุ่มคนที่ยังทำงาน ประชากรที่มีสถานภาพสมรสและคู่สมรสอยู่ในครัวเรือน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น

ประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด อาจเพราะวิทยุทำหน้าที่ทดแทนแหล่งข้อมูลในรูปแบบตัวบุคคลหรือคู่สมรสที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านในระหว่างวัน ขณะที่ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ ซึ่งไม่มีคู่สมรสอยู่ในครัวเรือน ต้องพยายามที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง (พนม คลีฉายา, 2563) เพื่อเติมเต็มแหล่งข้อมูลที่ขาดหายไป แม้ในกลุ่มที่ไม่เคยเรียน ก็เปิดรับวิทยุได้ เพราะวิทยุเป็นสื่อที่ใช้เสียงในการสื่อสาร ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถรับฟังได้ อีกทั้งวิทยุยังเป็นสื่อที่ส่งข่าวสารได้รวดเร็วและเผยแพร่ไปได้ไกล แม้ในเขตที่อยู่ห่างไกล (ธนาธิยั สະสุทธร, 2558) กลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจึงมีโอกาสดังกล่าวเปิดรับวิทยุมากกว่า และประชากรที่อาศัยอยู่คนเดียว จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุมากกว่าอยู่ร่วมกับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น เพราะคนที่อยู่คนเดียวไม่มีช่องทางในการรับข่าวสารจากบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันจึงจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง

โทรทัศน์

ประชากรในช่วงอายุ 60 ถึง 69 ปี จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มวัยก่อนสูงอายุ (50-59 ปี) เมื่ออายุเพิ่มขึ้นการเปิดรับโทรทัศน์ก็จะลดน้อยลง อาจด้วยเงื่อนไขทางด้านสุขภาพที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลงไปตามวัย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาทางด้านสายตา การได้ยิน หรือการตื่นตัวที่ลดลง (สมมาตร คงชื่นสิน, 2539) อีกทั้งประชากรบางกลุ่มยังต้องการถอยห่างจากโลกและสังคม มีมุมมองต่อตนเองว่าเป็นวัยไม้ใกล้ฝั่ง จึงเปิดรับสื่อต่างๆลดน้อยลงเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น (Carmichael, 1976) และด้วยข้อจำกัดของโทรทัศน์ที่เป็นอุปกรณ์ราคาแพง โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มที่มีรายได้ ยังมีรายได้สูงขึ้นไปก็ยังมีโอกาสเปิดรับโทรทัศน์มากขึ้น นอกจากนี้โทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่มีเนื้อหาหลากหลายให้รับชม อีกทั้งคนส่วนใหญ่ยังมองว่าเป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ (สวนดุสิตโพล, 2560) ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงจึงยังเปิดรับโทรทัศน์ และประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขณะทีรัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) ที่พบว่า ประชากรในเมืองจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และอยู่กับบุตรหรือหลาน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์มากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว เพราะการเปิดรับโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว กลุ่มที่มีสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ด้วย จึงมีโอกาสในการเปิดรับโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มที่อยู่คนเดียว (วณลักษณ์ ตนานนท์, 2552)

หนังสือพิมพ์/นิตยสาร

ประชากรเพศชาย จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) ที่พบว่า เพศที่ต่างกันมีการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน ประชากรในช่วงอายุ 50-59 ปี จะเปิดรับหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ และยิ่งอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะยิ่งเปิดรับลดลง เพราะข้อจำกัดทางด้านสายตาที่เป็นอุปสรรค และประชากรบางกลุ่มยังประสบปัญหาการลืมหนังสือ ที่เนื่องมาจากขาดการฝึกทักษะการอ่านอย่างต่อเนื่อง (มส.ผส., 2551) นอกจากนี้ กลุ่มที่มีรายได้น้อยยังมีโอกาสเปิดรับหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่า และยังมีรายได้ต่ำก็ยิ่งเปิดรับมาก อาจเพราะหนังสือพิมพ์มีราคาถูก (ธนารีย์ สะสุนทร, 2558) ประชากรที่มีสถานภาพโสด จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ เพราะต้องพยายามเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ขาดหายด้วยตนเอง (พนม คลีฉายา, 2563) อีกทั้งหนังสือพิมพ์/นิตยสาร เป็นสื่อที่ต้องอาศัยทักษะการอ่าน กลุ่มที่มีระดับการศึกษาจึงมีโอกาสเปิดรับหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่า ยิ่งระดับการศึกษาสูงก็จะยิ่งเปิดรับหนังสือพิมพ์/นิตยสาร เพิ่มมากขึ้น และประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) อาจเพราะหนังสือพิมพ์/นิตยสาร เป็นสื่อที่หาซื้อได้ง่ายในเขตเทศบาล

แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ

ประชากรที่มีรายได้ต่ำ จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่มีรายได้ปานกลาง อาจเพราะแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มักจะถูกผลิตขึ้นมาใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ (วิภาณี แม้นอินทร์, 2560) ซึ่งโดยมากจะเป็นสื่อที่แจกฟรีเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง ประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำจึงเปิดรับได้ง่าย อีกทั้ง แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ยังเป็นสื่อที่บ้านกลุ่มที่ได้ออกไปทำงานจึงมีโอกาสเปิดรับมากกว่า (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ยิ่งมีระดับการศึกษาสูงยิ่งเปิดรับแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้น เพราะกลุ่มคนที่เปิดรับต้องมีทักษะการอ่าน และจับใจความ จึงจะสามารถเข้าใจข่าวสารที่รับมาได้ นอกจากนี้ ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

ป้ายประกาศ/โปสเตอร์

ประชากรในช่วงอายุ 50-59 ปี จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ มากกว่าประชากรที่อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ และยิ่งอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะยิ่งเปิดรับลดลง อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านสายตาที่เสื่อมถอยไปตามวัย (พนม คลีฉายา, 2556) ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ เป็นสื่อที่ถูกใช้อยู่นอกอาคารสถานที่ มักจะถูกติดอยู่ตามสถานที่สำคัญต่างๆ เพื่อให้คนทั่วไปได้เห็น ข้อมูลข่าวสารอย่างแพร่หลาย (ธนารีย์ สะสุนทร, 2558) เป็นสื่อที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการถึง ประชากรที่มีรายได้ต่ำจึงมีโอกาสเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านป้ายประกาศ/โปสเตอร์ ได้มากกว่า ประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูง และกลุ่มที่ทำงานจะเปิดรับมากกว่า เพราะป้ายประกาศ/โปสเตอร์ เป็นสื่อที่นอกบ้าน กลุ่มที่ทำงานจึงมีโอกาสเปิดรับมากกว่า และยังมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ก็ยิ่งเปิดรับป้ายประกาศ/โปสเตอร์เพิ่มขึ้น เพราะระดับการศึกษาคือข้อจำกัดของการรับรู้ ผู้ที่อ่านออกเขียนได้จึงจะรับรู้เนื้อหาได้มากกว่า (เสกสรร สายสีสอด, 2542)

สื่อบุคคล

ประชากรเพศหญิง จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล มากกว่าประชากรเพศชาย เพราะเพศที่ต่างกันส่งผลต่อการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน (รัตนา จักกะพาก และคณะ, 2554) อีกทั้งธรรมชาติของผู้หญิงมักจะมีจิตใจอ่อนไหว ให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์มากกว่าผู้ชาย จึงมีโอกาสเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่า ยิ่งอายุมากขึ้นจะยิ่งเปิดรับสื่อบุคคลเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัจฉรา ปันทรานูวงศ์ และกิติมา สุรสุนธิ (2553) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุมาก จะชอบพูดคุยกับลูกหลาน ญาติ เพื่อนบ้าน คนในชุมชน หรืออสม.ในชุมชน เพราะเป็นกลุ่มที่ผู้สูงอายุมุ่งจะรักษาความสัมพันธ์ไว้เสมือนเป็นบุคคลในครอบครัว (รัตนา จักกะพาก และคณะ, 2554) กลุ่มที่มีรายได้ทุกกลุ่มจะเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีรายได้ ยิ่งรายได้เพิ่มขึ้นการเปิดรับสื่อบุคคลก็จะยิ่งลดลง เพราะเมื่อมีรายได้สูงขึ้น ก็มีทางเลือกในการเปิดรับสื่อหลากหลายประเภทมากขึ้น (สมาน ลอยฟ้า, 2554) การเปิดรับสื่อบุคคลก็จะลดลง เนื่องจากมีโอกาสเปิดรับสื่อประเภทอื่นมากกว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อย และประชากรที่ทำงาน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคล มากกว่าประชากรที่ไม่ทำงาน อาจเป็นเพราะกลุ่มที่ทำงานมีโอกาสออกไปเจอบุคคลต่างๆ นอกบ้าน มากกว่า ซึ่งการที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีโอกาสใช้สื่อบุคคลมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน และใช้สื่อภายในบ้าน (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) นอกจากนี้ ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ เปิดรับสื่อบุคคลมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด อาจเพราะผู้สูงอายุใช้สื่อบุคคลเพื่อทดแทนคู่สมรสที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ประชากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่ไม่เคยเรียน เพราะคนที่มีระดับการศึกษาต่ำจะมีข้อจำกัดของการรับรู้ (เสกสรร สายสีสอด, 2542) โอกาส

ในการเลือกเปิดรับสื่ออื่นจึงน้อยตามลงไปด้วย ประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จะเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล สอดคล้องกับ รัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบท หรือนอกเขตเทศบาล เป็นกลุ่มที่เปิดรับสื่อบุคคลมากที่สุด และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน และผู้อื่น / และอยู่กับบุตรหรือหลาน จะเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้อาศัยอยู่ด้วยกัน จึงย่อมมีโอกาสที่จะสื่อสารกันได้มากกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่เพียงคนเดียว

สื่อออนไลน์

ประชากรเพศหญิง จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าประชากรเพศชาย แตกต่างจากผลการศึกษาของ Stark-Wroblewski, Edelblau, & Ryan (2007) และรัตนา จักกะพาก และคณะ (2554) ที่พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายจะนิยมใช้สื่อออนไลน์มากกว่าเพศหญิง กลุ่มวัยก่อนสูงอายุ (50-59 ปี) เป็นกลุ่มที่เปิดรับสื่อออนไลน์มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ และยิ่งอายุเพิ่มขึ้นการเปิดรับสื่อออนไลน์ก็ยิ่งลดลง เพราะอุปสรรคหนึ่งของการเปิดรับสื่อออนไลน์คือปัญหาทางด้านสายตา ซึ่งจะมาพร้อมกับอายุที่เพิ่มขึ้น (รัตนา จักกะพาก และคณะ, 2554) และอาจด้วยความไม่คุ้นเคยกับสื่อออนไลน์ที่เพิ่งจะเข้ามามีบทบาทในช่วงทศวรรษนี้ เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้เพิ่งจะถูกนำมาใช้ (Williams & Page, 2011) ผู้สูงอายุที่มีอายุมากจึงอาจมองไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ (Morrison & Barnett, 2010) อย่างไรก็ตาม ทั้งรายได้และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่งผลให้การเปิดรับสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เพราะกลุ่มที่มีรายได้และระดับการศึกษาที่สูงกว่า จะสนใจค้นหาข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อตนเองจากแหล่งข้อมูลได้หลากหลายกว่า ทำให้การแสวงหาข้อมูลที่มีประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มีมากกว่า สอดคล้องกับ สิริลักษณ์ อุบลรัมย์ (2560) ที่พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงมักจะเป็นคนมีการศึกษาสูง และมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี จึงถูกผลักดันให้จำเป็นต้องเรียนรู้และแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ และผู้ที่มีการศึกษาดี จะเลือกใช้งานสื่อออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ (Eastman & Iyer, 2004) และประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ จะเปิดรับสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด สอดคล้องกับธนิต บัณฑิตวัฒนาวงศ์ (2556) ที่พบว่า ผู้หญิงโสดจะเปิดรับสื่อออนไลน์มากที่สุด และเนื่องจากความเป็นเมืองอาจทำให้มีช่องทางในการเชื่อมต่อหรือเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้มากกว่า อีกทั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยก็ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยเฉพาะนอกเขตเทศบาล (เรวัต แสงสุริยงค์, 2561) ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จึงเปิดรับสื่อออนไลน์สูงกว่านอกเขตเทศบาล ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระวีวรรณทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง และประชากรที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน / อยู่กับคู่สมรส บุตรหรือหลาน

และผู้อื่น / และอยู่กับบุตรหรือหลาน จะเปิดรับสื่อออนไลน์น้อยกว่าประชากรที่อยู่คนเดียว เพราะคนที่อยู่คนเดียวย่อมจะมีเวลาในการเปิดรับสื่อมากกว่ากลุ่มที่ต้องใช้เวลาอยู่กับครอบครัว (วคิน สัน ทกรรม, 2557; อรวรรณ เถลิงเกียรติกำจร และวงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2560) นอกจากนี้แล้ว ประชากรที่มีสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ อยู่ในครัวเรือน จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอุปกรณ์ ซึ่งการที่ไม่มีอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้เปิดรับสื่อออนไลน์ (พนม คลีฉายา, 2556)

จะเห็นได้ว่าสื่อแต่ละประเภทมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แตกต่างกัน และเมื่อได้ทราบถึงปัจจัยดังกล่าวแล้ว การที่จะส่งเสริมให้ประชากรเข้าถึงสื่อแต่ละประเภทได้อย่างแม่นยำจึงมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

ประชากรเพศหญิงเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อที่หลากหลายกว่าประชากรชาย สอดคล้องกับ ศรีนยา จิตชัยโกคา (2545) ที่กล่าวว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มและความต้องการรับข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ชาย จึงทำให้โอกาสที่จะเปิดรับสื่อที่หลากหลายกว่า และอายุที่เพิ่มขึ้นก็จะมี การรับสื่อที่หลากหลายประเภทมากกว่าผู้ที่อายุน้อยกว่า ประชากรที่มีรายได้ปานกลางและปัจจุบันยังทำงานอยู่ จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อที่มีความหลากหลายมากกว่าคนรายได้น้อย และไม่ทำงาน นอกจากนี้ ประชากรที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสฯ จะเปิดรับข้อมูล ข่าวสารหลากหลายกว่าผู้ที่เป็นโสด ในขณะที่ผู้ที่สมรสจะเปิดรับสื่อที่มีความหลากหลายน้อยกว่าผู้ที่เป็นโสด และยังมีระดับการศึกษาสูงขึ้นก็จะยิ่งเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากหลากหลาย ประเภทสื่อมากกว่า และกลุ่มที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสเท่านั้น และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเป็นกลุ่มที่ เปิดรับข้อมูลข่าวสารหลากหลายประเภทมากที่สุด

ตารางที่ 25 สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภท และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ลักษณะ	การเปิดรับสื่อแต่ละประเภท								การเปิดรับสื่อ
	หอกระจายข่าว	วิทยุ	โทรทัศน์	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ	ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	สื่อบุคคล	สื่อออนไลน์	
เพศ	-	√	-	√	-	-	√	√	√
อายุ	√	√	√	√	-	√	√	√	√
รายได้	√	√	√	√	√	√	√	√	√
การทำงาน	√	√	-	-	√	√	√	-	√
สถานภาพสมรส	√	√	-	√	-	-	√	√	√
การศึกษา	√	√	√	√	√	√	√	√	√
เขตที่อยู่อาศัย	√	√	√	√	√	-	√	√	√
รูปแบบการอยู่อาศัย	√	√	√	-	-	-	√	√	√
การมีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน								√	-
การมีแท็บเล็ตในครัวเรือน								√	√
การมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน								√	√
R ²	0.060	0.008	0.033	0.100	0.030	0.035	0.044	0.313	0.012

√ หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.5 ความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ

กรอบแนวคิดที่ 2.1 ประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ

สุขภาพกาย

ในกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า การเปิดรับสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับสุขภาพกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะมีสุขภาพกายดีกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับโทรทัศน์และสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพกาย และในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับสุขภาพกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ จะมีสุขภาพกายดีน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ ขณะที่การเปิดรับสื่อออนไลน์ จะพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามคือ จะมีสุขภาพกายดีมากกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพกาย

สุขภาพใจ

ในกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า การเปิดรับสื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับสุขภาพใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับสื่อบุคคล จะมีสุขภาพใจดีน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ ขณะที่การเปิดรับสื่อออนไลน์ จะพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามคือ จะมีสุขภาพใจดีมากกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพใจ และในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพใจ

การมีส่วนร่วม

ในกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า การเปิดรับสื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับสื่อบุคคล จะมีการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ ขณะที่การเปิดรับสื่อออนไลน์ จะพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามคือ จะมีการมีส่วนร่วมน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม และในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์ และการเปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ จะมีการมีส่วนร่วมน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ ขณะที่การเปิดรับสื่อบุคคล จะพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามคือ

จะมีการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับสื่อออนไลน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

การมีหลักประกันและความมั่นคง

ในกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ จะมีการมีส่วนร่วมน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ อย่างไรก็ตามการเปิดรับสื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม เช่นเดียวกัน กลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์ จะมีการมีส่วนร่วมตึ้นน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับ และการเปิดรับสื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ในกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี ที่เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ จะมีคุณภาพชีวิตในด้าน การมีหลักประกันและความมั่นคง ต่ำกว่าผู้ที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย กลุ่มที่เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล จะมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพใจ ต่ำกว่าผู้ที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย แต่จะมีการมีส่วนร่วม สูงกว่าผู้ที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย และกลุ่มที่เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นใน ด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย แต่จะมีการมีส่วนร่วม ต่ำกว่า กลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย และในกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ จะมีคุณภาพชีวิตในด้านการมีสุขภาพกาย การมีส่วนร่วม และการหลักประกันและความมั่นคง ต่ำกว่าผู้ ที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย กลุ่มที่เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล จะมีคุณภาพชีวิตในด้านการมีส่วนร่วม สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย และกลุ่มที่เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นใน ด้านสุขภาพกาย สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลย

ตารางที่ 26 สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ประเภทสื่อที่เปิดรับ	อายุ 50-59 ปี			อายุ 60 ปีขึ้นไป		
	สุขภาพกาย (n = 2,635)	สุขภาพกาย (n=3,710)	สุขภาพกาย (n=2,215)	สุขภาพกาย (n = 2,999)	สุขภาพกาย (n=5,457)	สุขภาพกาย (n=2,109)
	OR	OR	OR	OR	OR	OR
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	0.977	-	-	0.688**	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	0.976	-	-	1.120	-
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	-	1.630*	-	-	2.342*
R ²	0.099	0.091	0.127	0.140	0.123	0.180

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 27 สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ประเภทสื่อที่เปิดรับ	อายุ 50-59 ปี		อายุ 60 ปีขึ้นไป	
	สุขภาพใจ (n = 2,635) OR	สุขภาพใจ (n=3,710) OR	สุขภาพใจ (n = 2,999) OR	สุขภาพใจ (n=5,457) OR
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	0.847	-	1.000	-
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	0.854*	-	1.035
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ) เปิดรับ	-	-	-	0.834
R ²	0.068	0.049	0.056	0.046

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 28 สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วม ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ประเภทสื่อที่เปิดรับ	อายุ 50-59 ปี		อายุ 60 ปีขึ้นไป	
	การมีส่วนร่วม (n = 2,635)	การมีส่วนร่วม (n=3,710)	การมีส่วนร่วม (n=2,215)	การมีส่วนร่วม (n=5,457)
	OR	OR	OR	OR
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	1.055	-	-	-
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	1.279*	-	1.341**
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	0.320**	-
เปิดรับ	0.084	0.031	0.040	0.014
R ²		0.086		0.027

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

ตารางที่ 29 สรุปความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตด้านการมีหลักประกันและความมั่นคง ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

ประเภทสื่อที่เปิดรับ	อายุ 50-59 ปี		อายุ 60 ปีขึ้นไป	
	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n = 2,635)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=3,710)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=2,215)	การมีหลักประกัน และความมั่นคง (n=5,457)
	OR	OR	OR	OR
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	0.740**	-	-	0.718**
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	1.048	-	0.914
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เปิดรับ)	-	-	1.101	-
เปิดรับ	-	-	-	-
R ²	0.081	0.071	0.121	0.102

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

กรอบแนวคิดที่ 2.2 ประเภทและการเปิดรับกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ในมิติต่างๆ

กลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ และการมีหลักประกันและความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะมีสุขภาพใจ และการมีหลักประกันและความมั่นคง สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว การเปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะมีสุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว และการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่น โดยไม่รับสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่น จะมีสุขภาพกาย ต่ำกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียวแต่กลุ่มที่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่น จะมีสุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว และกลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า การเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ และการเปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะมีสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่น โดยไม่รับสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะมีสุขภาพกาย การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง สูงกว่ากลุ่มที่เปิดรับโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว

สรุปได้ว่า เมื่อกลุ่มประชากรอายุ 50-59 ปี ที่เป็นวัยทำงานตอนปลาย และใกล้ที่จะเข้าสู่การเป็นวัยสูงอายุ เปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น ที่ประกอบไปด้วย หอกระจายข่าว วิทยุ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ และสื่อบุคคล เพียงสื่อใดสื่อหนึ่งที่เปิดรับ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ดีกว่าการเปิดรับโทรทัศน์เพียงสื่อเดียว ขณะที่การเปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านสุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ดีกว่าการเปิดรับโทรทัศน์เพียงสื่อเดียว และการเปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านสุขภาพใจ และการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ดีกว่าการเปิดรับโทรทัศน์เพียงสื่อเดียว

ขณะที่กลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุแล้ว เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ และการเปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น จะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ดีกว่าการเปิดรับโทรทัศน์เพียงสื่อเดียว ขณะที่การเปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น โดยที่ไม่ได้เปิดรับสื่อออนไลน์ร่วมด้วย ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านสุขภาพกาย การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง ได้ดีกว่าการเปิดรับโทรทัศน์เพียงสื่อเดียว แต่ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพใจ อาจเนื่องมาจากช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เรื่อยมาจนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 (ยุติการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) เป็นช่วงของการเกิดโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย โดยในช่วงนั้นรัฐบาลได้มีจัดตั้ง "ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19" เพื่อชี้แจงประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เกี่ยวกับสถานการณ์ของโรคระบาด ซึ่งต้องแถลงการณ์ทุกวัน และให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะผู้เสียชีวิตที่ยืนยันส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีโรคประจำตัว จึงทำให้เป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ส่งผลให้สื่อทุกประเภทมุ่งให้ความสนใจที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในทุกระดับกับประชากรกลุ่มสูงวัย เพราะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เปราะบางในช่วงโควิด-19 (สรลธิ์ สนั่นจันทร์ และวิรัตน์ สนั่นจันทร์, 2564) จึงอาจส่งผลให้สื่อมวลชนหลักอย่างเช่น โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมากและหลากหลายกลุ่มวัย ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในทุกมิติ

และเมื่อพิจารณาการเปิดรับสื่อจากทั้ง 2 กลุ่มประชากร พบว่า การเปิดรับสื่อที่มีความหลากหลายประเภทมากขึ้น มีทิศทางของความสัมพันธ์ที่เป็นบวกกับคุณภาพชีวิต ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันและความมั่นคง และมีโอกาสที่จะมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นกว่ากลุ่มที่เปิดรับสื่อจำนวนประเภทน้อยกว่า อาจเนื่องมาจากความหลากหลายของประเภทสื่อ ที่มีคุณลักษณะ จุดเด่นและจุดด้อย รวมถึงช่องทางในการเข้าถึงที่แตกต่างกัน ส่งผลให้แต่ละบุคคลเลือกเปิดรับสื่อประเภทต่างๆตามความต้องการของตนเอง หรืออาจจะไม่เปิดรับสื่อประเภทใดเลยก็ได้ เพราะคงไม่ใช่ทุกคนที่เลือกเปิดรับสื่อทุกประเภทที่ผ่านเข้ามา ด้วยเวลาหรือข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล (Klapper, 1960) นอกจากนี้ ผู้ที่เปิดรับสื่อหลากหลายประเภท มักจะมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่หลงเชื่อข่าวสารได้ง่ายๆ และเลือกนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาใช้ได้อย่างเหมาะสม (ประมะ สตะเวทิน, 2546) เพราะการเปิดรับสื่อหลากหลายประเภท มีโอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากขึ้น และส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติสูงขึ้นด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม แม้โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่คุ้นเคย น่าเชื่อถือ และเข้าถึงประชากรหลายกลุ่มวัยได้มากกว่าสื่อออนไลน์ แต่เนื้อหาต่างๆ ของรายการโทรทัศน์ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชากรทุกวัยได้ทั้งหมด (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจและคณะ, 2552) ยิ่งโดยเฉพาะเนื้อหารายการสำหรับผู้สูงอายุที่มีน้อยกว่าเนื้อหารายการในกลุ่มวัยอื่น ซึ่งเป็นภาพที่ไม่สอดคล้องระหว่างความเป็นสังคมสูงวัยกับนโยบายด้านรายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุของสถานีโทรทัศน์ เพราะสถานีโทรทัศน์ต้องคำนึงถึงความนิยมของรายการเพื่อตอบโจทย์ในเชิงพาณิชย์ (รติมาส นรจิตร์ และ ชาติรี ใต้ฟ้าพูล, 2558) การจะผลักดันให้สถานีโทรทัศน์มีเนื้อหารายการสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นไปได้ยากเพราะมีต้นทุนการผลิตสูง จึงควรส่งเสริมสื่อออนไลน์ ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงกว่า ใช้ต้นทุนน้อยกว่า เป็นช่องทางการสื่อสารหลักในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ให้แก่ผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการเปิดรับโทรทัศน์ และสื่อประเภทอื่น

ตารางที่ 30 สรุปประเภทและการเปิดรับกับคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2564

	สุขภาพกาย		สุขภาพใจ		การมีส่วนร่วม		การมีหลักประกันและความมั่นคง	
	50-59 ปี	OR	50-59 ปี	OR	50-59 ปี	OR	50-59 ปี	OR
การเปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์								
	OR		OR		OR		OR	
เปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์								
(กลุ่มอ้างอิง: เปิดรับโทรทัศน์อย่างเดียว)								
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์	0.879	1.449**	0.718	1.767**	0.718	1.767**	2.040**	1.490**
เปิดรับโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่ออื่น	1.180	1.561**	1.897**	2.960**	1.897**	2.960**	2.124**	2.872**
เปิดรับโทรทัศน์ และสื่ออื่น	0.831*	1.374**	1.598**	2.418**	1.598**	2.418**	1.248**	1.988**
R ²	0.053	0.037	0.025	0.090	0.025	0.090	0.113	0.123

หมายเหตุ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

R² หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละที่สามารถอธิบายการแปรผันของคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

5.2 สรุปผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า สื่อแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน โดยสื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่มีการส่งซ้ำได้จากเนื้อหาเดียวกัน และส่งได้จากหลายแหล่ง ให้ข้อมูลได้หลากหลาย เลือกดูได้ตามความสนใจ ดูปย้อนหลังเพื่อทบทวนได้ และยังเปิดรับได้ทุกที่ ทุกเวลา สอดคล้องกับ Roger (1986) และกาญจนา แก้วเทพและนิคม ชัยขุนพล (2555) แต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งข้อจำกัดนี้เป็นจุดแข็งของโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์มีกระบวนการตรวจสอบข้อมูล ก่อนนำมาออกอากาศ จึงทำให้เป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ แต่ข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอผ่านโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ก็จะมีข่าวเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรง อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในเชิงพาณิชย์ ที่ทาง สถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงความนิยมของรายการเป็นหลัก เนื่องจากเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาโฆษณาของผู้สนับสนุนรายการ (รติมาส นรจิตร, 2558; ทอแสงรัศมี ถิณะแก้ว, 2559) อย่างไรก็ตาม แม้สื่อบุคคลจะเป็นสื่อเก่าแก่ที่ขึ้นชื่อว่ายังคงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ เพราะสามารถนำ ข้อมูลข่าวสารไปถึงประชาชนได้โดยตรง ยืดหยุ่น เป็นกันเอง และทราบความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ได้ทันที (ธนาธิย สະສຸນທຣ, 2558) แต่การใช้ตัวบุคคลมาสื่อสารกับประชาชนในลักษณะเผชิญหน้า โดยที่ยังขาดทักษะ ความรู้ หรือไม่มีความพร้อม ก็อาจส่งผลเสียโดยตรงกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และอาจส่งผลให้การสื่อสารนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล

อย่างไรก็ตามสื่อทั้ง 3 ประเภท มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน แต่ด้วย คุณลักษณะที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละประเภท รวมถึงช่องทางในการเข้าถึง และความถี่ในการเปิดรับ ที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 มิติ และการ เปิดรับสื่อหลากหลายประเภทมีโอกาที่ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากขึ้น อีกทั้ง ยังส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติสูงขึ้นด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองกว่าร้อยละ 90 โดยเปิดรับจากสื่อประเภทต่างๆในสัดส่วนที่ต่างกัน อีกทั้งการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทก็มีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่แตกต่างกัน เนื่องจากคุณลักษณะ ที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย ของแต่ละประเภทสื่อ ส่งผลเป็นเงื่อนไขต่อการเข้าถึงสื่อแต่ละประเภท ดังนั้น หากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนอยากเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากสื่อประเภทต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับประโยชน์จากสื่อประเภทต่างๆ โดยจำแนกตามคุณลักษณะของสื่อที่แตกต่างกันได้ ดังนี้

สื่อมวลชน เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง นำเชื่อถือ และค่าใช้จ่ายน้อย จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มประชากร และทุกเขตพื้นที่ ได้แก่ วิทยุ โดยกลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ เพศหญิง ที่มีอายุน้อย รายได้ต่ำ ไม่ทำงาน อยู่เป็นโสด ระดับการศึกษาปานกลาง และอยู่ในเขตเทศบาล โทรทัศน์ กลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีรายได้ต่ำ ระดับการศึกษาต่ำอยู่นอกเขตเทศบาล และอาศัยอยู่คนเดียว จึงควรส่งเสริมประชากรกลุ่มนี้ให้เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านวิทยุ และโทรทัศน์ เพิ่มมากขึ้น

สื่อสิ่งพิมพ์ โดยมากจะอยู่ในรูปแบบของเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร โดยกลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ เพศหญิง ที่มีอายุมาก รายได้ปานกลาง ระดับการศึกษาต่ำ และอยู่นอกเขตเทศบาล แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง ไม่ทำงาน อยู่เป็นโสด ระดับการศึกษาต่ำ และอยู่ในเขตเทศบาล ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ กลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ รายได้ปานกลางและรายได้สูง ไม่ทำงาน และระดับการศึกษาต่ำ แต่เนื่องจากสื่อประเภทนี้ เป็นสื่อที่ต้องอาศัยทักษะการอ่าน และจับใจความ ถึงจะสามารถตีความ และนำข้อมูลข่าวสารต่างๆมาใช้ประโยชน์ได้ จึงไม่เหมาะกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการอ่าน

สื่อภายในชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว โดยกลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ กลุ่มก่อนวัยสูงอายุ รายได้ปานกลาง ไม่ทำงาน อยู่เป็นโสด มีระดับการศึกษาสูง และอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งสื่อประเภทนี้อาจไม่เหมาะกับพื้นที่ในเขตเทศบาล หรือเขตเมือง เพราะที่ตั้งของลักษณะของบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัย อาจไม่ได้อยู่ในรูปแบบกระจุกตัวเหมือนพื้นที่นอกเขตเทศบาล หากติดตั้งหอกระจายข่าว เสี่ยง

ก็อาจจะดังไม่ทั่วถึง หรือถึงอาจกลายเป็นเสียงรบกวนได้ในบางพื้นที่ เช่น เขตพื้นที่โรงเรียน หรือโรงพยาบาล เป็นต้น ดังนั้นหอกระจายข่าวจึงอาจไม่เหมาะกับพื้นที่ในเขตเมือง

สื่อบุคคล โดยกลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ เพศชาย ที่มีอายุน้อย รายได้ต่ำ ไม่ทำงาน อยู่เป็นโสด ระดับการศึกษาต่ำ อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และอาศัยอยู่คนเดียว ซึ่งสื่อประเภทนี้อาจไม่เหมาะกับพื้นที่ในเขตเมือง เพราะความไม่ไว้วางใจ หรือการเข้าถึงผ่านตัวบุคคลได้ยาก จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมกับพื้นที่นอกเขตเทศบาล และเหมาะกับกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ซึ่งมีเวลาและโอกาสในการเข้าถึงสื่อบุคคลได้มากกว่ากลุ่มวัยทำงานตอนปลาย (50-59 ปี) จึงควรต้องเพิ่มพูนทักษะการสื่อสาร และให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของสื่อบุคคลเพิ่มขึ้นด้วย

สื่อออนไลน์ โดยกลุ่มที่ยังเปิดรับน้อย ได้แก่ เพศชาย ที่อยู่ในวัยสูงอายุทุกกลุ่ม มีรายได้ต่ำ และรายได้ปานกลาง ระดับการศึกษาต่ำ อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และกลุ่มที่ไม่มีสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน จึงควรสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆเหล่านี้ เพื่อช่วยเพิ่มโอกาสได้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้มากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่มีบทบาทและความสำคัญเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวัน

2. สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่มีสัดส่วนการเปิดรับเพิ่มขึ้นมากที่สุดในประชากรทั้ง 2 กลุ่ม จากเดิมประชากรกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีการเปิดรับสื่อออนไลน์ ในปี พ.ศ. 2560 อยู่ที่ร้อยละ 11.04 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.67 ในปี พ.ศ. 2564 และประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป เปิดรับสื่อออนไลน์ ในปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 4.33 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.72 ในปี พ.ศ. 2564 ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้กับประชากรกลุ่มอายุ 50-59 ปี ที่กำลังใกล้จะเข้าสู่วัยสูงอายุ และประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้สูงอายุแล้ว และสนับสนุนให้เข้าถึงอุปกรณ์ เช่น สมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต อุปกรณ์กระจายเสียงของหอกระจายข่าว เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการเข้าถึงสื่อบางประเภท และส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และให้รู้เท่าทัน ป้องกันการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ

3. จากผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นว่า หากผู้สูงอายุเปิดรับสื่อหลากหลายประเภท ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากขึ้น และส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์ก็เป็นสื่อหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะกับประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะการเปิดรับโทรทัศน์ ร่วมกับสื่อออนไลน์ และการเปิดรับโทรทัศน์ ร่วมกับสื่อออนไลน์ และสื่ออื่น ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ การมีส่วนร่วม และการมี

หลักประกันและความมั่นคง ดังนั้น การจะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านผู้สูงอายุ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสในการใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น และรัฐยังควรจัดหาสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ ราคาประหยัด หรือนำอุปกรณ์ที่ตกทุนไปแล้วกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงแนวทางในบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน และเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น

4. จากการเปิดรับสื่อทั้ง 3 ประเภท จะพบว่าการเปิดรับสื่อออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของสื่อออนไลน์ในการเป็นแหล่งข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สำคัญในอนาคต ดังนั้นรัฐควรให้ความสำคัญในการลดข้อจำกัดของสื่อประเภทนี้ในมิติของความน่าเชื่อถือของข้อมูล และให้ความสำคัญกับการเข้ามากำกับดูแลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาคเอกชน เพื่อควบคุมและป้องข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนไปสู่ประชาชน โดยรัฐควรจัดทำช่องทางการสื่อสารของตนเองผ่านสื่อออนไลน์อย่างเป็นทางการผ่านหลายช่องทาง เช่น ยูทูป เฟซบุ๊ก ไลน์ หรือจัดทำแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อความสะดวกในการใช้งานตามความชื่นชอบและความถนัดที่หลากหลาย และเป็นการช่วยป้องกันปัญหาในการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริงจากช่องทางอื่นที่ไม่ใช่ของรัฐ อีกทั้งยังช่วยให้ค้นหาหรือติดตามข้อมูลได้ง่าย เพราะรู้จักช่องทางต่างๆ นั้นแล้ว และควรเน้นไปที่รูปแบบของคลิพวิดีโอ ที่มีทั้งภาพและเสียงประกอบ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านสายตาตามอายุที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการอ่าน

5. โทรทัศน์ควรนำเสนอเป็นรูปแบบรายการสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง หรืออาจจะแทรกในช่วงใดช่วงหนึ่งของรายการก็ได้ แต่ควรระบุช่วงวันและเวลาในการออกอากาศให้ชัดเจน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุได้รับทราบ จะได้คอยติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และควรนำข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุมาออกอากาศซ้ำ เนื่องด้วยข้อจำกัดทางสภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่อาจจะทำให้ฟังไม่ทันหรือยังฟังไม่เข้าใจ หรืออาจไม่สะดวกที่จะเปิดโทรทัศน์ในช่วงเวลานั้น แต่ข้อมูลข่าวสารได้ออกอากาศผ่านไปแล้ว

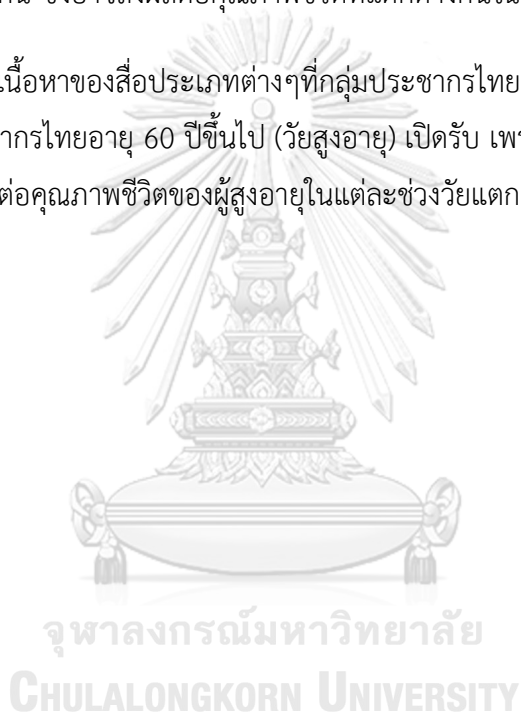
6. นอกจากนี้ หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าต่องสื่อสารกับผู้สูงอายุโดยตรง ควรจะมีทักษะในการสื่อสารกับผู้สูงอายุ โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารและสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาที่ผู้สูงอายุจะเข้าใจได้ง่าย รู้จักการใช้ น้ำเสียงและท่าทางที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พร้อมรับฟังปัญหาอย่างตั้งใจและแสดงออกถึงความเข้าใจและเห็นใจในปัญหานั้นๆ เพราะสื่อบุคคล

เป็นสื่อที่ใกล้ชิดผู้สูงอายุมาก เป็นสื่อที่ต้องเผชิญหน้า และสามารถเห็นอกกับปฏิกิริยาซึ่งกันและกันได้ทันที จึงเป็นสื่อที่ต้องระมัดระวังและให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารในระดับตัวบุคคล

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ ในแต่ละแพลตฟอร์มที่กลุ่มประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (วัยทำงานตอนปลาย) และกลุ่มประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (วัยสูงอายุ) เปิดรับ เนื่องจากสื่อออนไลน์มีหลากหลายประเภท และแต่ละประเภทก็มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย

2. ควรศึกษาเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆที่กลุ่มประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (วัยทำงานตอนปลาย) และกลุ่มประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (วัยสูงอายุ) เปิดรับ เพราะเนื้อหาที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยแตกต่างกัน

ภาคผนวก ก การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ด้วยค่า VIF (Variance inflation factor) และค่า Tolerance

ตารางที่ ก1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านหอกระจายข่าว วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร แผ่นพับ/ใบปลิว/หนังสือคู่มือสำหรับผู้สูงอายุ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ และสื่อบุคคล (กรอบแนวคิดที่ 1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.919	1.088
อายุ	0.707	1.415
รายได้	0.771	1.297
การทำงาน	0.674	1.484
สถานภาพสมรส	0.901	1.110
การศึกษา	0.845	1.183
เขตที่อยู่อาศัย	0.932	1.073
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.980	1.020

ตารางที่ ก2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ และการเปิดรับสื่อ (กรอบแนวคิดที่ 1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.813	1.230
อายุ	0.670	1.493
รายได้	0.743	1.346
การทำงาน	0.640	1.563
สถานภาพสมรส	0.804	1.243
การศึกษา	0.736	1.359
เขตที่อยู่อาศัย	0.923	1.084
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.959	1.043
มีสมาร์ทโฟนในครัวเรือน	0.880	1.136
มีแท็บเล็ตในครัวเรือน	0.769	1.300

ลักษณะ	Tolerance	VIF
มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน	0.700	1.429

ตารางที่ ก3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.939	1.065
รายได้	0.844	1.184
การทำงาน	0.841	1.189
สถานภาพสมรส	0.980	1.021
การศึกษา	0.910	1.098
เขตที่อยู่อาศัย	0.937	1.067
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.965	1.036
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์	0.977	1.024

ตารางที่ ก4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.937	1.068
รายได้	0.854	1.171
การทำงาน	0.839	1.192
สถานภาพสมรส	0.991	1.009
การศึกษา	0.918	1.090
เขตที่อยู่อาศัย	0.953	1.049
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.972	1.028
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล	0.968	1.033

ตารางที่ ก5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์ กับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.937	1.067
รายได้	0.846	1.182
การทำงาน	0.839	1.191
สถานภาพสมรส	0.972	1.029
การศึกษา	0.866	1.155
เขตที่อยู่อาศัย	0.930	1.075
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.951	1.052
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์	0.915	1.093

ตารางที่ ก6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านโทรทัศน์กับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.888	1.126
รายได้	0.747	1.338
การทำงาน	0.788	1.268
สถานภาพสมรส	0.906	1.104
การศึกษา	0.809	1.236
เขตที่อยู่อาศัย	0.822	1.217
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.942	1.062
เปิดรับเฉพาะโทรทัศน์	0.888	1.126

ตารางที่ ก7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อบุคคลกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.886	1.129
รายได้	0.757	1.321
การทำงาน	0.778	1.286
สถานภาพสมรส	0.909	1.100
การศึกษา	0.859	1.165
เขตที่อยู่อาศัย	0.940	1.064
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.971	1.030
เปิดรับเฉพาะสื่อบุคคล	0.981	1.020

ตารางที่ ก8 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อออนไลน์กับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (กรอบแนวคิดที่ 2.1)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.881	1.135
รายได้	0.720	1.388
การทำงาน	0.781	1.281
สถานภาพสมรส	0.915	1.093
การศึกษา	0.746	1.340
เขตที่อยู่อาศัย	0.908	1.102
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.962	1.040
เปิดรับเฉพาะสื่อออนไลน์	0.894	1.118

ตารางที่ ก9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 50-59 ปี (กรอบแนวคิดที่ 2.2)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.931	1.074
รายได้	0.889	1.124
การทำงาน	0.888	1.126
สถานภาพสมรส	0.975	1.026
การศึกษา	0.859	1.164
เขตที่อยู่อาศัย	0.906	1.104
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.980	1.021
เปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์	0.915	1.092

ตารางที่ ก10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อแต่ละประเภทกับคุณภาพชีวิตประชากรไทยอายุ 60 ปีขึ้นไป (กรอบแนวคิดที่ 2.2)

ลักษณะ	Tolerance	VIF
เพศ	0.909	1.100
รายได้	0.810	1.235
การทำงาน	0.829	1.206
สถานภาพสมรส	0.918	1.089
การศึกษา	0.797	1.255
เขตที่อยู่อาศัย	0.911	1.098
รูปแบบการอยู่อาศัย	0.973	1.027
เปิดรับโทรทัศน์และสื่อออนไลน์	0.899	1.112

ภาคผนวก ข ใบรับรองโครงการวิจัย

AF 02-12

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 อาคารจามจรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์: 0-2218-3202, 0-2218-3049 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 012/2566

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 114.1/64 (1) : การเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

ผู้วิจัยหลัก : นางสาวกัลยากร ฝูงวานิช

หน่วยงาน : วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ Belmont Report 1979, Declaration of Helsinki 2013, Council for International Organizations of Medical Sciences (CIOM) 2016, มาตรฐานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (มคจค.) 2560, นโยบายแห่งชาติและแนวทางปฏิบัติการวิจัยในมนุษย์ 2558 อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่องดังกล่าวได้

<p>ลงนาม (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปริดา ทัดคนประดิษฐ์) ประธาน</p>	<p>ลงนาม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีพันธ์ มิ่งกัณย์) กรรมการและเลขานุการ</p>
--	---

วันที่รับรอง : 19 มกราคม 2566 วันหมดอายุ : 18 มกราคม 2567

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

- 1) โครงการวิจัย
- 2) เอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและพินัยกรรมยินยอมของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) ผู้วิจัย
- 4) แบบสอบถาม

เลขที่โครงการวิจัย... 114.1 / 64
วันที่รับรอง... 19 ม.ค. 2566
วันหมดอายุ... 18 ม.ค. 2567

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการผิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ให้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการฯ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. หากยุติโครงการวิจัยก่อนกำหนดต้องแจ้งคณะกรรมการฯ ภายใน 2 สัปดาห์พร้อมค่าใช้จ่าย
8. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 01-15) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น
9. โครงการวิจัยที่มีหลายระยะ จะรับรองโครงการเป็นระยะ เมื่อดำเนินการวิจัยในระยะแรกเสร็จสิ้นแล้ว ให้ดำเนินการส่งรายงานความก้าวหน้า พร้อมโครงการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในระงัดต่อไป
10. คณะกรรมการฯ สงวนสิทธิ์ในการตรวจเยี่ยมเพื่อติดตามการดำเนินการวิจัย
11. สำหรับโครงการวิจัยจากภายนอก ผู้บริหารส่วนงาน กำกับดูแลการดำเนินการวิจัย

ภาคผนวก ค เอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย/ผู้อยู่ในปกครองและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

AF 03-06

เอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย/ผู้อยู่ในปกครองและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย การเปิดรับสื่อและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

ชื่อผู้วิจัย นางสาวกัลยกร ฝุงวานิช ตำแหน่ง นิติระดับดุษฎีบัณฑิต

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย 219/12 ซอยแจ้งวัฒนะ 6 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงตลาดบางเขต เขตหลักสี่ กทม. 10210

โทรศัพท์มือถือ 0-614454516 E-mail : ammm.kalyakorn@gmail.com

ขอเรียนเชิญเข้าร่วมการวิจัย ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัย โปรดทำความเข้าใจว่างานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับอะไร ทำเพราะเหตุใด และกรุณาใช้เวลาในการอ่านข้อมูลต่อไปนี้รอบคอบ หากมีข้อสงสัยที่อ่านแล้วไม่เข้าใจหรือไม่ชัดเจน โปรดสอบถามเพิ่มเติมกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

1. โครงการวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ เจริญปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประเภทสื่อที่เปิดรับกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในมิติต่างๆ โดยผลการวิจัยที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายการสื่อสารเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้แก่ผู้สูงอายุและเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

 เลขที่โครงการวิจัย... 114-1/64
 วันที่รับรอง... 19 มี.ค. 2566
 วันหมดอายุ... 18 มี.ค. 2567

2. การให้ข้อมูลและขอความยินยอม

ผู้วิจัยจะเตรียมเอกสารชี้แจงเกี่ยวกับโครงการวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้อ่านก่อนเริ่มต้นการสัมภาษณ์ หากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกในการอ่านเอกสาร ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดด้วยตนเอง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและตัดสินใจเข้าร่วมการสัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจ โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะปฏิบัติตัวในการเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเคร่งครัด คือมีผลการยืนยันการได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ครบตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย มีการสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในพื้นที่งานสนาม รักษาระยะห่าง และมีการล้างมือหรือใช้เจลแอลกอฮอล์ล้างมืออย่างสม่ำเสมอ หรือหากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้สัมภาษณ์แบบตัวบุคคล ผู้วิจัยก็จะใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ เช่น Line call, Zoom หรือรูปแบบออนไลน์อื่นๆที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก

สำหรับการขอความยินยอม กรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถลงนามได้ สามารถมอบหมายให้บุตร ภรรยาหรือสามีที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกันลงนามแทนได้ หรือเป็นการประทับลายมือตามที่กลุ่มตัวอย่างยินยอม หากใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ออนไลน์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างเฝ้าความยินยอมก่อน จึงค่อยเริ่มต้นการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกการเฝ้าความยินยอมไว้

3. รายละเอียดของผู้เข้าร่วมการวิจัยและคุณสมบัติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ทั้งชั้นนอกและชั้นใน และมีการเปิดรับสื่อที่ให้ข้อมูลข่าวสารด้านผู้สูงอายุ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ จากสื่อต่อไปนี้อย่างน้อย 1 ประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อบุคคล (เช่น ผู้นำชุมชน อสม. ญาติ เพื่อน ฯลฯ) สื่อออนไลน์ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระหว่าง 1 เดือนที่ผ่านมาก่อนสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่ม

ตัวอย่างจำนวน 20 ราย ให้ครอบคลุมตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ในเบื้องต้นจะแบ่งตามกลุ่มอายุ กลุ่มละ 5 ราย แต่ละกลุ่มอายุต้องมีทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการศึกษาทุกระดับ และมีรายได้ที่หลากหลายสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ อย่างไรก็ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างอาจปรับเปลี่ยนจากที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

สำหรับวิธีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง เริ่มต้นจากผู้วิจัยจะประสานไปตามเครือข่ายผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ (ผู้นำชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น) ที่เคยเข้าร่วมงานวิจัยกับวิทยาลัยประชากรศาสตร์ เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับโครงการวิจัย และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการ และขอให้ทางเครือข่ายฯ แนะนำกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะดังกล่าว หลังจากนั้นผู้วิจัยประสานขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้สูงอายุที่ได้รับการแนะนำจากทางเครือข่ายฯ และจะขอให้ผู้สูงอายุที่สัมภาษณ์ได้ช่วยแนะนำถึงกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสัมภาษณ์ต่อไปเรื่อยๆ

4. การคัดกรองผู้มีส่วนร่วมฯ ตามเกณฑ์การคัดเข้า-คัดออก

ผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถามเพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด หากกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติครบถ้วนและยินยอมที่จะให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

5. ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายละไม่เกิน 2 ครั้ง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะพยายามสัมภาษณ์ให้แล้วเสร็จภายในครั้งเดียว เพื่อเป็นการรบกวนกลุ่มตัวอย่างให้น้อยที่สุด โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 40 นาทีต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับความสนใจและความครบถ้วนของคำตอบ ทั้งนี้ รูปแบบของการสัมภาษณ์จะเป็นแบบตัวบุคคล หรือหากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวก ผู้วิจัยก็จะใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์โรคระบาดฯ โดยใช้การจดบันทึกและการบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นคำถามและคำตอบให้แก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการทบทวนว่าข้อมูลนั้นถูกต้องหรือไม่

6. ผู้วิจัยจะเน้นย้ำเรื่องความยินยอมในการสอบถามข้อมูล ว่าท่านมีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบคำถามก็ได้ ในการเข้าร่วมงานวิจัย ท่านจะต้องสละเวลาส่วนตัวในการให้ข้อมูล และในการให้สัมภาษณ์ หากท่านรู้สึกเหนื่อยล้าหรืออึดอัด โปรดแจ้งผู้วิจัยเพื่อหยุดสัมภาษณ์ ทั้งนี้ จะขอสัมภาษณ์ใหม่หากท่านยินยอมให้สัมภาษณ์ต่อ

7. การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยนี้จะไม่ได้รับประโยชน์ส่วนบุคคล แต่จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มของประเภทสื่อที่ผู้สูงอายุเปิดรับ และประโยชน์ในเชิงนโยบาย คือแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของสื่อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย

8. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะเก็บเป็นความลับโดยผู้วิจัย หากมีการนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอเป็นภาพรวม ข้อมูลใดที่สามารถระบุถึงตัวผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้จะไม่ปรากฏในรายงาน

9. เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดจะถูกทำลาย เช่น เทปบันทึกเสียง

เลขที่โครงการวิจัย 114.1/64

วันที่รับรอง 19 มี.ค. 2566

วันหมดอายุ 18 มี.ค. 2567

V4.0/2563

AF 03-06

10. โปรดทราบว่า ผู้วิจัยไม่มีสิ่งใดจะมอบให้นอกจากคำขอบคุณที่ท่านสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ และท่านจะไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนใดๆ ไม่มีค่าเสียเวลา ค่าพาหนะ หรือค่าอื่นๆในการเข้าร่วมงานวิจัย
11. การเข้าร่วมการวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ ท่านสามารถปฏิเสธที่จะเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกขณะ โดยไม่ต้องให้เหตุผล ไม่สูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับ และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย
12. หากมีข้อสงสัย โปรดสอบถามเพิ่มเติมจากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว
13. หากได้รับการปฏิบัติไม่ตรงตามข้อมูลดังกล่าว สามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-3202, 0-2218-3409 E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัย และเข้าใจข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทุกประการแล้ว จึงลงนามเข้าร่วมการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ และได้รับเอกสารไว้ 1 ชุดแล้ว

ลงชื่อ.....

(นางสาวกัญกร ฝูงวานิช)

ผู้วิจัยหลัก

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

พยาน

วันที่...../...../.....

ลงชื่อ.....

(.....)

พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ผู้ดูแล (ถ้าต้องมี)

วันที่...../...../.....

เลขที่โครงการวิจัย 114.1/64

วันที่รับรอง 19 มี.ค. 2566

วันหมดอายุ 18 มี.ค. 2567

บรรณานุกรม

- กรกนก นิลดำ, เสริมศิริ นิลดำ, อิงตอย ศรีลาพัฒน์, ภควัฒน์ สวณงาม, วรภัชณัฏมล มงคลอัศศิริ, & ปฐมพร ปัญญาติ. (2563). วิธีการกลโกง ช่องทางการสื่อสาร และประสบการณ์ในการถูกมิจฉาชีพออนไลน์หลอกลวงของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย. *Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University*, 3(3), 50-67.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, & จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580). Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). มาตรฐานหอกระจายข่าว. Retrieved from http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet?_mode=detail&ebookId=34&random=1362642573269
- กรมอนามัย. (2566). กรมอนามัย เผย ปี 64 ไทยมีอัตราเจริญพันธุ์รวมเหลือเพียง 1.16 จัดงาน 'โสดสมาร์ท' กระตุ้น. Retrieved from <https://workpointtoday.com/fertility-rate/>
- กฤษฎา ศิรามพุช. (2561). อาวุโสเล่นโซเชียลฯ ป้องกันเสี่ยง เลี่ยงมิจฉาชีพ. Retrieved from <https://www.posttoday.com/life/healthy/551718>
- กฤษฎณาพร ทิพย์กาญจนเรขา, ศิริธร ยิ่งแรงเรือง, จันทิมา เขียวแก้ว, กันยารัตน์ อุบลวรรณ, เนติยา แจ่มทิม, & วรรณภา พรหมศวร. (2560). พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมของผู้สูงอายุตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ. *Journal Information*, 11.
- กัตติกา แก้วมณี. (2560). การเปิดรับสื่อสังคม การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- กันตพล บันทัดทอง. (2558). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, Retrieved from http://digitalasia.co.th/wp-content/uploads/2017/12/kantapon_bunt.pdf
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน

จำกัดภาพพิมพ์.

- กาญจนา แก้วเทพ, & นิคม ชัยขุนพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2549). การคาดการณ์เพื่อสังคมสูงวัยในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ.
- จารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันต ทอกรินทร์, & วิทยาธร ท่อแก้ว. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 21-39.
- จิราพร เกศพิชญวัฒนา และคณะ. (2549). รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาพลัง : กรณีศึกษาจากผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับในสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ชญัญญา เกษะนันท์. (2556). รูปแบบการดำเนินชีวิต การเปิดรับสื่อ และการยอมรับนวัตกรรมของผู้บริโภคสูงอายุ. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2558). กรณีศึกษาการใช้สื่อใหม่ผ่านโซเชียลมีเดียในโทรศัพท์มือถือเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุกับ สมาชิกในครอบครัว ณ ประเทศนิวซีแลนด์. *Veridian E-Journal*, 8(3), 96-117.
- ดวงเดือน รัตนะมงคลกุล. (2558). ภาพสุขภาพของผู้สูงอายุผ่านมุมมองพัฒนาพลังในชุมชนจังหวัดนครนายก. วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 22(2), 48-60.
- ดุขฎี อายวัฒน์. (2548). มาตรการวัดคุณภาพชีวิต : ศึกษากรณีประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารประชากรศาสตร์, 21(1), 41-63.
- ทอแสงรัศมี ถิละแก้ว. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์. (ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทิวาพร หงษ์ร่อน. (2554). ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตและมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติผ่านการทำสวน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธนารีย์ สะสุนทร. (2558). ปัญหาและการแก้ปัญหาทางานประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาค ตะวันตก (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- ธนินี บัณฑิตวัฒนาวงค์. (2556). รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภค และการเปิดรับสื่อของผู้หญิงโสดในกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นันทศักดิ์ ธรรมานวัตร. (2555). สังคมผู้สูงอายุ สื่ออาจไม่ใช่เพื่อน อย่าให้ทีวีดูแลคนแก่. Retrieved from <https://suchons.wordpress.com/>

- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2540). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปณิธี บรรวณ. (2557). พญพพลัง: บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุและ “ทุน” ที่ใช้ในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 31(3), 97-120.
- ประมะ สตะเวทิน. (2546). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ปัทมาพร สัมไทย. (2558). การเปิดรับสื่อ ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- พนม คลี่ฉายา. (2556). ความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อ และนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 31(2), 1-26.
- พล เนื่องจำนงค์. (2559). พฤติกรรมการบริโภคสื่อบนเครือข่ายสังคมผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคแบบโพรซูเมอร์ ในสังคมแห่งการหลอมรวมสื่อ. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- พัชนี เขยจรรยา. (2558). การวิจัยเชิงปริมาณทางนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภพธร วุฒิมหาร. (2561). การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการบ้านประชารัฐ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิต้า, 4(1), 18-42.
- ภัทรกร เสนไกรกุล. (2551). การเปิดรับแรงจูงใจในการใช้สื่อ ทักษะคิดและพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงโฆษณา ของผู้บริโภคที่มีต่อสื่อดั้งเดิมและสื่อรูปแบบใหม่. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ภัทรา เรืองสวัสดิ์. (2553). รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. (วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภริกาญจน์ ไคนุ่นนา. (2559). รู้เท่าทันสื่อคือภารกิจพลเมือง. สงขลา: เอสพริ้นท์
- มณีนรัช รอดทรัพย์. (2552). เนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการตอบสนองผู้รับสารในเว็บบอร์ด. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, & มินตรา สดชื่น. (2560). รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 1598-1605. Retrieved from https://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/800/rmutrconth_153.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). เปิดงานวิจัย ผู้สูงวัยกับการใช้เทคโนโลยี เผย 3 โปรแกรมยอดฮิตครองใจคนแก่ ไลน์-เฟซบุ๊ก-ยูทูบ. Retrieved from <https://thaitgri.org/?p=39050>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ. รติมาส นรจิตร์. (2558). นโยบายด้านรายการโทรทัศน์ในการขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุขององค์กรสื่อโทรทัศน์และความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ระวี สัจจโสภณ. (2556). แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพลังในผู้สูงอายุ. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม), 34(4), 471-490.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, & ญาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 11(2), 367-387.
- รัตนา จักกะพาก, & ระวี สัจจโสภณ. (2554). โครงการวิจัย เรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคตและการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศหญิง หิรัญโร. (2545). รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- วรรณาด ดวงอุดม. (2555). การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่. จันทรเกษมสาร, 18(34), 13-22.
- วรรษญา ทิพย์มาลัย. (2562). พฤติกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสิทธิของผู้สูงอายุผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วณลักษณ์ ตนานนท์. (2552). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วสิน สันทรณ์. (2557). ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้ออะไหล่ประดับยนต์ในสินค้าประเภทหลอดไฟหน้ารถยนต์. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- วันชัย บุญประชา. (2561). พัฒนาหลักสูตรสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุรู้ทันสื่อ. Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th/Content/42718-พัฒนาหลักสูตรสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุรู้ทันสื่อ.html>
- วัลลภา เขยบัวแก้ว. (2560). กรอบแนวคิดคุณภาพชีวิต (Conceptual Framework of "Quality of

- Life”) Retrieved from http://lic.tsu.ac.th/detail_menu2.php?manusub_id=8
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2561). รายงานการศึกษา โครงการการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย: ผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, & กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). รายงานการศึกษา โครงการติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2555 - 2559) กรุงเทพฯ.
- วิภาณี แม้นอินทร์. (2560). การเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์กร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- วิภาณันท์ ม่วงสกุล. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังด้วยแนวคิดพัฒนาพลัง. วารสารวิจัยสังคม, 38(2), 93-112.
- วิไลพร วงศ์คินี, โรจน์ จินตนาวัฒน์, & และ กนกพร สุคำวัง. (2556). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมของประชากรเขตเมือง จังหวัดเชียงใหม่. พยาบาลสาร, 40(4), 91-99.
- ศรันทยา จิตชัยโกคา. (2545). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการยอมรับนโยบายจัดระเบียบสังคมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2555). พฤติกรรมของผู้สูงอายุไทย การปันผลทางประชากร และโอกาสทางเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในสังคมสูงวัย. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4(7), 201-214.
- ศุภณัฐ รัตนเสรีวงศ์. (2559). การเปิดรับสื่อโฆษณาเกมกับพฤติกรรมการตัดสินใจเล่นเกมออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือ. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- เศรษฐวิวิฐ์ คงกะพันธ์. (2559). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต ของผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น, 10(4), 113-126.
- สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). เกมออนไลน์เพื่อการรู้ทันสื่อ “หยุดคิด ถ้าม ทำ” และผลสำรวจสถานการณ์และผลกระทบ จากการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทย Retrieved from <https://mahidol.ac.th/temp/2022/03/press.pdf>
- สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2565). ผู้สูงวัยถูกหลอกบนเฟซบุ๊กกว่า 44%. Retrieved from <https://www.tcc.or.th/oldies/>
- สมมาตร คงชื่นสิน. (2539). การเปิดรับและความต้องการรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สมาน ลอยฟ้า. (2554). ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารสารสนเทศศาสตร์, 29(2), 53-64.
- สมาน ลอยฟ้า. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่ในชนบท. *Information*, 21(2), 18-28.

- สราลี สนธิจันทร์, & วิรัตน์ สนธิจันทร์. (2564). การเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). วารสารชุมชนวิจัย, 16(1), 64-77.
- สวนดุสิตโพล. (2560). ช่องทางที่คนไทยเชื่อถือมากที่สุดในการนำเสนอข่าว. Retrieved from <https://www.marketingoops.com/reports/behaviors/news-insight-thai-consumer/>
- สำนักข่าวไทย. (2563). ความเข้มแข็งชุมชนสู้ภัยโควิด-19 ใช้ภาษาถิ่นเข้าถึงชาวบ้าน. Retrieved from <https://www.mcot.net/viewtna/5e8c8edde3f8e40aef428de4>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560a). ดัชนีพหุผลผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560b). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 (ไตรมาส 4). กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2564: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักราชบัณฑิตสถาน. (2550). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน. กรุงเทพฯ.
- สิงหา จันทริยวงศ์. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล. (2557). วุฒิวิยของผู้สูงอายุไทย: ระดับ แนวโน้ม และปัจจัยกำหนด. (ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสกสรร สายสีสอด. (2542). หลักการโฆษณาประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- เสาวนีย์ ภัทร์ประเสริฐ, อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, & บุหงา ชัยสุวรรณ. (2561). อิทธิพลของสื่อต่อการเตรียมพร้อมเพื่อคุณภาพชีวิต. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 17(23).
- อดิศักดิ์ จำปาทอง, คณินิจ ติกะมาตย์, & เกสร มณีวรรณ. (2559). สื่อเพื่อเสริมพหุผลผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กรุงเทพฯ.
- อภิรดี พูลสวัสดิ์. (2560). การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ. นครปฐม: ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรพิชญา ศรีวรรณภาส. (2563). โรคยอดฮิตที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ. Retrieved from <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/infographic/โรคยอดฮิตที่พบบ่อย>

ในผู้

- อรรวรรณ เถลิงเกียรติกำจร, & วงหทัย ต้นชีวะวงศ์. (2560). การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ความพึงพอใจ และแนวโน้มในการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ของลูกค้าห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล. *JC E-Journal*, 1-13. Retrieved from <http://203.131.210.100/ejournal/wp-content/uploads/2017/12/JCIS60059.pdf>
- อรรวรรณ ปิรันธน์โอวาท. (2554). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา บุญชุม, กิรติ คเชนทวา, สมิทธิ บุญชุตติมา, & ไหวพจน์ จันทร์เสม. (2561). การศึกษาการใช้สื่อเพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารและการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมของประชาชน. *วารสารนิเทศศาสตร์* 36(2), 97-112.
- อัจฉรา ปิ่นทรานวงศ์, & กิติมา สุรสุนธิ. (2553). การสื่อสารและการปรับตัวของผู้สูงอายุในเมือง. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 31(1), 73-82.
- อัญชลี วงษ์บุญงาม, & ดารณี ธัญญสิริ. (2554). การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร. *มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, กรุงเทพฯ.
- อารีย์ มัยยังพงษ์, & เกื้อกุล ตาเย็น. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. *มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, กรุงเทพฯ.
- อุทัย ยะรี, & มณฑนา สีเขียว. (2562). การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 8(1), 222-238.
- Antonucci, T. C., & Ajrouch, K. J. (2007). *Quality of Life in Old Age*. Dordrecht: Springer.
- Assael, H. (2004). *Consumer behavior: A strategic approach*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Atkin, C. K. (1973). *Anticipated communication and mass media information seeking*. New York: Free Press.
- Becker, S. L. (1972). *Discovering mass communication* Illinois: Scott Foresman and Company Glenview.
- Belch, G. E., & Belch, M. A. (2012). *Advertising and promotion: An integrated marketing communication perspective* (9th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication*. New York: Holt, Rinechart and Winston.
- Berlo, D. K., Lemert, J. B., & Mertz, R. J. (1969). Dimensions for evaluating the

- acceptability of message sources. *Public opinion quarterly*, 33(4), 563-576.
- Blom, N., Van der Zanden, R., Buijzen, M., & Scheepers, P. (2016). Media exposure and health in Europe: Mediators and moderators of media systems. *Social indicators research*, 126(33), 1317-1342.
- Boz, H., & Aksoy, M. E. (2011). The internet usage profiles of adults. *Procedia Social Sciences and Behavioral Sciences*, 28, 596-600.
- Boz, H., & Karatas, S. E. (2015). A review on internet use and quality of life of the elderly. *Cypriot Journal of Educational Science*, 10(3), 182-191.
doi:<https://orcid.org/0000-0001-5409-8371>
- Carmichael, C. W. (1976). Communication and Gerontology: Interfacing Disciplines. *Western Speech Communication*, 40(2), 121-129.
- Chen, Y., & Persson, A. (2002). International use among young and older adults: Relation to psychological well-being. *Education Gerontology*, 28(9), 731-744.
- Dominick, J. R. (2009). *The Dynamics of Mass Communication*. China: McGraw-Hill Higher Education.
- Eastman, J. K., & Iyer, R. (2004). The elderly's uses and attitudes towards the internet. *Journal of Consumer Marketing*, 21(3), 208-220.
- Eggermont, S., & Vandebosch, H. (2001). Television as a substitute: Loneliness, need intensity, mobility, life-satisfaction and the elderly television viewer. *Communicatio: South African Journal for Communication Theory and Research*, 27(2), 10-18.
- Erickson, L. (2011). *Social media, social capital, and seniors: the impact of Facebook on bonding and bridging social capital of individuals over 65*. Paper presented at the 17th Americas Conference on Information Systems 2011.
- Hahs-Vaughn, D. L. (2005). A Primer for Using and Understanding Weights With National Datasets. *Journal of Experimental Education*, 73(3), 221-248.
- Hair, J. F., Black, W. C., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis (7 ed.)*: Pearson Education Limited Harlow
- Haris, N., Majid, R. A., Abdullah, N., & Osman, R. (2014). The role of social media in supporting elderly quality daily life. In: *2014 3rd International Conference on IEEE Presented at the User Science and Engineering (i-USER)*, 253-257

- Haug, & Folmar. (1986). *Development Tasks and Education*. New York: Mckey.
- Junling GaoID, Pinpin Zheng, Yingnan Jia, Hao Chen, Yimeng Mao, Suhong Chen, . . .
Junming Dai. (2020). Mental health problems and social media exposure during COVID-19 outbreak. *PLOS ONE*, 15(4).
doi:<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231924>
- Jutiporn. (2562). 50+ บอกลาทีวีนี้หน่อยหน้อย ลูกบ๋อยขึ้น. Retrieved from
<https://younghappy.com/toomuch-tv/>
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: Free Press.
- Koçak, A., & Terkan, B. (2009). Media use behaviours of elderly: A Uses and Gratifications Study on Television Viewing Behaviors and Motivations. *GeroBilim - Journal on Social & Psychological Gerontology*, 1.
- Kondo, R. (2004). *Quality of Life Indicator*. London: McGrown Hill.
- Leist, A. K. (2013). Social media use of older adults: a mini-review. *Gerontology* 59(4), 378-384. Retrieved from <https://www.karger.com/Article/FullText/346818>
- Lelkes, O. (2012). Happier and less isolated: Internet use in old age. *MPRA Paper No. 42546*. Retrieved from <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/42546>
- Lewis. Sam, & Ariyachandra. Thilini. (2010). *Seniors and Online Social Network Use*. Paper presented at the Conference on Information Systems Applied Research, Nashville Tennessee, USA. <http://proc.conisar.org/2010/pdf/1522.pdf>
- Li, Q. (2016). Characteristics and social impact of the use of social media by Chinese Dama. *Telematics Inform*, 34(3), 797-810. doi:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.tele.2016.05.020>
- Lin, S. H., & Chou, W. H. (2013). Developing a social media system for the Taiwanese elderly by participatory design. *Bulletin of Japanese Society for the Science of Design*, 60(3), 39-48.
- Logan, R. K. (2010). *Understanding new media: Extending Marshall McLuhan*. New York: Peter Lang.
- Marie-Louise Mares, & Emory H. Woodard IV. (2006). In Search of the Older Audience: Adult Age Differences in Television Viewing. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 50(4), 595-614.
- McCombs, M. E., & Becker, L. B. (1979). *Using mass communication theory*. Englewood

Cliffs: Prentice-Hall.

McQuail, D. (1994). *Mass Communication Theory*. London: Sage.

Moore, R. C., & Hancock, J. T. (2020). Older Adults, Social Technologies, and the Coronavirus Pandemic: Challenges, Strengths, and Strategies for Support. *Social Media + Society*. doi:<https://doi.org/10.1177/2056305120948162>

Morrison, J., & Barnett, A. (2010). *Older people, technology and community the potential of technology to help older people renew or develop social contacts and to actively engage in their communities: The Royal United Kingdom Beneficent Association*.

Nef, T., Ganea, R. L., Müri, R. M., & Mosimann, U. P. (2013). Social networking sites and older users – a systematic review. *International Psychogeriatrics*, 25(7), 1-13. doi:10.1017/S1041610213000355

Norfazlina, H., Rogayah, A. M., Natrah, A., & Rozianawat, y. O. (2014). *The Role Of Social Media in Supporting Elderly Quality Daily Life*. Paper presented at the 2014 3rd International Conference on User Science and Engineering (i-USEr)

Osman, Z., Poulson, D., & Nicolle, E. C. (2005). Introducing computers and the Internet to older users: Findings from the Care OnLine project. *Universal Access in the Information Society*, 4, 16-23.

Reisenwitz, T., Iyer, R., Kuhlmeier, D. B., & Eastman, J. K. (2007). The elderly's internet usage: an updated look. *Journal of Consumer Marketing*, 27(4), 406-418.

Rogers, E. M. (1986). *Communication technology: The new media in society*. New York: Free Press.

Sandra, C. J., & Christina, H. (2005). *The relationship between media exposure and awareness of health behaviour guidelines among older Australians*. Paper presented at the ANZMAC 2005 Conference: Social, Not-for-Profit and Political Marketing. <https://ro.uow.edu.au/hbspapers/67>

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2000). *Consumer behavior*. New Jersey: Prentice-Hall

Selwyn, N., Gorard, S., Furlong, J., & Madden, L. (2003). Older adults' use of information and communications technology in everyday life. *Aging & Society*, 23(5), 561-582.

Sheldon, P. (2008). Student favorite: Facebook and motives for its use. *Southwestern*

- Mass Communication Journal*, 23(2), 39-53.
- Shimp, T. A. (2010). *Advertising Promotion and Other Aspects of Integrated Marketing Communications*. Ohio: South-Western Cengage Learning.
- Solomon, M. R. (2012). *Consumer behavior: Buying, having, and being*. UK: Person Education Limited.
- Stark-Wroblewski, K., Edelbaum, J. K., & Ryan, J. J. (2007). Characteristics of rural Midwestern senior citizens who use e-mail. *Educational Gerontology: An International Journal*, 33, 1-15.
- Strate, L. (2008). Studying Media AS Media: McLuhan and the Media Ecology Approach. *MediaTropes eJournal* 1, 127-142.
- Sum, S., Mathews, M., Hughes, I., & Campbell, A. (2008). Internet use and loneliness in older adults. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(2), 208-211.
- White, H., McConnell, E., Clipp, E., Branch, L. G., Sloane, R., Pieper, C., & Box, T. L. (2002). A randomized controlled trial of the psychosocial impact of providing Internet training and access to older adults. *Aging & Mental Health*, 6(3), 213-221.
- WHO. (2002). *Active Ageing, A Policy Framework*. Geneva: World Health Organization.
- William, K. C., & Page, R. A. (2011). Marketing to the generations. *Journal of Behavioral Studies in Business*, 3(1).
- Williams, A., & Nussbaum, J. F. (2001). *International communication across the life span*. NJ: Erlbaum.
- Yang, Y., Yuan, Y., Archer, N., & Ryan, E. (2016). *Adoption of social media and the quality of life of older adults*. Paper presented at the The 2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกัลยกร ผุงวานิช
วัน เดือน ปี เกิด	4 มิถุนายน 2529
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัย ศิลปากร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	amm.kalyakorn@gmail.com

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY